

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA
MİKRO KREDİNİN KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNE
ETKİSİ: İZMİR ÖRNEĞİ
MAKBULE DİLASA ÖZBEY
YÜKSEK LİSANS TEZİ
GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİK YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI
ŞUBAT 2022**

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA MİKRO KREDİNİN KADIN
GİRİŞİMCİLİĞİNE ETKİSİ: İZMİR ÖRNEĞİ**

Tez Yazarı

Makbule Dilasa ÖZBEY

Danışman

Doç. Dr. Abdunnur YILDIZ

**ŞUBAT 2022
ELAZIĞ**

BEYAN

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Mikro Kredinin Kadın Girişimciliğine Etkisi: İzmir Örneği” Başlıklı Yüksek Lisans Tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

07.02.2022

Makbule Dilasa ÖZBEY

ÖN SÖZ

Günümüzde sürdürülebilir kırsal kalkınmanın nihai amaçlarından biri; ülkemizin tüm kırsal alanlarında yaşayan kadınların istihdamının girişimcilik yönünde gelişmesi sağlanarak yaşam standartlarının artırılması ve kentlerde yaşayan kadınların yaşam standartlarına yaklaşımlarını mümkün kılmaktır. Son zamanlarda gelişme gösteren kadın girişimciliğinin, kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından önemini ortaya koymaktır. Bu anlamda kadın istihdamının kırsalda güçlendirilmesi için girişimcilik uygulamalarının teşvik edilmesi ve ekonomideki tüm kurumların iş birliği içinde bulunmaları önem arz etmektedir. Bu çerçevede; İzmir ili kırsal kesimdeki kadınların girişimciliğini artırmaya yönelik Mikrofinans Ofisinin mikro kredi uygulamalarının sonucunu incelemek amacıyla yapılan tez çalışmasının literatüre katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Araştırmamı hazırlarken çalışmamın örneklemini oluşturan İzmir Mikrofinans Ofisi'nden mikro krediden faydalanan kadın girişimcilere anket yapabilme iznini veren Türkiye Grameen Mikrofinans Programı, Genel Müdür Yardımcısı Elif Büşra YAMAN TURGUT'a, kadın girişimcilere ulaşmamızı sağlayan İzmir Mikrofinans Ofis yetkilisi Polat ÖZYILDIZ'a teşekkür ederim. Ayrıca sabırla ve gönüllü olarak anketi dolduran kadın girişimcilere de teşekkür ederim.

Tez konumun belirlenmesinde ve tezimin her aşamasında sabır ve özveriyle desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç.Dr.Abdunnur YILDIZ hocama çok teşekkür ederim.

Ayrıca anketlerin uygulanmasında ve analizinde desteğini esirgemeyen babam Prof.Dr.Orhan ÖZBEY'e ve eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan annem Nurten ÖZBEY'e sonsuz teşekkürler.

Makbule Dilasa ÖZBEY

ELAZIĞ, 2022

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BEYAN.....	I
ÖN SÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
TABLOLAR LİSTESİ.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
1. GİRİŞ.....	1
2. KIRSAL KALKINMA VE GİRİŞİMCİLİK.....	4
2.1. Kırsal Kalkınma.....	4
2.2. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma	5
2.3. Kırsalda Dezavantajlı Gruplar	6
2.4. Kırsal Yoksulluk.....	8
2.5. Kırsalda İstihdam.....	10
2.6. Sürdürülebilirlik ve Kırsal Kalkınma	11
2.7. Girişimcilik.....	12
2.8. Sürdürülebilir Kırsal Girişimcilik.....	13
2.9. Örgütsel Girişimcilik	15
2.10. Kırsal Kalkınmada Kadın Girişimciliği	16
3. MİKRO KREDİ VE TÜRKİYE’DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI	18
3.1. Mikro Kredi’nin Tanımı ve Gelişimi.....	18
3.2. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP).....	18
3.3. Türkiye Grameen Mikro Finans Programının İlkeleri	19
3.4. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Politikaları.....	19
3.4.1. Açıklık Politikaları	19
3.4.2. Aşırı Borçluluk Politikası.....	20
3.4.3. Çıkar Çatışması Politikası (Şeffaflık).....	20
3.4.4. Gizlilik Politikası.....	21
3.4.5. Hizmet Bedeli Politikası.....	21
3.4.6. Kredi Politikası.....	22
3.4.7. Kredi Yönetimi Politikası.....	23
3.4.8. TGMP’nin Borçların Ödenmemesi Politikası	24
3.4.9. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Hizmetleri	24
3.5. Kadın Girişimcilerin Mikro Kredi Kullanması İlgili Çalışmalar	25
4. SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA MİKRO KREDİNİN KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNE ETKİSİ: İZMİR ÖRNEĞİ	29
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	29
4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	29
4.3. Veri Toplama Yöntemi	30
4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	30

4.5. Verilerin Analizi	31
4.6. Bulgular ve Değerlendirme	31
4.6.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	31
4.6.2. Mikro Kredi Kullanma Durumuna İlişkin Bulgular	34
4.6.3. Mikro Kredi Kullanma Özelliklerine İlişkin Bulgular	35
4.6.4. Mikro Kredi Kullanmanın Aile Gelirine Etkisine İlişkin Bulgular	37
4.6.5. Mikro Kredi Kullanmanın Ekonomik Etkilerine İlişkin Bulgular	38
4.6.6. Mikro Kredi Kullanmanın Sosyal Etkilerine İlişkin Bulgular	39
4.6.7. Mikro Kredi Kullanmanın Sonuçlarına İlişkin Bulgular	40
4.6.8. Mikro Kredi Kullanmanın Sorunlarına İlişkin Bulgular	42
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
KAYNAKLAR	50
EKLER.....	56
ÖZ GEÇMİŞ	

ÖZET

Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Mikro Kredinin Kadın Girişimciliğine Etkisi: İzmir Örneği

Makbule Dilasa ÖZBEY

Yüksek Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi Anabilim Dalı

Şubat 2022, Sayfa: ix + 64

Ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmelerinin en önemli dinamiklerinden biri girişimciliğidir. Ülkeler girişimcilik potansiyeline sahip bireylerin ortaya çıkarılmasını ve işsizlik oranlarında büyük düşüşler sağlamasını istiyorsa, ekonomik büyümeye katkı sağlayan girişimci sayısını artırmak ve desteklemek zorundadır.

Tüm toplumlarda sosyal ve ekonomik yaşamın çok önemli bir parçası her zaman kadınlar olmuştur. Kadınların özellikle kırsal alanda aileleri için üretme konusunda çok önemli gayretleri bulunmaktadır. Bu nedenle, kadınların kırsal alanlarda kendi öncelikleri etrafında örgütlenmelerini kolaylaştıracak yaklaşım ve desteklere ihtiyaç vardır. Dolayısıyla, kadın girişimcilerin ekonomik ve sosyal anlamda yaptığı katkıların daha gerçekçi ve geleceğe yönelik olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Prof. Dr. Muhammed Yunus'un 1970'li yıllarda uygulamaya başladığı ve yoksul kimselerin yeni bir iş kurması ya da var olan işlerini geliştirmeleri amaçlayan Grameen Modeli, bugün dünyanın pek çok ülkesinde yoksullukla mücadelede bir araç olarak kullanılmaktadır. Dünyada yüzden fazla ülkede ve Türkiye'de başarılı bir şekilde yürütülen mikro kredi; gelir getirici faaliyette bulunmalarını teşvik etmek amacıyla özellikle yoksul kadınlara faizsiz ve kefilsiz şekilde küçük sermaye olarak verilen kredi ifade edilmektedir. Özellikle kırsalda yaşayan kadınlara olan güveni esas alan ve onların yoksulluğunu ortadan kaldırma amacıyla olan mikro kredi uygulamaları, kadınların toplumda sosyal ve ekonomik anlamda güçlenmesine yardımcı olurken; aynı zamanda aşırı yoksul kadınların da girişimci olabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, İzmir ilinde mikro kredi sisteminin işleyişi ve mikro kredi sisteminin kadınlar üzerindeki sosyal ve ekonomik etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi ile iş birliği yapılarak mikro kredi kullanan 66 kadın girişimci ile birebir görüşülüp çoktan seçmeli anket uygulaması yapılmıştır. Bu görüşmelerde, İzmir'de mikro kredi kullanan kadınların sosyo-demografik profilleri, mikro kredi kullanma amaçları, mikro kredi ile ne tür işler yaptıkları, mikro kredinin gelir düzeylerinde ve sosyal hayatlarında bir değişime yol açıp açmadığı, mikro kredinin istihdama katkı sağlayıp sağlamadığı, mikro kredi uygulamasında ne tür sorunlarla karşılaştıkları ve karşılaşılan sorunların çözümü için neler önerdikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda, İzmir'de mikro kredi kullanan kadınların sistemden büyük ölçüde memnun oldukları ve mikro kredinin ekonomik ve sosyal yaşantılarına önemli katkılar sağlamasına karşın verilen kredi miktarının yetersizliği, pazarlama sorunun olması gibi bir takım sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada İzmir ilinde yaşayan ve mikro krediden yararlanan kadınlara ilişkin yapılan anket sonucunda Mikro krediden yararlanan kadınların gelirlerinde dikkate değer artış olduğuna yönelik bulgular elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Mikro Kredi, Kadın Girişimciliği, İzmir

ABSTRACT

Impact of Microcredit in Sustainable Rural Development to Women's Entrepreneurship: İzmir Case

Makbule Dilasa ÖZBEY

Master's Thesis

FIRAT UNIVERSITY
Graduate School of Social Sciences

Entrepreneurship and Innovation

February 2022, Pages: ix + 64

Entrepreneurship is one of the most important dynamics of the economic and social development of countries. If countries want to reveal individuals with entrepreneurial potential and to achieve great reductions in unemployment rates, they must increase and support the number of entrepreneurs who contribute to economic growth.

Women have always been a very important part of social and economic life in all societies. Women have very important efforts to produce for their families, especially in rural areas. Therefore, there is a need for approaches and supports that will facilitate women's organization in rural areas around their own priorities. Therefore, the economic and social contributions of women entrepreneurs should be evaluated more realistically and for the future.

Prof. Dr. The Grameen Model, which Muhammed Yunus started to implement in the 1970s and aims for poor people to establish a new business or improve their existing business, is used as a tool in the fight against poverty in many countries of the world today. Micro-credit, which is successfully carried out in more than a hundred countries in the world and in Turkey; In order to encourage them to engage in income-generating activities, it is expressed as a loan given as small capital, especially to poor women, without interest or guarantor. While micro-credit applications, which are based on the trust in women living in rural areas and aim to eliminate their poverty, help women to become stronger socially and economically in society; it also reveals that extremely poor women can be entrepreneurs.

In this study, the functioning of the micro-credit system in İzmir and the social and economic effects of the micro-credit system on women were tried to be examined. For this purpose, 66 women entrepreneurs using micro credits were interviewed and a multiple choice questionnaire was applied in cooperation with İzmir Grameen Bank Microfinance Branch. In these interviews, the socio-demographic profiles of women using micro-credit in İzmir, their purpose of using micro-credit, what kind of work they do with micro-credit, whether micro-credit causes a change in their income levels and social lives, whether micro-credit contributes to employment, micro-credit It has been tried to reveal what kind of problems they encountered in the application and what they suggested for the solution of the problems encountered.

It was reached the end of the survey that women having used micro credits in İzmir were contented with the system in a considerable extent and they encountered a number of problems such as insufficiency of given credit, marketing problems despite micro credit had considerable contributions to their economic and social life.

In this study, we examine whether micro credit is increased women's income in İzmir province. We found that it has notable effect on enhanced women's income.

Keywords: Rural Development, Micro Credit, Women Entrepreneurship, İzmir

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı	32
Tablo 2:	Mikro Kredi Kullanma Durumuna Göre Frekans Dağılımı	35
Tablo 3:	Mikro Kredi Kullanma Özellikleri.....	36
Tablo 4:	Mikro Kredi Kullanmanın Aile Gelirine Etkisi	37
Tablo 5:	Mikro Kredi Kullanmanın Ekonomik Etkileri	39
Tablo 6:	Mikro Kredi Kullanmanın Sosyal Etkileri	40
Tablo 7:	Mikro Kredi Kullanmanın Sonuçları	42
Tablo 8:	Mikro Kredi Kullanmanın Sorunları.....	44

KISALTMALAR

Kısaltmalar

TGMP	: Türkiye Grameen Mikrofinans Programı
TİSVA	: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
KKEP	: Kırsal Kalkınma Eylem Planı
KKYDP	: Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
UN	: United Nations
UKKS	: Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi
EU	: European Union
EUROSTAT	: European Statistical System
FAO	: Food and Agriculture Organization
ILO	: International Labour Organization
CGAP	: Certified Control Self Assessment
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri

1. GİRİŞ

Yoksulluk, fiziksel ihtiyaçların, varlıkların ve gelirin eksikliğini ifade eder. Boyutları sosyal eksiklik, izolasyon, fiziksel zayıflık, kırılabilirlik, güçsüzlük ve aşağılanmayı içeren genel yoksunluk durumunu içerir. Genelde toplum içerisinde yoksulları tanımak zor değildir. Yoksullar, yeterli gelir elde edemeyen, istikrarlı bir iş bulamayan, mülk sahibi olamayan veya sağlıklı yaşam koşullarını sürdüremeyen kişilerdir. Ayrıca yeterli eğitim seviyesinden yoksundurlar ve temel sağlık ihtiyaçlarını karşılayamazlar (Tende, 2007:46-58). Dünya Bankası yoksulluğu günde 2 doların altında bir gelirle yaşama durumu olarak tanımlamıştır (Dünya Bankası Kalkınma Raporu, 2000/2001). Yoksulluk, sofralarda yeteri kadar yemek olmamasının yanı sıra kırılabilirlik, güçsüzlük ve sosyal dışlanmadan oluşan çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Chowdhury, 2001:76-88). Yoksulluk, çok yoksul olma durumudur (Ogundele vd., 2012: 148-156). Bununla birlikte, üçüncü dünya ülkelerinde yoksulluk oranı kadınlar arasında erkeklere göre daha yüksektir (Nkpoyen vd., 2012:233-241). Bu nedenle, bu ülkelerde kadınlar sürekli olarak kalkınma sürecinde kaybetmişlerdir.

Dünyanın her yerinde yoksul insanlar resmi finansal sistemden dışlanmaktadır. Bu dışlanma, gelişmiş ülkelerdeki kısmi dışlamadan daha az gelişmiş ülkelerdeki tam veya tama yakın dışlanmaya kadar uzanmaktadır. Bu, yoksulluğu önemli bir kalkınma sorunu haline getiriyor ve yoksulluğun nedenini hem yerel hem de uluslararası düzeyde bir endişe konusu haline getirmektedir (Irobi, 2008:11-12).

Yoksulluk; mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk ve insani yoksulluk olmak üzere üçe ayrılabilir. Mutlak yoksulluk, bir bireyin veya hanenin sınırlı finansal kaynaklarla karşı karşıya kalması ve bunun sonucunda beslenme, giyinme, barınma ve sağlık gibi temel yaşam gereksinimlerini karşılayamaması durumudur (Nweze ve Ojowu, 2002:2-32). Bireyler, aileler veya gruplar, belirli bir toplum tarafından belirlenen sabit bir asgari yaşam standardının tadını çıkarmak için gereken diyet türlerini elde etmek için kaynaklardan özellikle gerçek gelirden yoksun olduklarında mutlak yoksulluk içinde kabul edilirler (Miller, 1968:211-231; Wedderburn, 1974: 257-282; Plotnick, 1983: 27-39). Göreceli yoksulluk ise, bir bireyin veya bir hane halkının gelirinin, dikkate alınan toplumdaki nüfusun ortalama gelirinden daha az olduğu bir durumdur. Sonuç olarak birey ya da hane, toplumdaki diğer kişi ya da hane halklarına göre daha düşük mal ve hizmetlere sahiptir (Akereodulu-Ale, 1975: 43-61; Oladunni, 1999:17-30). Nispeten yoksul olanlar, sıradan yaşam kalıplarından, geleneklerden ve faaliyetlerden fiilen dışlanmış oldukları ölçüde, ortalama bireylerin veya hanelerin sahip olduklarından çok daha düşük kaynaklara sahiptirler (Ogundele vd., 2012:148-156). İnsani yoksulluk, insanların yaşam standartları hakkındaki toplumsal algılarıdır. Birinin yoksul olup olmadığı duygusu, altında yoksul olarak sınıflandırılan mutlak minimum yaşam standardına bağlıdır (World Bank,1996; Haralambos vd., 2000:145-181). Mutlak yoksulluk, bu çalışmanın odak noktasıdır, çünkü devletin yoksulluğu azaltmak için yaptığı girişimler, mutlak yoksullukla mücadeleyi amaçlayan yoksulluğu azaltma programlarının kurulmasına yol açmıştır. Ayrıca, Ogundele vd., (2012:148-156.) birçok gelişmekte olan ülkede, yönetimlerin yoksulluğu ele alma girişimleri, daha çok mutlak yoksulluğu azaltmaya odaklanmıştır.

Yoksulluğun hafifletilmesi tamamen insan refahını (insanların yaşadığı hayat, yapabilecekleri veya yapamayacakları), özellikle de yoksulların refahını iyileştirmekle ilgilidir

(Kakwani vd., (2000:1-16.). Bu nedenle, nüfusunun çoğunluğunun kırsal alanlarda yaşayan kadınlardan oluştuğu gelişmekte olan bir ülkede, kırsal kalkınma o ülkenin ekonomik kalkınması için zorunlu hale gelir ve kırsal kalkınma için yoksulluğun azaltılması tüm kalkınma programlarının odak noktası olmalıdır (Arora,, 2010:44-54; Ifelunini, 2012: 76-87; Appah, 2012:38-57).

Dünyada her geçen gün artan yoksulluk ve işsizlik, açlık, kırsal-kent yaşamındaki dengesizlikler ve bölgesel eşitsizlikler gibi faktörlere bağlı olarak kırsal kalkınma olgusu gündemdeki önemini korumaktadır. Toplumun her kesiminin mutlu ve refah içinde yaşadığı bir ortam düşüncesi ve stratejisi ile kırsal bölgelerde yaşayanlara yönelik kalkınma arayışları zamanla daha da artmaktadır. Dünyada kırsal kalkınma yaklaşımlarında özellikle 1980’li yıllardan sonra önemli değişimler yaşanmaktadır. Büyüme ve gelişme öncelikli politik yaklaşımların yerini giderek toplumun her kesimini kapsayan kalkınma arayışlarına bırakmaktadır (Gülçubuk, 2015:1360-1382; Gülçubuk, 2017: 53-67).

Dünyada sosyoekonomik ve politik alanda meydana gelen gelişmeler karşısında, ülkeler sosyoekonomik politika belirlemelerinde ve uygulamalarında değişiklik yapma yoluna gitmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda, “yerelleşme, yerel toplulukları güçlendirme, kalkınma süreçlerine tüm paydaşların katılımı, sivil toplumun rolünün örgütlenme yoluyla güçlenmesi” arayışları artmıştır. Bu arayışlar kırsal kalkınma yaklaşımlarına, politikalarına dolaylı veya doğrudan gelişimine etki etmiştir. Bu gelişmelerden dolayı kırsal kalkınma sadece kamunun bir hizmet alanı olmaktan çıkmış ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ekonomi uğraşısı haline gelmiştir. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal kalkınma sorunların çözümünde anahtar strateji haline gelmiştir. Tüm bu gelişmeler ve değişimler Türkiye’yi de yakından etkilemekte ve ilgilendirmektedir. Türkiye de artık kırsal kalkınma politikalarında/uygulamalarında merkezden yaklaşımı değil tabandan-tavana yaklaşımı ve yerinde katılımcı kalkınmayı benimseme durumuna gelmiştir. Aynı zamanda çağın getirdiği yeniliklerle sosyal yaşamın uyumlaştırılması ve yaşam kalitesinin artırılması da temel öncelikler içerisinde ele alınmaktadır (Tarım ve Orman Şurası, Kırsal Kalkınma ve Kırsalda İstihdam Grubu Çalışma Belgesi, 2018:5).

Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sosyoekonomik sorunlarından biri işsizliktir. Kadınların işsizlik oranı toplam işsizlik oranının içerisinde geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelere göre düşük olması yapısal sorunun çözümü iktisat biliminin önem verdiği konuların başında gelmektedir (Altınöz, 2015:7).

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, kırsal bölgelerde yaşayan insanların sorunlarını çözümlemek amacıyla çeşitli kırsal kalkınma programları uygulamaktadır. Bu programların aynı zamanda uluslararası kuruluşlar olan Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası vb. tarafından da yapıldığı ya da sözü edilen kuruluşlarca böylesi programlara maddi destek sağlandığı bilinmektedir (Aysan, 2014: 56, Geray, 1999: 12-14).

Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma kapsamında Türkiye’de kırsal alanlarında yaşayan kadınların girişimciliğini artırmaya yönelik Mikrofinans Ofisi’nin mikro kredi uygulama politikalarının sonucu araştırılmıştır. Türkiye’nin tüm kırsal alanlarında yaşayan kadınların istihdamının girişimcilik yönünde gelişmesinin ve yaşam standartlarının artırılması ve kentlerde yaşayan kadınların yaşam standartlarına yaklaşımlarını mümkün olabileceği araştırılmıştır. Son

zamanlarda gelişme gösteren kadın girişimciliği, kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından önemi incelenecektir. Bu anlamda kadın istihdamının kırsalda güçlendirilmesi için girişimcilik uygulamalarına teşvik edilmesi ve genel anlamda ekonomideki tüm kurumların iş birliği içinde bulunmalarının önemi vurgulanmaya çalışılırken, özelde ise İzmir Mikrofinans Ofisi'nin mikro kredi uygulamalarının sonuçları değerlendirilecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde, kırsal kalkınma ve girişimciliğin genel tanımları yapılarak çerçevesi çizilmiştir. Disiplinler arası bir kavram olan “sürdürülebilir” yaklaşımlar çerçevesinde, sürdürülebilir kırsal kalkınma kavramı, boyutları, bileşenleri ve hedefleriyle incelenmiştir. Bununla birlikte, sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması amacıyla yapılan girişimcilik faaliyetleri içerisinde kadın girişimciliğinin gelişimi ve önemi açıklanmıştır.

İkinci bölümde, mikro kredinin tanımı ve gelişimi açıklanırken, Türkiye’de mikro kredi uygulamaları hakkında detaylı bilgilendirme yapılmıştır. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı önemi, ilkeleri, temel hedefleri ve hedef kitlesi açıklanmıştır. Hedef kitlenin tespit edilme metodu ile felsefesinin neler olduğu belirtildikten sonra Türkiye Grameen Mikrofinans Programı politikalarının neler olduğu detaylı bir şekilde verilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda da bu alanda Türkiye’deki durum tespit edilmiş ve kadın girişimcilerin mikro kredi kullanması ile ilgili çalışmalar açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise, İzmir’de sürdürülebilir kırsal kalkınmada mikro kredinin kadın girişimciliğine etkisini incelemek amacıyla İzmir Mikrofinans Ofisi’nden mikro kredi alan kadın girişimcilerin; mikro krediden öncesi ve sonrası olarak yaşamları ve konumlarında değişimler tespit edilmiştir. Ayrıca ev dışına çıkıp dış dünyayla kaynaşmaya başlayıp, sosyalleşme konusundaki eşitsizliğin de sonunun geldiğinin bir kanıtı olacak olan bu kadın girişimciler; hemcinslerine mikro kredi kullanmalarını tavsiye ederek sürdürülebilir kırsal kalkınmaya öncülük etmiş. Aynı zamanda kırsalda yaşayan kadınlara, kentte yaşayan kadınların sahip olmuş olduğu teknik, sosyal ve ekonomik donanımlar sağlandığında, faaliyet gösterdikleri alanlarda başarılı olabileceklerinin önemi de ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

2. KIRSAL KALKINMA VE GİRİŞİMCİLİK

2.1. Kırsal Kalkınma

Kalkınma; ülkelerin, bölgelerin, toplulukların ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel şartlarında gerçekleştirilebilen, yerel ve toplumsal dengeli iyileşme süreci, yapısal gelişmedir. Kalkınma, ekonomik büyüme olgusundan farklı olarak, üretim unsurlarındaki ve dolayısıyla üretimdeki artışların yanı sıra, üretim unsurlarının bileşimindeki değişime ve yaşam kalitesine ilişkin göstergelerle ölçülebilen ve izlenebilen değişme süreci olarak ifade edilebilir. Bu anlamda kalkınma, ekonominin ve toplumun ileriye doğru gelişmesini içermekte olup, insanlığın ihtiyaçlarının ve beklentilerinin karşılanması, kalkınmanın en başta gelen amacıdır (Aysan,2014:56).

Kırsal kalkınma, her zamankinden daha fazla girişimcilikle bağlantılıdır. Kırsal kalkınmayı teşvik eden kurum ve kişiler artık girişimciliği kırsal kalkınma sürecini hızlandırabilecek stratejik bir kalkınma müdahalesi olarak görmektedir. Ayrıca, kurumlar ve bireyler kırsal girişimlerin teşvik edilmesinin kaçınılmaz olduğu konusunda hemfikir görünürken, kalkınma ajansları kırsal girişimciliği muazzam bir istihdam potansiyeli olarak, politikacılar kırsaldaki huzursuzluğu önlemenin kilit stratejisi olarak, çiftçiler çiftlik kazançlarını artırmanın bir aracı olarak görürken, kadınlar bunu evlerinin yakınında sosyal desteğe olan ihtiyacı azaltan bir istihdam imkanı olarak görmektedir. Ancak tüm bu gruplar için kırsalda girişimcilik; bireylerin, ailelerin ve toplulukların yaşam kalitesini iyileştirmenin ve sağlıklı bir ekonomi ve çevreyi sürdürmenin bir aracı olarak önemini korumaktadır (Petrin,1991:7-33).

Kırsal kalkınmaya girişimci yönelimi, girişimciliği ekonomik büyüme ve kalkınmanın merkezi gücü olarak kabul eder, onsuz diğer kalkınma faktörleri boşa harcanacaktır. Ancak girişimciliğin tek başına merkezi bir kalkınma gücü olarak kabul edilmesi, kırsal kalkınmaya ve kırsal işletmelerin ilerlemesine yol açmayacaktır. Ayrıca ihtiyaç duyulan şey kırsal kesimde girişimciliği mümkün kılan bir ortamdır. Böyle bir ortamın varlığı büyük ölçüde kırsal girişimciliği teşvik eden politikalara bağlıdır. Bu tür politikaların etkinliği de girişimcilikle ilgili kavramsal bir çerçeveye, yani girişimciliğin ne olduğuna ve nereden geldiğine bağlıdır (Petrin,1991:7-33).

Kırsal kalkınma politikaları da genel olarak kalkınma teorileri ve tartışmalarından etkilenmiştir. Süreç içerisinde aşağıdan yukarıya kalkınma yaklaşımının güçlenmesiyle birlikte, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, sürdürülebilirlik, yönetim, yenilikçi hizmet sunumu, kapsayıcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi çok çeşitli terimler kırsal kalkınma politikasını şekillendirmeye başlamıştır. Ülkemizin kırsal alan koşullarına ve kırsal toplumun beklentilerine uygun kırsal politika önceliklerinin tespiti yapılarak, kırsal kalkınmanın tüm paydaşlarla birlikte tartışılması ve karar alıcılara nitelikli bir raporlamanın yapılması planlı dönem boyunca kalkınma planı hazırlıkları sürecinde kesintisiz şekilde sürdürülmüştür (Kalkınma Bakanlığı, On Birinci Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2018:5).

Kırsal alanlarda tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu nedeni ile kırsal kalkınma ve tarımsal kalkınma çabaları çoğunlukla eşanlı kullanılmaktadır. Aralarındaki yakın ilişki kimi zaman politika belgelerinde bile bu ayrımın yapılmasını önemsiz kılmış olsa da, artık sadece tarım sektöründeki gelişmenin kırsal kalkınmayı sağlayacağı yaklaşımı önemini kaybetmiştir. Dünyada kırsal kalkınma politikaları da değişim göstererek, ortak payda olan “kırsal toplumun refahı için

tarım ve tarım dışı sektörleri içeren fonksiyonel ve entegre yaklaşıma sahip politikalara” dönüşmektedir. Bu durum kırsal kalkınma faaliyetlerinden beklenen başarının yakalanmasında kırsal alandaki ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinin önemli olduğunu, sadece tarımın değil tarım dışı faaliyetlerin de kırsal alanda desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Kalkınma Bakanlığı, On Birinci Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2018:104).

2.2. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma

Kırsal kalkınma kavramı uluslararası kalkınma gündemindeki gelişmelere koşut olarak pek çok değişikliğe uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Büyümeye dayalı politik öncelikler yerini giderek toplumun tamamını kapsayan bütünsel kalkınma arayışlarına bırakmaktadır. Yerelleşme kavramının daha fazla ön plana çıktığı ve sürdürülebilirlik kavramının ise “Sürdürülebilir Toplum (Sustainable Community)” yaklaşımıyla birlikte gündem bulduğu günümüzde kırsal kalkınma çabalarının kırsal alanda ekonomik refahı sağlamanın ötesinde hedeflere ve konulara sahip olduğu görülmektedir. Özellikle beşeri kapasite ve sosyal sermayenin istenilen düzeye getirilmediği hiçbir toplumda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanamadığı ilkesinden yola çıkarak müreffeh bir kırsal toplum için kalkınmanın temel dinamiklerinin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kırsal kalkınma kavramı ayrıca toplum temelli kalkınma yaklaşımı ile benzerlik göstermektedir. Kırsal alanın kendi ihtiyaçlarını karşılamada ve sorunlarını çözmede tüm kamu ve kamu dışı yerel aktörler arasında ortaklığın oluşturulması ve işbirliğinin sürdürülmesi lüzumunu ortaya koymaktadır (Kalkınma Bakanlığı, On Birinci Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2018:1-2).

Kırsal kalkınma ile tarımsal kalkınma kavramları arasındaki benzerlik dolayısı ile bu iki politika alanı arasında belirgin bir farklılık oluşmamıştır. Günümüzde kırsal kalkınma politikaları sadece tarıma bağlı olmayan çok sektörlü ve çok paydaşlı entegre bir yaklaşım ile uygulanmaktadır. Günümüzde kırsal kalkınma politikaları sürdürülebilirlik kavramı temelinde oluşturulmakta, uygulamalar ise daha çevreci ve kapsayıcı bir anlayışla hayata geçirilmektedir. Kırsala yönelik politikalar toplum odaklı iken, tarım politikaları üretim odaklıdır. Bu nedenle kırsal kalkınmada toplum ve ekonomi odaklı politikalar arasında dengeleyici önlemlere başvurulmaktadır. Kırsal kesimdeki kalkınma sorunlarının, mekânsal ve sektörel politika öncelikleri arasında denge sağlayan stratejik ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir (Kalkınma Bakanlığı, On Birinci Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2018:2).

Çevrenin doğal, nüfusun düşük ve ekonomik faaliyetin ağırlıkla tarım olduğu mekânlar genel olarak kırsal alan olarak kabul edilmektedir. Ancak kırsalı tanımlayan temel değişkenler üzerinde tam bir fikir birliği bulunmamaktadır. Nüfus yoğunluğu, sosyokültürel özellikler, istihdamın sektörel dağılımı ve kurumsal yapılanma gibi pek çok farklı değişken de farklı ülkelerde ve farklı zamanlarda kırsalı tanımlamak için kullanılmaktadır. Kırsal alanlar genelde nüfus, üretim yapısı, doğal çevre ve kültürel yaşam biçimine göre tanımlanmaktadır. Nitekim kırsal alan (Bertrand, 1958: 454; Geray, 1975:45):

- Doğa-insan ilişkisinin yoğun bir biçimde gerçekleşmesi,
- Dayanışma üzerine kurulu toplumsal ilişkilerin varlığı,
- Küçük ölçekli yaşam ve üretim mekânının varlığı,
- Kentsel merkezlere uzaklık,

- Düşük nüfus yoğunluğu,
- Tarımsal üretimin (bitkisel üretim ve hayvancılık) başat olması,
- Üretime dayalı iş bölümünün ve uzmanlaşmanın gelişmemiş olması,
- Köy-kır temelli bir yerleşimin ve kültürün varlığı gibi unsurlar üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır.

2.3. Kırsalda Dezavantajlı Gruplar

Kırsal bölgeler son zamanlarda hem Avrupa'da hem de gelişmekte olan ülkelerde siyasal ve kamusal söylemlerde daha fazla üzerinde durulmuş ve dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Kent yerleşimi dışındaki kırsal alanlara ve burada yaşayan insanlara tepeden bir “geri kalmış” bakış açısı kent-kır ayrımının büyümesine sebep olan eleştirel yaklaşım konusu bilimsel tartışmalarda yankı uyandırmıştır (Ulrich-Schad, 2018: 57-79). Çevredeki kırsal alanların, özellikle kamu ve özel hizmetlerin eksikliği, zayıf bir ekonomik taban, zayıf erişilebilirlik ve zararlı demografik değişiklikler dahil olmak üzere çeşitli sosyal dezavantaj ve mekânsal dezavantaj biçimlerinden etkilendiği görülmektedir. Bu demografik değişiklikler arasında daha genç ve daha vasıflı insanların göç etmesi, ardından nüfus azalması ve nüfusun yaşlanması sayılabilir (Commins, 2004:60-75). Tabii ki, kırsal çevrelerin yapısal sorunları yeni değil ve bir süredir bölgesel ve kırsal çalışmalarda tartışılıyor. Ancak bu yapısal sorunların toplumsal eşitsizliklerle nasıl etkileşime girdiği ve bu bölgelerde yaşayan dezavantajlı sosyal gruplar için çevreselleşme süreçlerinin ne anlama geldiği soruları bilimsel çalışmalarla yeterince ele alınmamıştır. Ayrıca, farklı ölçeklerde mekânsal dezavantaj ile sosyal dezavantaj arasındaki ikna edici bağlantılarla ilgili olan birkaç teorik çalışmalar yapılmıştır (Steinführer vd., 2016:2-27).

Kırsal çevrelerin yapısal sorunları, yaklaşık on yıldır birkaç bölgesel ve kırsal araştırmalarda tartışılmaktadır (Copus, 2001:539-552). Bu aynı zamanda sosyal dezavantaj ve kırsal yoksulluk konuları için de geçerlidir (Shucksmith, 2012: 377-397). Ancak yapısal sorunların sosyal eşitsizliklerle nasıl etkileşime girdiği ve bu bölgelerde yaşayan dezavantajlı sosyal gruplar için çevreselleşme süreçlerinin ne anlama geldiği soruları henüz deneysel çalışmalarla yeterince ele alınmamıştır (Steinführer, 2020:12-17).

Araştırmacılar, kırsal çevrelerdeki mekansal dezavantajın bireysel sakinlerin günlük yaşamlarını nasıl etkilediği ve bu sakinlerin bu kısıtlamalarla başa çıkmak için hangi başa çıkma mekanizmalarını kullandığı sorusuna çok az ilgi gösterdiler. Ayrıca önceki araştırmalar, kırsal çevrelerin yerleşim yerlerindeki farklı sosyal dezavantaj biçimlerini üreten ve güçlendiren sebepleri yeterince ele almamıştır (Nagy vd., 2015:135-155; Steinführer,2013:16-28; Temelova, 2011: 831-858). Ayrıca, kırsal çevre ile ilgili mevcut çalışmaların çoğu ulusaldır ve farklı ülkeleri karşılaştıran daha geniş bir perspektifli çalışmalara çok geniş bir çalışma alanı bırakmıştır. (Bürkner, 2005: 546-551; Nagy vd., 2015:135-155).

Sosyal dezavantaj kavramı, yaşamlarını nüfusun çoğunluğu için mevcut olan şekillerde sürdüremeyen ve dolayısıyla topluma tam olarak katılamayan bireyler veya haneler için kullanılır (Shucksmith, 1998:225-242). Birçok durumda, sosyal dezavantaj çok belirsiz ve genel terimlerle tanımlanmıştır; “değerli sosyal mallara veya sosyal konumlara sınırlı veya reddedilen erişim” tanımı gibi (Böhnisch,2004:467-478). Bununla birlikte, bu tanımın daha çok kullanılmasının sebebi, çok boyutlu olması ve yalnızca gelir eksikliğiyle değil, aynı zamanda maddi, kültürel ve sosyal kaynakların eksikliğiyle de ilgili olmasıdır (Shucksmith, 1998:225-242).

Sosyal dezavantaj kavramının bir objektif bir de sübjektif yönü vardır. Nesnel olarak, bir kişinin kaynak donanımı açısından nüfusun çoğunluğundan farklı olup olmadığını ölçer. Bununla birlikte, ilginç bir şekilde, bu ölçümün, bir bireyin öznel olarak yoksunluk veya daha kötü

durumda hissetme algısı ile örtüşmesi gerekmez (Kreckel, 1992:101-118). Bu konu, bazı kişilerin vazgeçilmez olarak gördüğü (örneğin araba sahibi olmak) diğerlerinin gerekli olmayabileceğinin gözlemlenmesiyle daha da karmaşık hale gelmektedir (Dean, 2016:3-26). Dezavantajlı olma veya geride kalma ile ilgili öznel duyguların, toplumsal eşitsizliğin nesnel ölçümlerine karşılık gelmesi gerekmez (Townsend, 1987:125-146). Kavramın belirsiz olmasının bir diğer nedeni de sosyal dezavantaj boyutlarının araştırma ilgisine, incelenen konuya, toplumsal yapıya, yer ve zamana göre farklılık gösterebilmesidir. Kavram, farklı gözlem düzeylerinin ilişkilendirilmesini sağlar: yani, sosyal eşitsizliklerin makro düzeyindeki sosyal yapısal fenomenler, mikro düzeyde bireysel ihtiyaçlar ve sorunlarla başa çıkma ile ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla, sosyal dezavantaj sadece bireysel bir kader değil, daha çok sosyal ve ekonomik süreçlerin ve politik kararların sonucudur (Kersten, 2012:7-16). Ayrıca kavram, bireylerin bu süreçleri nasıl algıladıkları ve bunlarla nasıl başa çıktıkları sorusuna dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda, Reimer (2004:76-94) ekonomik entegrasyon tarzlarını yeni bir formüle modernize ederek, sosyal dışlanma süreçlerinin dört sosyal sistem aracılığıyla işlediğini öne sürmüştür. Bunlar; piyasa ilişkileri (emek piyasasında), bürokratik ilişkiler (devlet kurumları), komünal ilişkileri (ortak kimliğe dayalı aile ve arkadaşlar) ve birleştirici ilişkiler (ortak çıkarlara sahip kulüpler ve organizasyonlar)sistem modelleridir. Bu modeller, bireylerin mikro düzeydeki etkileşimlerini toplumsal makro düzeydeki gelişmelerle ilişkilendirmesi; ekonomik krizler işgücü piyasasının yapılarını etkileyebilir; kamu reformları, devlet kurumlarının işleyişini etkileyebilir ve bu sistemlerin yapıları sadece kaynakların dağılımını değil, aynı zamanda bireyin hareket etme kapasitesini de etkileyebilir.

Dezavantaj, kültürel, sosyal, ekonomik, bölgesel, çevresel ve/veya politik faktörler nedeniyle nüfus gruplarının geçim kaynaklarını, istihdamlarını ve insana yakışır çalışma koşullarını iyileştirme fırsatlarını değerlendirmede başarılı olma olanaklarını etkileyen belirli koşulları ifade eder. İş dünyasındaki bu dezavantaj durumlarının kırsal ekonomideki kırılganlık düzeyini artırmaya nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için aşağıdaki örnekler ile ele alınabilir;

a) İster ekonomik ister sosyal olsun, hak ve yetkilerdeki eşitsizlikler, savunmasız nüfuslara karşı güçlü bir ayrımcılık kaynağıdır ve kaynaklar üzerindeki kontrolü sınırlayabilir

b) Yetersiz kırsal altyapı, elektrik ve temiz su hizmetlerine, pazarlara ve sağlık hizmetleri gibi kamu hizmetlerine erişimi daha da sınırlandırmakta ve kaynaklara ulaşmak için gereken süreyi uzatmaktadır.

d) Toplumsal norm ve tutumlarla işgücü piyasası fırsatlarıyla bağlantı kurmakta cinsiyet eşitsizliği söz konusu ve kadınların bağlantı ağları zayıf kalabilir.

e) Kırsal gençlik, kırsal dönüşümün gerçek motorları olabilir. Ancak potansiyelleri yeterince tanınmamakta ve yerel ve uluslararası kalkınma politikalarında ihmal edilmektedir.

f) Genç istihdamı sorunlarının ele alındığı yerlerde, odak noktası çoğunlukla daha iyi eğitilmiş kentsel gençliktir. Yerel ihtiyaçlara yönelik eğitim müfredatının yanı sıra okullaşmanın düşük seviyede olması, eğitime olan ilginin eksikliğine, düşük kaliteye ve göreceli olarak eğitimin maliyetinin yüksek olmasına neden olur.

g) Kırsal alanlar, eğitilmiş gençlerin becerilerini verimli bir şekilde kullanmaları için fırsatlardan yoksundur, bu da “kırsal gençlerin göçü” ile sonuçlanan göçü teşvik eder.

h) En tehlikeli sektörlerden biri olarak kabul edilen tarım sektöründe, birçok göçmen işçi kendilerini çok kötü ve tehlikeli çalışma koşulları içinde bulmaktadır.

Dezavantajlı koşulların üstesinden gelmek amacıyla, dezavantajlı koşullardan etkilenen nüfus gruplarının diğer insanların sahip olduğu eşit haklara ve fırsatlara erişimini sağlayan sosyo-ekonomik güçlendirme çalışmalarının yapılması gerekir (Headey, 2006:18-19).

Ülkemizde kadınlar ve gençleri kapsayan ve katma değer sağlayacak istihdam alanlarının gelişmesi, kayıt dışı istihdamın önlenmesini ve iş gücünde niteliğin artmasını sağlayacak, göç

olgusunu yavaşlatacaktır. Bu çerçevede, çeşitlilik ve istihdam açısından potansiyel teşkil eden, aynı zamanda katma değer sağlayıcı, çevreci ve sosyal kapsayıcı nitelikleri haiz bulunan tarımsal istihdam alanları içinde organik tarım, kırsal turizm, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği ve örtü altı yetiştiricilik kolları öne çıkmaktadır. Son yıllarda bahse konu alanların taşıdığı potansiyeller göz önünde bulundurularak yasal mevzuat düzenlemelerinin yapıldığı, eylem ve strateji planlarının hazırlandığı ve önemli oranlarda destek ve teşviklerin sağlandığı görülmektedir.

Tarım sektöründe bir diğer güçlendirilmesi gereken dezavantajlı grup ise gençlerdir. Gelişmekte olan ülkelerde sanayi ve hizmetler sektöründe iş gücü talebinin artması, kadınlar için geçerli olan kaynaklara erişim problemlerinin gençler için de geçerli olması, kırsal alanlarda gelir getirici tarımsal ve tarım dışı istihdam olanaklarının yetersiz oluşu, kentlere genç nüfus göçünü hızlandırmakta, bu durum kırsal bölgelerde nüfusun yaşlanması sonucunu doğurmaktadır.

Kırsal yerleşimlerde, nüfus azalmasının ve yaşlanmanın getirdiği belirsizlikler artmakta, şehirlere yakın ve uzak kırsal alanlar arasında belirgin bir farklılık görülmektedir. Yeterli araziye ve krediye ulaşamama, kırsal alandaki altyapı sorunları, tarımda kârlılığın azalması ve daha refah bir yaşam için yeterli gelirin elde edilememesi gibi hususlar genç bireylerin tarımda kalmasının önündeki temel nedenler olarak belirtilebilir. Özellikle genç bireyler kırsal alanda yeterli sosyal ve ekonomik imkânlarla erişememe neticesinde geleceklerini kırsalın en önemli sektörü olan tarım üzerine kurgulamaktan çekinmektedirler. Her geçen gün bu sorun ciddiyetini arttırmakta olup artık kırsal alanda genç nüfusu tutmak zor hale gelmiştir. Bu konuda birçok ülke kendi tarım ve kırsal kalkınma politikalarına yeni argümanlar eklemektedir. Türkiye kırsal alanda yaşlanma ve bunun tarım sektörü üzerine etkileri konusunda önemli sorunlar yaşayan ülkelerden biridir. Türkiye’de kır ve kent ayırımında 65 yaş ve üzeri nüfus oranı dikkate alındığında kırdaki toplam nüfus içerisinde yaşlı nüfus oranının daha fazla olduğu görülmektedir. TÜİK’in hane halkı iş gücü araştırması sonuçlarına göre, istihdam edilen yaşlı nüfusun sektörel dağılımı incelendiğinde, 2017 yılında yaşlı nüfusun %68,7’sinin tarım sektöründe, %24,2’sinin ise hizmet sektöründe yer aldığı belirtilmektedir (TÜİK, 2018). Türkiye son yıllarda bu konuda çeşitli önlemler almaya çalışan ülkeler arasında olup 2016 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı Genç Çiftçi Proje Desteği ile ilk defa direkt olarak tarım politikalarında genç çiftçileri desteklemeye başlamıştır. Bu konuda başta AB’nin Ortak Tarım Politikası içinde doğrudan ödemeler ve kırsal kalkınma politikaları yolu ile desteklemelerinin yanında birçok ülkenin tarımda genç nüfusu tutmak için değişik politika argümanları geliştirdiği görülmektedir. Türkiye genç ve dinamik yapısının kırsal alanda kalmasını sağlayacak etkili politika tedbirlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu tedbirler sosyal destekten öte kalıcı, etkili sürdürülebilir mekanizmaları içermelidir (Tarım ve Orman Şurası, Kırsal Kalkınma ve Kırsalda İstihdam Grubu Çalışma Belgesi, 2018:13-16).

2.4. Kırsal Yoksulluk

Dünyadaki aşırı yoksulların neredeyse yarısı (%45) 15 yaşın altındaki çocuklardır (Castaneda et al.,2018: 250-267). Eğitime ve temel sağlık hizmetlerine erişim eksikliğinin yanı sıra açlık ve kötü beslenme çocukları olumsuz olarak etkilemekte, öğrenme güçlükleri çekmelerine, sağlıklarının bozulmasına ve hayatları boyunca düşük üretim yapmalarına ve düşük ücretler kazanmalarına sebep olmaktadır. Küresel olarak, tarımda %70 oranında çocuk işçi çalışmaktadır ve bu durum yaşları 15-17 arasındaki çocukları yaklaşık 108 milyon erkek ve kız çocuğunu etkilemektedir. Bu kesim genellikle çok uzun saatler çalışmakta ve iş kazalarına maruz kalmaktadırlar (ILO, 2007).

Kırsal yoksulluk, Kırsal toplum faktörleri, kırsal ekonomi ve kırsalda yoksulluğu artıran siyasi ve idari sistemler dahil olmak üzere kırsal alanlardaki yoksulluğu ifade eder (Janvary, 2002:593-685). Kırsal alanlar, yayılmış nüfusları nedeniyle genellikle daha az bakımlı altyapıya sahip, pazarları erişimleri zaman alan ve kent merkezlerinin dışında yoğunlaşma eğiliminde olan yerleşim yerleridir. Kadınlar ve marjinal topluluklar, ekonomik kalkınmaya yardımcı olan arazi, eğitim ve diğer destek sistemlerine erişmekte sık sık zorlandıkları için, yasal ve sosyal korumalar açısından dezavantajlarla karşı karşıyadır. Etkili politikalar ve ekonomik büyüme yoluyla kırsal yoksulluğun ortadan kaldırılması, uluslararası toplumlar için bir sorun olmaya devam etmektedir (Otusuka, 2009:196). FAO'ya göre, yoksulların dörtte üçü kırsal kesimde yaşıyor ve bunların çoğu, geçimleri büyük ölçüde tarıma bağlı olan küçük toprak sahipleri veya tarım işçileridir (FAO, 2021). Kırsaldaki tarımsal gıda sistemleri, iklim değişikliği arttıkça dünyadaki tarım sistemlerini daha fazla etkilemesi beklenen aşırı hava koşullarına karşı savunmasızdır (Barbier, 2018: 234-256). Bu nedenle, iklim krizlerinin kırsal yoksulluğu azaltan programların etkinliğini azaltması ve kırsal toplulukların kentsel merkezlere kaydırılmasına neden olması beklenmektedir (Hallegatte, 2018:217-233).

Küçük kırsal topluluklar bile tipik olarak geniş bir sosyo-ekonomik nüfus karışımına sahiptirler ve zengin ile fakir haneler genellikle yakın komşulardır. Bu karışım, ortalama kazançlar gibi ortalama istatistiklerin, gizli dezavantajın gerçek kapsamını ve ciddiyetini gizleme eğiliminde olduğu anlamına gelir. Kuşkusuz, kırsal yaşamın romantik görüntüsü, pek çok kırsalda yaşayan için gerçeklikten uzaktır. Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki bir diğer önemli fark demografik özellikleridir. Kırsal alanlarda oransal olarak daha büyük yaş grubu insan yaşama eğilimindedir (ağırlıklı olarak kırsal alanlarda %24,5'i 65'in üzerindedir ve ağırlıklı olarak kentsel alanlarda %17'dir) (Statistical Digest of Rural England, 2018).

Kırsal alanlarda orantılı olarak daha az çalışma çağındaki kişi bulunmaktadır. Bu farklılıklar her geçen gün artmaktadır. Kırsal alanlarda tesislere ve hizmetlere erişimde zorluklar, daha yüksek yaşam maliyeti, düşük yerel ücretler, fırsat eksikliği ve çok az siyasi öncelik dahil olmak üzere kırsal kırılmalığa ve dezavantaja katkıda bulunan birçok sorun bulunmakta ve bu sorunlar karmaşık yollarla birbirine bağlıdır (Statistical Digest of Rural England, 2018).

Kırsal yoksulluk son yıllarda hızla azalmış olsa da, yoksulluk esas olarak kırsal bir olgu olmaya devam ediyor ve kırsal alanlardaki en yoksul kesim geride kalma riskiyle karşı karşıya. UN (2018), yoksulluğun azaltılmasındaki başarıların her zaman kırsaldaki eşitsizliklerin azalmasına veya kırsal-kentsel ayrımının kapanmasına yol açmadığını ortaya koymaktadır. Temel hizmetlere ve fırsatlara erişimdeki eşitsizlikler, kırsal ve kentsel alanlar arasında var olan farklılıkların olmasını devam ettirmekte ve özellikle kırsaldaki kadınlar ile kentlerdeki kadınlar arasındaki farklar daha yüksek olduğunu bildirmektedir. COVID-19 salgını, gelirleri azaltarak, hareketliliği sınırlayarak ve geçim kaynaklarını ve gıda güvenliğini tehdit ederek kırsal kesimdeki yoksul ve dezavantajlı grupların istikrarsız durumunu daha da kötüleştirmiştir.

Kırsal yoksulluğu ve eşitsizlikleri azaltmayı başaran ülkeler, diğerlerinin yanı sıra kırsal yaşam alanları altyapı ve kamu hizmetlerine yapılan yatırımlar ve kapsayıcı

tarımsal büyümenin ve toprağa erişimin teşvik edilmesi de dahil olmak üzere bir dizi politikaya umut bağlamıştır. Hem kırsal yoksulluğu hem de eşitsizlikleri azaltmak için kilit bir politika alanı sosyal korumadır. Sosyal korumanın yoksulluğun ve eşitsizliğin azaltılmasının yanı sıra kapsayıcılığı teşvik etme yeteneği üzerindeki olumlu etkisine dair çok sayıda kanıt bulunmaktadır (UN, 2018). Düzenli ve yeterli sosyal koruma yardımlarına erişim, yaşam döngüsü boyunca yoksulluğu önler ve kırılabilirliği azaltır. Haneler ekonomik şoklarla karşı karşıya kaldığında, çocukları okuldan almak veya varlıklarını satmak gibi olumsuz başa çıkma stratejilerine güvenme ihtiyacı duymaktadır. Uzun vadede sosyal koruma, tüketimin pürüzsüz olmasına, insan sermayesinin oluşturulmasına ve kırsal kesimdeki insanların gelecekteki krizlere karşı direncini artıran yatırımların yapılmasına yardımcı olabilir (UN, 2018).

Orantısız düzeyde yoksulluk ve dışlanma ile karşı karşıya kalan ve kırsal alanlarda genellikle güvenli olmayan çalışma koşulları altında mevsimlik ve kayıt dışı istihdam göz önüne alındığında, kırsal alanlarda yaşayanlar için sosyal korumaya erişim vazgeçilmezdir. Ancak kırsal alanlardaki sosyal koruma kapsamı genellikle kentsel alanlara göre daha düşüktür. Küresel anlamda, kırsal alanlardaki nüfusun %56'sı, kentsel alanlardaki % 22'ye kıyasla sağlık güvencesinden yoksundur (ILO, 2017).

Yoksulluk, ağırlıklı olarak kırsal bir sorun olmaya devam ediyor ve dünyadaki yoksulların çoğu kırsal alanlarda yaşıyor (Janvary, 2002:593-685). Gelişmekte olan dünyadaki yoksulların yüzde 76'sının kırsal alanlarda yaşadığı ve kırsal alanlarda yaşayan toplam nüfus payının oldukça üzerinde olduğu tahmin edilmektedir ki bu sadece yüzde 58'dir (Ravallion,2007:666-701). Kırsal ve kentsel alanlar arasındaki eşitsizlikler, özellikle gelişmekte olan ve geçiş sürecindeki birçok ülkede artıyor (Kanbur, 2005:15-33). Küresel olarak, kırsal kesimdeki insanlar ve kırsal yerler, kentsel muadillerine göre dezavantajlı olma eğilimindedir (Mosely, 2004:1-5) ve kırsal alanlar daha uzak hale geldikçe yoksulluk oranları artmaktadır (Miller, 2002: 1-41). Kırsal alanlarda yaşayan bireyler, sosyal hizmetlere daha az erişime sahip olma eğilimindedir ve bu da kırsal yoksulluğun etkilerini şiddetlendirmektedir (Jazairy, 1992: 482-514).

Kırsal kesimdeki yoksulluğun giderilmesi, kırsal kalkınmada görevli kurumların daha fazla proje üretmesi ve daha etkin hizmet götürebilmesi için hükümetin bütçede daha fazla kaynak ayırması şarttır. İnsanlarımızı doğup büyüdüğü bölgelerde yerinde kalkındırmak temel prensip olmalıdır ancak; yerinde kalkındırmak için yeterli potansiyeli olmayan bölgelerden gelecek ve istihdam potansiyeli olan bölgelere, insanımızın da rızası alınarak, planlı nakiller gerçekleştirilebilir (Tarım ve Orman Şurası, Kırsal Kalkınma ve Kırsalda İstihdam Grubu Çalışma Belgesi, 2018:18).

2.5. Kırsalda İstihdam

Kırsalda yaşayanların büyük bir çoğunluğu tarım ile uğraşmaktadır. Tarımın toplam istihdam içindeki payı yaklaşık olarak %20'ler civarındadır. Kırsalda çalışan üç kadından biri tarım sektöründe istihdam ediliyor. Mecburiyet ve zorlamalarla kırsaldaki çocukların % 50'e oranında tarımda çalışmaktadır. Bu veriler göstermektedir ki, kırsalda ekonomik-sosyal ve toplum hayatında tarım belirleyici ve önemli özelliğe sahiptir. Kırsalı ne kadar çok kalkındırılsa, tarımı ne kadar dinamik olursa tarımsal üretim ve gıda güvencesi de o kadar sağlam temellere dayandırılmış olacaktır. Bundan dolayı kırsalda ekonomiyi canlandırırken paralelinde kırsal refah ve iş sağlığı-güvenliğini de dikkate alacak politikalara önem vermek

zorunda kalırız. Kırsaldakilerin, tarımsal üretim sonucu yeterli geliri elde etmesini sağlamadan ve kırsal hem altyapı yönüyle hem de yaşayan insanların sosyal refah düzeyini düzelterek önlemleri almadan kırsaldaki tarımsal üretimi sürdürülebilir kılmak ve kırsal yerinde tutmak ve kente olan göçü engellemek zor olacaktır. Bunlar yapılmadan genel olarak kırsalda tarımsal üretimde bulunanları ilgilendiren “Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği” kanunu da uygulamada karşılığını bulmayacaktır. Çünkü birey yaptığı işlerin karşılığı ile temel ihtiyaçları karşılanırsa çalışma hayatında kalabilir ve ilgili yasal düzenlemelere dahil olup yararlanabilir. Tarım sektörünün gelir içindeki payı göreceli olarak azalmasına rağmen, kırsal alanların ekonomik ve sosyal yaşamdaki önemini korumaktadır. Bu nedenle, kırsal alanın kalkındırılması ve burada yaşayanlara istihdam imkânlarının sağlanması ve çağdaş uygarlığın yarattığı tüm hizmet ve imkanların götürülmesi için kalkınma çalışmaları önem taşımaktadır. Burada bir başka önemli nokta da kırsal istihdamda tarım dışı istihdam alanlarının dar olmasıdır. Kırsal alanda tarım dışı istihdam alanları ile tarıma dayalı sanayi, kırsal sanayi yatırımlarının götürülmesi hem istihdamın niteliği ve hem de kırsal ekonomiye katkı açısından önemli bir yaklaşım olacaktır (Tarım ve Orman Şurası, Kırsal Kalkınma ve Kırsalda İstihdam Grubu Çalışma Belgesi, 2018:22).

2.6. Sürdürülebilirlik ve Kırsal Kalkınma

Sosyal, ekonomik, siyasi ve çevre olmak üzere dört temel unsura ait şartlar yerine getirildiğinde sürdürülebilir kırsal kalkınma gerçekleştirilebilir. UN (2007) Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu'nun (CSD) 17. oturumdaki raporuna göre; “Sürdürülebilir kırsal kalkınma, ulusların ekonomik, sosyal ve çevresel yaşanabilirliği için hayati önem taşımaktadır. Küresel yoksulluk büyük bir çoğunlukla kırsal kesimde olduğu için yoksulluğun ortadan kaldırılması sürdürülebilir kırsal kalkınmaya bağlıdır. Yoksulluğun ortaya çıkması, kent-kır ayrımının ötesinden çok, kırsaldaki yaşamın gelişmişliği ve yaşam standartları ile ilgilidir. Bu nedenle, uygun olduğu şekilde küresel, bölgesel, ulusal ve yerel düzeylerdeki çabalar yoluyla sürdürülebilir geçim kaynaklarına katkıda bulunan kırsal kalkınma girişimlerini koordine etmek kritiktir ve kazanılacak büyük bir önemi vardır. Kırsal kalkınma ile mücadele stratejileri, kırsal alanlardaki uzaklığı ve potansiyelleri dikkate almalı ve hedeflenen farklılaştırılmış yaklaşımları sağlamalıdır.” Eric Sabourin (2017).

Sürdürülebilir kırsal kalkınmada nihai hedef; yaşam kalitelerini iyileştirmek ve çevreyi korumaktır. Kır-kent yaşamı arasındaki sosyoekonomik farklılıkların uçurumu tüm dünyada önemini korumaktadır. İster kırsalda, isterse kent yaşamında olsun sürdürülebilir bir gelecek için kırsal kalkınmada temel ihtiyaçlar vardır. Kırsal kalkınma, kırsal toplumun süregelen ilerlemesi için sosyal değişim ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı hedefleyen bir süreci olmalıdır (Mensah, 2019:2). Sürdürülebilir kalkınma, uluslararası yardım kuruluşlarının sloganı, kalkınma planlayıcılarının jargonu, konferansların ve akademik makalelerin teması ve aynı zamanda kalkınma ve çevre aktivistlerinin sloganı olmuştur (Ukaga, 2011:187).

Sürdürülebilir kalkınma terimi, büyük ölçüde küresel çevresel süreçler ve kaygılar bağlamında sanayileşmiş ülkeler tarafından ilan edildi ve ekonomik büyüme ile bunun bağlı olduğu doğal kaynak temeli arasındaki ilişkiye dikkat çekti (Redclift, 1987:1-11). Sürdürülebilirlik kalkınma kavramı; gelecek nesiller aracılığıyla insan yaşamını belirli bir refah düzeyinde desteklemek için gerekli sosyal ve ekolojik koşulların varlığını vurgular (O'Riordan,1997:1-23).

Sürdürülebilirlik fikrinin altında yatan ana ilke, çevre koruma ve ekonomik kalkınmanın birbirine bağımlı ve karşılıklı olarak birbirini destekleyen hedefler haline gelmesi gerektiğidir. Başka bir deyişle, sürdürülebilir kalkınma yoluyla ekonominin, toplumun ve çevrenin sıklıkla

rekabet eden ihtiyaçları, ekonomik büyüme, sosyal adalet, ekolojik koruma ve nesiller arası eşitlik gereksinimlerine özel dikkat gösterilerek karşılanabilmesidir (Kitchen. 2006: 831-843).

Kırsal kalkınma uygulamaları, artan maliyetlerle mücadele için, yenilikçi yöntemlerin detaylandırılmasını ve uygulanmasını da kolaylaştırdı. Kısacası, sürdürülebilir kırsal kalkınma, hem kırsal ekonominin hem de kırsaldaki çiftlik işletmesinin aşınmış olan ekonomik altyapılarını yeniden oluşturdu. Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın kilit göstergelerinden biride, tarım ve toplum arasında yeni bağlantıların ortaya çıkmasıdır. Sürdürülebilir kırsal kalkınma, yeni ürünler/hizmetler, yeni pazarlar ve genellikle toplumun ihtiyaç ve beklentileriyle örtüşen yeni maliyeti düşürme biçimlerinin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Ayrıca sürdürülebilir kırsal kalkınma, tarımın ve kırsalın yeniden yapılandırılması anlamına da gelmektedir (Van der Ploeg, 2000:396),

2.7. Girişimcilik

Girişimciliği tanımlamak kolay bir iş değildir. Neredeyse konuyla ilgili akademik kitaplar kadar girişimciliğin tanımı vardır (Byrd, 1987:3). Bazıları için girişimcilik öncelikle yenilik anlamına gelirken, birileri için risk almak anlamına, birileri için piyasayı dengeleyici bir g ve birileri içinde hala küçük bir işletmeye başlamak, sahip olmak ve yönetmek anlamına gelmektedir. Buna göre girişimci, yeni üretim yöntemleri, yeni ürünler, yeni pazarlar gibi yeni üretim faktörleri kombinasyonları yaratan, yeni arz kaynakları ve yeni organizasyon biçimleri bulan; veya risk almaya istekli biri olarak; veya piyasa fırsatlarından yararlanarak toplam arz ve toplam talep arasındaki dengesizliği ortadan kaldıran veya bir işletmenin sahibi ve işletmecisi olan bir kişi olarak tanımlanmaktadır (Tyson, 1994: 2-3).

Kırsal alan bağlamına en uygun girişimcilik tanımını seçmek için, bireylerin, ailelerin ve toplulukların yaşam kalitesini iyileştirmek ve sağlıklı bir ekonomi ve çevreyi sürdürmek için ihtiyaç duyulacak girişimcilik becerilerini akılda tutmak önemlidir. Bunu göz önünde bulundurarak, geleneksel tanımların her birinin kendine has bir zayıflığı olduğunu göreceğiz (Tyson, 1994: 4). İlk tanım, eski teknolojilerin gelişmekte olan bir ülke bağlamına uyarlanması veya diğer frmalar tarafından halihazırda kullanılan ihracat pazarlarına girme gibi teknolojik veya organizasyonel son teknolojide olmayan yeniliklere çok az yer bırakmaktadır. Girişimciliği risk alma olarak tanımlamak, kullanılmamış pazar fırsatlarını tanımak için iyi gelişmiş bir yetenek gibi, genellikle girişimcilik olarak düşündüğümüz şeyin diğer ana unsurlarını ihmal eder. Dengeleyici bir güç olarak girişimcilik, girişimciliği piyasa dengesizliklerini okumakla sınırlarken, bir işletmeye sahip olmak ve işletmek olarak tanımlanan girişimcilik, işletme sahibi olmayanlar, çalışanlar ve işletmede hiçbir hissesi olmayan yöneticiler tarafından girişimci davranış olasılığını reddeder. Bu nedenle, burada tartışılan, kırsal kalkınma bağlamına uyan en uygun girişimcilik tanımı, girişimciliği "karşılanmayan pazar talebini karşılamak için diğer kaynakları harekete geçiren bir g", "kararlılık yeteneği" olarak tanımlayan daha geniş tanımdır. Bu şekilde tanımlanan girişimcilik, yalnızca teknolojik veya organizasyonel son teknolojide olan yeniliklerle değil, üretim faktörlerinin herhangi bir yeni organizasyonuyla ilgilidir, yani hem organizasyon içindeki hem de dışındaki girişimci faaliyetlerle ilgilidir. Girişimciliğin küresel ve hatta ulusal bir perspektiften yeni

bir şey içermesi gerekmez, bunun yerine daha önce bir yerde mevcut olmayan malları üreten yeni ticari organizasyon biçimlerinin, yeni teknolojilerin ve yeni girişimlerin benimsenmesini içerir (Petrin, 1991:7-33). Bu nedenle girişimcilik, kalkınmada ana itici güç olarak kabul edilir ve girişimciliğin gelişimini aktif olarak destekleyen milletler, bölgeler ve topluluklar, kurumları, politikaları ve kültürleri engel olan milletlerden, bölgelerden ve topluluklardan çok daha yüksek büyüme oranları ve dolayısıyla daha yüksek kalkınma seviyeleri gösterirler. Ulusal, bölgesel veya topluluk düzeyinde olsun, girişimci bir ekonomi, girişimci olmayan bir ekonomiden sadece ekonomik yapısı ve ekonomik gücü ile değil, aynı zamanda sunduğu sosyal canlılık ve yaşam kalitesi ile birçok açıdan önemli ölçüde farklıdır. İnsanlar için bir çekicilik ile sonuçlanmıştır. Yeni firmaların hızla oluşması ve eski durağan ve gerileyen firmaların çıkması nedeniyle ekonomik yapı çok dinamik ve son derece rekabetçidir (Twaalfhoven, 1993:3-4).

Dinamik girişimciler büyüme ararlar, sadece bir vizyona sahip değiller, aynı zamanda bunu gerçekleştirme yeteneğine de sahiptirler. Küresel düşünür ve hareket ederler, genişleme ararlar, dış kaynaklara güvenirler, profesyonel tavsiyeler ararlar veya profesyonel ekiplerle çalışırlar. Rakiplerden kaçmak yerine onlara meydan okur ve başarıya giden yolda riskleri alıp paylaşırlar. Bu şekilde, bir ülkenin ekonomik canlılığı büyük ölçüde girişimcilik kapasitesinin genel düzeyine, bağlıdır. Aynı derecede önemli olan, yeni küçük şirketlerin yaratılma hızıdır Girişimci, kırsal kalkınmaya yönelim, dışarıdan insan sermayesi ve yatırım getirmeye dayalı kalkınmanın aksine, yerel girişimci yeteneklerin teşvik edilmesine ve ardından yerli şirketlerin büyümesine dayanır. Bu da istihdam yaratacak ve bir bölgeye ve topluluğa ekonomik değer katacak ve aynı zamanda topluluk içinde kıt kaynakları tutacaktır. Kırsal alanlarda ekonomik kalkınmayı hızlandırmak için, girişimci arzını artırmak, böylece risk alacak ve yeni bir girişim yaratmanın belirsizlikleriyle meşgul olacak, birinci nesil girişimcilerin kritik kitlesini oluşturmak gereklidir (Petrin, 1992).

2.8. Sürdürülebilir Kırsal Girişimcilik

Mundi ve Zakaria (2007: 9-19) kırsal kalkınmayı, kırsal geliri artırma genel hedefleri ile kırsal kaynakların üretkenliğinde önemli bir artışı kolaylaştırmak için ortak çabaların yapıldığı süreç olarak tanımlamıştır. Daha kapsamlı ve kapsayıcı bir tanım Ndubisi (1992:218) tarafından yapılmış; kırsaldaki toplulukların ahlaki, sosyal, politik ve ekonomik potansiyellerinin geliştirilmesi, uygun altyapıların sağlanması yoluyla ekonomik özgüvenlerinin artırılması şeklindedir

Kırsal kalkınma, sürdürülebilir kalkınma ile eş zamanlı ilerler. World Commission on Environment and Development (WCED) raporu, sürdürülebilir kalkınmayı “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlamaktadır (Adeokun, 2000). Aina, (1992), sürdürülebilir kalkınmanın benzer ancak daha kapsamlı bir tanımını vermiş ve bunu; kaynakların sömürülmesinin, yatırım yönünün ve teknolojik gelişmenin yöneliminin ve kurumsal yüklerin uyum içinde olduğu ve insan ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılamak için hem şimdiki hem de gelecekteki potansiyeli geliştirdiği bir süreç olarak açıklamıştır. Bu anlamda sürdürülebilir kalkınma, bugünün ve geleceğin ekonomik büyümesini uzlaştırır.

Sürdürülebilir kırsal kalkınma yaklaşımı, kırsal alanların şimdiki ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan sosyal ve ekonomik kalkınmayı gerektirir.

Sürdürülebilir kırsal kalkınma ile ilgili araştırmaların gösterdiği gibi, kadın girişimciler işleri farklı şekilde yapabilirler. Örneğin, erkek girişimcilere kıyasla, kadınlar daha çok takım halinde çalışma eğilimindedir, daha az bencildir ve onlar için kişisel ego, takip ettikleri organizasyonun veya iş fikrinin başarısından daha az önemlidir. Ancak kadın ve erkek girişimciler arasında başarı, özerklik, saldırganlık, bağımsızlık ve yardımseverlik gibi özellikler açısından fark yoktur. Ayrıca kadın ve erkek girişimcilerin risk alma eğilimlerinde de herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Kırsal kesimdeki kadınların dönüşüm sürecinde yer almaya çalışırken birçok kısıtlamayla karşılaşabileceğinin altı çizilmelidir. Kırsal alanlar, toplumsal cinsiyet konusunda daha geleneksel olma eğilimindedir. Kırsal alanlarda, toplumsal cinsiyet konusu genellikle potansiyel kadın girişimciler için kentsel alanlarda olduğundan çok daha güçlü bir engelleyici faktördür, özgüvenleri ve yönetim becerileri kentli kadınlara göre daha düşüktür ve dış finansal kaynaklara erişim kentsel alanlara göre daha zordur (Hisrich, 1984:30-37).

Kırsal girişimciler için zorluklar:

- a) Kırsal alanlarda teknik destek ve bilgi eksikliği.
- b) Mali kısıtlamalar.
- c) Eğitim birimlerinin ve destek imkanlarının eksikliği.
- d) Yüksek üretim maliyeti.
- f) Depolama ve ambar sorunları
- g) Pazarlama ve tanıtım tekniklerinin eksikliği.
- h) Düşük eğitim seviyeleri.

Kırsal Girişimcilerin Karşılaştığı Riskler:

Kırsal bir girişimci her zaman birçok riskle karşı karşıyadır. Kırsal girişimciliğin sorunsuz gelişmesi ve devamlılığı için bu risklerin belirli bir seviyeye indirilmesi gerekmektedir. Kırsal girişimcinin karşılaştığı riskler teknik riskler, ekonomik riskler, sosyal riskler ve çevresel riskler olarak sınıflandırılabilir.

i. Teknik Riskler: Bireyin teknik bilgi birikimi, kullanılan hammaddeler vb. hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve ayrıca bu sorunları nasıl gidereceğini bilemediği durumlarda.

ii. Ekonomik Riskler: Hammadde ve bitmiş ürünlerle ilgili piyasa istikrarsızlıkları ve engellemelerinden kaynaklanan riskler. Bunlar fırsat maliyetleri, alternatif ekonomik fırsatlar, ürün karışımları, finans vb. riskleridir.

iii. Sosyal Riskler: Sosyal riskler, yeni ilişkilerin geliştirilmesinde yerleşik olan risklerdir.

iv. Çevresel Riskler: Çevresel değişikliklerden kaynaklanan risklerdir.

Sonuç olarak, bu çağda kırsal kalkınma bağlamında küreselleşme girişimciliği bir meydan okumadır. Mikro ve küçük ölçekli işletmeler, kırsalda geleneksel beceri biçiminde var olmuştur. Son zamanlarda girişimcilik dinamik bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Düşük sermayeli kırsal alanlarda istihdam olanaklarının yaratılmasına, halkın reel gelirinin yükseltilmesine, örtülü işsizliğin azaltılarak tarımın gelişmesine katkıda

bulunulmasına, yoksulluğun, göçün, ekonomik eşitsizliğin ve işsizliğin azaltılmasına yardımcı olur (Sharma, 2016:2-4).

2.9. Örgütsel Girişimcilik

Kırsaldaki yerel kooperatifler toplumların sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli katkılarda bulunması yanında, üyelerinin gelirlerinde iyileşmelere sebep olmaktadır (Nkpoyen vd, 2012:233-241). Taga'ya (2013:681-693) göre, yerel kooperatifler kırsal kesimdeki insanları ekonomik açıdan güçlendirerek daha üretken hale gelmesine ve yoksulluğun azalmasına sebep olmaktadır. İnsanların sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesi, bir toplumun gelişmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır.

Sürdürülebilir kırsal kalkınma için örgütlenme şarttır. Örgütlenme hem kurumsallaşma hem de mali ve ekonomi-politik sürdürülebilirlik açısından şarttır. Kırsalda mali ve ekonomik sürdürülebilirliğe erişebilmek için küçük ölçekli üreticilerin pazara erişiminin kolaylaştırılması önem arz etmektedir. Bu nedenle, küçük ölçekli üreticilerin bir araya gelerek oluşturacakları kısa tedarik zinciri modellerinin desteklenmesi gerekmektedir. Kısa tedarik zinciri içindeki ana aktörler olan küçük üreticilerin piyasada etkin rol alabilmeleri için ortak hareket etmeleri gerekmektedir.

Üreticilerin güçlerini birleştirmeleri önem taşımaktadır. Çünkü kırsal ve tarımsal kalkınma bireysel faaliyetlerden çok dayanışma ve örgütlenme sonucunda sağlanabilir. Bu nedenle kırsal alanda/ tarımda örgütlenme önemlidir. Örgütlenme biçimlerinin başında ise kooperatifçilik gelmektedir. Kooperatifçilik hem ekonomik açıdan hem de sistem olarak Türkiye tarımına çok uygun bir örgütlenme birimidir. Hangi alanda olursa olsun özellikle üretici temelinde, tarımsal üretim temelinde sürdürülebilir örgütlenmede dikkat edilmesi temel noktalar vardır ve bunlara dikkat etmek önem taşır (Tarım ve Orman Şurası, Kırsal Kalkınma ve Kırsalda İstihdam Grubu Çalışma Belgesi, 2018:20).

Girişimciliğe yönelik ilk ana yaklaşım, girişimciliği neyin oluşturduğunu örgütsel bağlam temelinde ele almaktadır. Girişimci olarak kabul edilmesini veya sınıflandırılmasını sağlayan bu organizasyonel yaklaşımdır. Ne tür bir girişimsel davranışın uygulandığı önemli değil ve organizasyonun girişimci olup olmadığı dikkate alındığında performans veya beklenen performansda önemli değildir. Önemli olan girişimin organizasyonel bazda olup olmadığıdır. Girişimcilik üzerine çalışan bilim adamları, girişimciliği farklı örgütsel kriterlere göre oluşturmuşlardır. Girişimciliği tam olarak neyin oluşturduğu, kuruluşun büyüklüğü (küçük işletme veya küçük ve orta ölçekli işletmeler), yaşı, bir bireye (serbest meslek veya yeni başlayan) veya bir aileye (aile) ait olup olmadığı gibi örgütsel kriterlere dayanmaktadır. Bunların hiçbir şekilde tutarlı kriterler olmadığı ve bazı durumlarda kriterler arasında bariz çelişkiler içerdiği vurgulanmaktadır. Örneğin, büyüklük kriterine göre, bir firma küçük olabilir ama aynı zamanda uzun yıllar boyunca kurulmuş olabilir, yaş kriterine göre girişimci olarak kabul edilemeyecek kadar yaşlı olabilir. Yine de, girişimciliği neyin oluşturduğuna dair bu farklı görüşlerin ortak noktası, örgütsel statüye dayalı bir kriterdir. Örgütsel statünün türü oldukça farklı ve çoğu durumda diğerleriyle çelişkili olsa da, hepsi girişimciliği neyin oluşturduğunu örgütsel statü temelinde sınıflandırır. Birçok çalışma girişimciliği bir büyüklük kriterine göre sınıflandırır (Acs, 1990:1-22).

Dünya'daki örnekler kendi hesabına çalışan kadınlar arasında örgütlenmenin kooperatifler veya birlikler kurarak gerçekleştiğini göstermektedir. Başlangıç aşaması "kooperatifleşme" en zor aşama olarak görülmektedir. Çünkü kadın girişimciler birbirinden çok kopuk bir gruptur. Bu yüzden örgütlenmede ilk adım, aynı alanda faaliyet gösteren kadınları birbirlerinden haberdar etmektir. Girişimci kadınlar arasında gerçekleştirilecek bir örgütlenmede amaç ve hedefler şunlar olabilir;

-Girişimci kadınların karşılaştıkları sorunları belirlemek, çözüm önerileri geliştirmek,

-Kredi sağlama konusunda yardımcı olmak,

-Satış ve pazarlama ile ilgili sorunların çözümüne yardımcı olmak. □ Kuruluş yeri seçiminde yardımcı olmak,

-Yeni iş kurmak isteyen kadınlara yol göstermek, bilgi vermek,

-Diğer kadın örgüt ve gruplarıyla bağlantıyı sağlamak,

-Uluslararası platformda Türk girişimci kadını temsil etmek, bu amaçla kurulmuş uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve görüş alışverişinde bulunmaktır (Bayraktaroğlu, 2005:33-37).

2.10. Kırsal Kalkınmada Kadın Girişimciliği

Kadınlar doğal olarak girişimcilik niteliklerine sahiptir. "Kadın Girişimci", kişisel ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik olarak bağımsız olmak için zorlu rolü kabul eden kişidir. Olumlu bir şey yapmak için güçlü bir istek, hem aileye hem de sosyal hayata değerler katabilen girişimci kadınların yerleşik bir özelliğidir. Kadınlar arasında girişimcilik, günümüz dünyasında son zamanlarda ilgi çeken bir konu olmuştur. Kadınlar varlıklarının, haklarının ve çalışma durumlarının bilincine varmışlardır. Böylece kadın girişimciliği kadınların güçlenmesini sağlayabilir. Gelişmekte olan ülkelerde, kadınlar toplumda kilit bir rol oynamış olsalar da, kadınların toplumdaki daha düşük statüsü nedeniyle girişimcilik yetenekleri uygun şekilde kullanılmamıştır. Girişimcilik, ulusun ekonomik büyümesinde ve gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Zenginlik ve hizmetin başlatılması, tanıtılması ve dağıtılmasını içeren amaçlı bir faaliyettir. Kırsal kesimdeki kadınlar arasında girişimcilik gelişimi, kişisel yeteneklerinin yanı sıra aile ve bir bütün olarak toplumda karar alma statülerini artırmaya yardımcı olur. Girişimcilik toprak, emek, doğal kaynaklar ve sermaye ile birlikte bir üretim faktörü olarak kabul edilmektedir.

Yoksulluğun azaltılması gibi çeşitli normatif hedefler açısından kırsal kalkınmayı yeniden ele almanın bir yolu; çevresel sürdürülebilirliği, cinsiyet eşitliği, kırsal alanı, kırsal kültürü ve kırsalda yaşayan halkı yeniden değerlendirerek, kır-kent ayrımını azaltan, sosyal katılımı ve kırsal yaşamı kolaylaştırmaktır (Kay, 2009: 613).

Gelişmekte olan ülkelerin kırsal kesimlerinde kadınlar, yetiştirilen gıdanın yarısından fazlasını üreterek küresel gıda güvenliğinin sağlanmasında öncü bir rol oynamaktadır. Buna rağmen, kaynaklara erişimdeki toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, onları kalkınma süreçlerine katılma, katkıda bulunma ve bunlardan yararlanma açısından erkeklere kıyasla görece olarak dezavantajlı duruma getirmektedir (United Nations, 2005).

Ekonomik ve finansal kaynakların dağılımında cinsiyet eşitliğinin olumlu çarpan etkileri vardır. Farklı çalışmalar, tarımda cinsiyet farkının azaltılmasının hem tarım sektörü hem de bir bütün olarak toplum için önemli sonuçlar doğuracağını göstermektedir. Kadınların üretken kaynaklarda %30'luk bir artışın açlığı %17 oranında azaltabileceği ve gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretimi yaklaşık %4 oranında artırabileceği tahmin edilmektedir (FAO, 2015). Teorik bir perspektiften, ekonomik bir perspektiften kadının güçlendirilmesinin etkilerini ele alan birçok çalışma olmasına rağmen, deneysel çalışmalar sınırlıdır ve çoğu durumda mikro ekonomik boyuta odaklanmıştır.

Kadın girişimciliği, 1980'lerden itibaren kadın istihdamında özel bir alan olarak giderek daha fazla önem kazanmıştır. Sonuç olarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler de kadın girişimci sayısını artırmaya çalışıyor. Ancak kadınların karşılaştıkları engeller toplumda çalışma hayatına girmelerini engellemektedir. Öte yandan toplumda kadına yönelik önyargılı bakış açısının hızlı bir şekilde değişmesi kadın istihdam oranının artırmıştır. Kadınların istihdama katılım oranı açısından diğer OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında, en yüksek oran %77,3 ile İzlanda'yı Norveç %73,4, İsviçre %73,2 ve İsveç %71,9 izlerken, en düşük oran ise yüzde 27,8 ile Türkiye'de görülmüştür (Anonim 2015). Bu düşük oran, Türkiye'deki kadın girişimciler için önemli bir sorun olabilir. Türkiye genelinde son dönemde işveren olarak çalışan kadın girişimcilerin oranı %8,7, toplam çalışan kadınlar için işveren/kadın oranı %1,3 ve kendi hesabına çalışan kadın oranı %8,8 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2019).

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar, hâlâ toprak, kredi, teknoloji, eğitim, istihdam ve siyasi güce eşit erişime sahip değiller. Her toplumda, kadın aile içinde ve dışında kritik roller oynamaktadır. Kadınlar; ailelerinin, topluluklarının ve yerel ekosistemin sağlığı ve mutluluğu üzerinde derin ve yaygın bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, fiziksel ve zihinsel sağlıkları, gelir elde etme yetenekleri, eğitimleri ve karar verme güçleri gibi özelliklerini cinsiyet eşitsizliği yüzünden göstermemesi yaşadığı toplumun ve çevrenin kaybetmesine sebep olmaktadır. Kadının kalkınması, ulusun kalkınmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, kadınların kaynaklarının, yeteneklerinin, ilgilerinin, becerilerinin ve diğer potansiyellerinin sürdürülebilir gelişimi, insan kaynaklarının harekete geçirilmesi ve geliştirilmesi için büyük önem taşımaktadır. Kadınların gelişimi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlara yayılan entegre ve birleşik bir kavramdır (Mehta ve Sethi 1997).

3. MİKRO KREDİ VE TÜRKİYE’DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

3.1. Mikro Kredi’nin Tanımı ve Gelişimi

Mikro kredinin (Grameen Bank) kökeni 1976’da Chittagong Üniversitesi’nde Kırsal Ekonomi Programı Başkanı olan Prof.Dr.Muhammed Yunus’un, kırsal alanda yaşayan dar gelirli insanlara bankacılık hizmetlerinin nasıl sağlanabileceği üzerine yaptığı araştırmalara dayanmaktadır. Grameen; Bangladeş dilinde “kırsal” anlamına gelmektedir. Grameen Bank tarafından geliştirilerek tüm dünyaya yaygınlaştırılan mikro kredi uygulamasından önce de düşük gelir grubunda yer alan kişilerin ihtiyaçlarına göre şekillendirilen çeşitli borç verme uygulamaları olmuştur. Ancak bu borç verme uygulamaları ya yasal olmadıklarından dolayı ya da başarılı şekilde uygulanamayarak sürdürülebilirliğin sağlanamamasından dolayı terk edilmiştir (Güneş, 2009:53-56).

Bangladeş’te Grameen Bank’ın uyguladığı mikro kredi programı dışında Bangladeş Kırsal Kalkınma Komitesi’nin ve Bangladeş Kırsal Kalkınma Yönetim Kurulu’nun uyguladığı programlar da mevcuttur. Ancak tüm dünyaya örnek teşkil eden ve deyim yerindeyse çığ gibi büyüyerek küresel yoksullukla mücadele aktörlerinin sihirli formülü haline gelen Grameen Bank mikro kredi programı incelenmeye değerdir (Güneş, 2009: 53-56).

3.2. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)

Mikro kredi, dar gelirli kadınların kendi kendilerine gelir getirici faaliyetlerde bulunmasına imkân sağlayan, küçük bir sermayedir. Yoksul hane halklarında özellikle de kadınların kredi alabilmesini kolaylaştırmak yoluyla onların yeni bir iş kurmalarını veya mevcut işlerini geliştirebilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu anlamda kadınların ücretli işlere sahip olabilmesi ve işgücü piyasasına katılımlarında önemli bir araç vazifesi görmektedir. Ülkemizde kadınların hem işgücüne katılım oranları, hem de çalışanlar arasında kendi işinin sahibi olan kadınların oranı çok düşük düzeydedir. Bu iki olumsuzluk bir araya geldiğinde, mikro finans sistemi sayesinde oluşacak yeni iş alanlarında kadınların hem işgücü piyasalarına katılımı, hem de kendi işine sahip olma olasılıkları artırılmış olacaktır (TGMP, 2021).

Mikro kredilerin kadınların kullanımına sunulmasının en önemli avantajlarından birisi de kadınlara verilen paranın aile içindeki dönüşümünün çok daha fazla olmasıdır. Bu sayede rasyonel bir şekilde değerlendirilen krediler hane içi kalkınmanın sağlanmasında önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Dar gelirli kesimlere verilen bu tür kredilerin mikro ve makro ölçekte faydaları şu şekilde sıralanabilir (TGMP, 2021).

Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP), resmi olarak 11 Haziran 2003 tarihinde Türkiye’nin güneydoğusundaki Diyarbakır’da başladı. Grameen Turst Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr.Muhammed Yunus ile Türkiye İsrâfı Önleme Vakfı (TİSVA) Başkanı Prof.Dr.Aziz Akgül, Türkiye’deki fakir kesimler için bir anlaşma imzaladılar.TGMP, Türkiye’de mikro finans ve sosyal işletmenin öncüsü olan Prof.Dr.Aziz Akgül tarafından, yoksulluğu azaltmak amacıyla başlatılmıştır. Özellikle yoksulluk içinde yaşayan kadınlara finansal hizmetler sağlama konusunda öncülük etmektedir. Kurum Türkiye genelinde 64 ilde 92 şubesiyle halen 40.000 üzerinde mikro girişimciye hizmet vermektedir (Güneş, 2009: 53-56).

3.3. Türkiye Grameen Mikro Finans Programının İlkeleri

Bangladeş'te Grameen Bank tarafından geliştirilerek kredi alanlara benimsetilmeye çalışılan 16 ilkenin Türkiye'de mikro kredi uygulamasını yürüten kuruluş olan Türkiye İsrâfi Önleme Vakfı (TİSVA) tarafından da biraz kısaltılarak kabul edildiği ve kredi alanlara izah edilmektedir (Çak,2009:81-84).

CGAP (Certified Control Self Assessment) tarafından geliştirilen ilkelerin mikro kredinin kurumsal bir hal alması ve finansal piyasaların derinleşmesine yönelik olduğu; Grameen Bank ve TİSVA tarafından benimsenen ilkelerin ise kredi alan yoksullarda davranış değişikliği yaratmaya yönelik olduğu görülmektedir. Zira CGAP, mikro finansın yoksullukta mücadelede güçlü bir araç olduğu kabulünden hareketle, söz konusu sistemin nasıl algılanması gerektiği, hükümetlerin nasıl bir hareket tarzı benimsemeleri gerektiği ve sistemin daha başarılı işletilmesi için nelerin yapılması gerektiği konularında tavsiyelerde bulunmaktadır. Grameen Bank ve TİSVA ise, yoksulların sosyal olarak güçlendirilmesine, kendilerine güvenlerinin artırılmasına ve kişilerin kendilerinden kaynaklandığına inanılan sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik ilkeleri kredi alanlara benimsetmektedir (Çak,2009:81-84; Gökyay, 2008: 3-13).

3.4. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Politikaları

3.4.1. Açıklık Politikaları

Açıklık, Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın (TGMP) en önemli politikalarından biridir. Mikrofinans sektörü, müşteri sayısı bakımından dünyanın en büyük finansal hizmetler pazarı olma potansiyeline sahiptir. Mikrofinans sektöründe, açıklık ve bilginin açıklanması konusu önemlidir çünkü mikrofinans kurumları birçok uç noktaya sahip bir piyasada faaliyet göstermektedir. TGMP tarafından tahsil edilen hizmet bedeli, mikrogirişimcilere sunulan kredi türüne göre %5 ile %15 arasında değişmektedir. Bağışçılar, mikrofinans kurumlarının şeffaflığıyla motive edilmektedir. Mikrofinans girişimleri tarafından bilgilerin ifşa edilmesi, finansal açıdan zor durumdaki kadınlara sunulan mali hizmetler etkinliklerine örnek teşkil etmektedir. Ayrıca, mikrofinans hizmetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için mikrofinans kuruluşlarının bir kazanç kaynağına ihtiyaç duyduğu gerçeği vurgulanmaktadır. TGMP'nin operasyonları tüm paydaşlar için şeffaftır, böylece her yıl gerçekleştirilen denetimlerde sorun yaşanmamaktadır. Tüm işlemler Kişisel Verilerin Korunması Kanunu çerçevesinde yapılmaktadır. TGMP, mikrogirişimcilerin verilerini üçüncü şahıslarla paylaşırken mikrogirişimcilerin kişisel gizliliğine saygı duymaktadır. TGMP'nin iletişim halinde olduğu üçüncü kişilere verilen bilgilerin doğruluğu büyük önem taşımaktadır. Ancak TGMP, üçüncü kişilere doğru bilgi verirken mikrogirişimcilerin kişisel gizliliğini de dikkate almaktadır. TGMP, kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanunun ihlal edilmemesine büyük önem vermektedir. TGMP, mikrogirişimcilerin kişisel verilerini üçüncü kişilere açıklarken Türkiye'deki kişisel verilerin korunmasından sorumlu düzenleyici kurumlara ve avukatlara danışmaktadır. Mikrogirişimcilerin verilerinin açıklanmasının hem mikrogirişimcilere hem de kurum olarak TGMP'ye zarar vermediğinin derinlemesine araştırılması ve onaylanması sonrasında adımlar atılmaktadır (TGMP, 2021).

3.4.2. Aşırı Borçluluk Politikası

Aşırı Borçluluk Politikası Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)'nin en önemli finansal politikalarından biridir. Bu politika, TGMP'nin güçlü kredi notunu desteklemeye yardımcı olan ihtiyatlı kredi yönetimi politikalarıyla entegre çerçevesinin bir parçasıdır. Kredilerin geri ödemeleri haftalık ya da iki haftalık olarak yapılmaktadır. TGMP'nin geri ödeme oranı 99%'dur ve bu nedenle aşırı borçluluk oranı düşüktür. Düzenli iş kontrolü ve eğitim mekanizması nedeniyle, taksitlerin geri ödenmesi konusunda herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Ancak, bazı mikrogirişimciler, geri ödeme yaparken sorun yaşamaktadırlar ve bu mikrogirişimciler kontrol altında tutulmaktadır. Personelimiz, sorunlu mikrogirişimcileri zamanında ödeme yapmaları konusunda ikna etmeye çalışmaktadır. Mikrogirişimciler aynı anda sadece bir kredi alabilmektedir. TGMP Türkiye'de faaliyet gösteren iki mikrofinans kuruluşlarından biri olduğu için aşırı borçluluk riski azdır. Diğer mikrofinans kuruluşunun adı Maya'dır. Her mikrogirişimci 3 günlük eğitim almak zorundadır. Mikrogirişimcilere kredi almadan önce aldıkları eğitimde TGMP hizmetleri ve prosedürleri anlatılmaktadır. Bahsedilen prosedürler tamamlandıktan sonra TGMP yeteneklerine göre uygun mikrogirişimcileri seçmektedir. Grameen'nin geleneksel kredilendirme metodolojisini kullanmaktadır. Programın amacı beş kadın oluşan grupları oluşturarak, onlara iş ve kişisel finans eğitimi sağlamak ve iş geliştirme için onlara küçük miktarlarda sermaye sağlamaktır. Bir sonraki kredi için uygun olup olmadıkları mikrogirişimcilerin geri ödemelerine göre karar verilmektedir. Bu yöntem, akran desteği ve akran baskısı kurarak, teminat ihtiyacının yerini alır ve katılımcı karar alma ve yetkilendirmeye izin verir. Grameen modeli, kredi gruplarının kredi ödemelerini gerçekleştirmesini ve böylece portföy riskinin azaltılmasını gerektirmektedir. Krediler bir hafta içinde amaç için kullanılmalıdır. Üyeler bir hafta içinde kredi kullanmamışlarsa, fırsatlardan uygun bir şekilde yararlanıncaya kadar hesaplarında para bulundurmak zorundadırlar. Bunun dışındaki eylemler ciddi bir disiplin bozucu davranış olarak kabul edilecektir (TGMP, 2021).

3.4.3. Çıkar Çatışması Politikası (Şeffaflık)

Çıkar Çatışması: Bir yönetim kurulu üyesinin veya personelinin, Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)'nin çıkarlarıyla çatışan kişisel bir çıkarı olduğunda veya bir yönetim kurulu üyesi / personelin şirket sadakatlerini paylaştığı durumlarda ("menfaat ikiliği" olarak da bilinir) çıkar çatışması ortaya çıkmaktadır. Bu durumlardan ilki, TGMP'de yetkili makamların uygunsuz bir şekilde para kazanmalarına yol açabilecek durumlarla sonuçlanabilir ve bu durum finansal cezalara ve ihlallere neden olabilir. Benzer şekilde, bir çıkar çatışmasından doğan durumlar veya işlemler, TGMP'nin karar alma sürecinde uygunsuz bir finansal kazanç veya sürecin bütünlükten yoksun olmasına neden olabilir. Her iki sonuç da TGMP'ye zarar vermektedir ve engellenmesi gerekmektedir.

Politikanın TGMP için Önemi: Çıkar çatışmalarının ortaya çıkabileceğini bilmek ve doğru bir şekilde yönetmek TGMP'nin yararınadır. Bu çıkar çatışması politikası, direktörlere, görevlilere, çalışanlara ve TGMP'nin gönüllülerine, potansiyel çıkar çatışmalarını ortaya çıkaran durumları tespit etmelerine yardımcı olmak ve TGMP'ye faaliyetlerini çıkar çatışmalarını yasal gerekliliklere, yükümlülüklerle ve şeffaflığa uygun bir şekilde yönetme prosedürü sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Politikanın TGMP Yönetim Kurulu Üyeleri için Önemi: Genelde bir çıkar çatışmasından etkilenen kişiler TGMP'nin yönetim kurulu üyeleri, görevlileri ve kıdemli personelidir. TGMP çıkar çatışmalarını, geniş bir bakış açısıyla ele alır ve yönetim kurulu üyelerinin ve personellerin olası çıkar çatışmalarını tespit ederken geniş bir perspektifte düşünmelerini istemektedir.

Çatışmaları Yönetme Prosedürleri: Yönetim kurulu, çatışmayı önlemek için TGMP'nin herhangi bir işlem yapma, durumu ifşa etme, kurul görüşmesi yapma veya harekete geçmekten kaçınma gibi uygun önlemleri alma konusunda karar verecektir. Çoğu durumda, mümkün olan en geniş açıklamanın yapılması tavsiye edilmektedir, böylece kurumun çıkarları doğrultusunda bilinçli kararlar alınabilecektir (TGMP, 2021).

3.4.4. Gizlilik Politikası

Çalışanlar, gönüllüler ve yönetim Kurulu Üyeleri için Gizlilik Politikası Mikro girişimcilerin, bağışçıların, personelin, gönüllülerin ve Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP)'nin mahremiyetine saygı duymak, TGMP çalışanlarının temel bir değeridir. Bununla birlikte, finansal bilgiler gizlidir ve yetkili müdürün onayı veya yetkilendirmesi olmadan kimseyle paylaşılmamalıdır. Yetkisi olmayan kişilerin, gizli bilgilerin tartışıldığı konuşmalardan hiçbir şekilde haberdar olmaması sağlanmalıdır ve gizli bilgiler içeren belgelerin açık bırakılmamasına veya istenmeden paylaşılmamasına özen gösterilmelidir. Çalışanlar, gönüllüler ve TGMP yönetim kurulu üyeleri, yapısı gereği gizli ve/veya imtiyazlı ve tescilli bilgileri öğrenebilirler. TGMP'nin politikası, bu bilgilerin işe alım veya gönüllü hizmet sırasında ve sonrasında gizli tutulmasını sağlamaktır. Yönetim Kurulu üyeleri de dahil olmak üzere, personel ve gönüllülerin, işten ayrılma veya hizmet sürelerinin bitmesi durumunda imtiyazlı veya gizli bilgileri içeren materyalleri iade etmeleri gerekmektedir Mikro girişimcilerin mahremiyetine saygı gösterilmeli ve kişisel ve finansal bilgileri gizli tutulmalıdır. Belirli mikro girişimcilerle alakalı tüm kayıtlar gizli tutulmalıdır. Personeller, sadece mikro girişimcilerle ilgili bilgilerin gizliliğini değil aynı zamanda diğer personellerin ve gönüllülerin bilgilerinin de gizliliğini korumakla yükümlüdür. Gizli veya imtiyazlı bilgilerin yetkili olmadan ifşa edilmesi, bu politikanın ciddi bir ihlalidir ve yetkili olmadan bilgileri ifşa eden kişi veya kişiler, işten çıkarma veya uzaklaştırma da dahil olmak üzere uygun disiplin cezasına tabi tutulacaktır. Gizliliğin sağlanamaması, iş akdinin feshine veya diğer düzeltici tedbirlere başvurulmasına neden olabilecektir (TGMP, 2021).

3.4.5. Hizmet Bedeli Politikası

Hizmet bedeli politikası, mikro finans programında oldukça önemli bir konudur. Finansal hizmetlerin etkin fiyatlandırılması, bir mikro finans kurumunun kısa ve uzun vadeli başarısını büyük ölçüde etkilemektedir. Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP), kuruluşun giderlerini karşılayabilmek için mikro girişimcilerden hizmet bedeli alan sürdürülebilir bir organizasyondur. Finansal uygulanabilirlik için temel gereksinimlerden biri, finansal hizmetler için alınan hizmet ücretinin tüm operasyonel ve finansal maliyetleri karşılayabilecek miktarda olmasıdır. Hizmet bedelinin amacı asla mikro girişimciler üzerinden kar elde etmek değildir. Aksine, mikro girişimcilere uygun bir hizmet sunmaktır. TGMP tarafından tahsil edilen hizmet bedelinin faiz olmadığı Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Yüksek Kurulu tarafından yayınlanan bir Fetvayla da onaylanmıştır. TGMP, finansal kaynaklara erişim noktasında sorun yaşayan

Suriyeli mültecilere yüzde sıfır hizmet bedeliyle mikro kredi sağlamaktadır. Bu hizmet, TGMP'nin Cooperative for Assistance and Relief Everywhere (CARE) kurumu ile olan işbirliği çerçevesinde sağlanmaktadır. Bazı uzmanlar, mikro finans kuruluşlarının yerel bankalar ve diğer finans kuruluşlarına kıyasla daha yüksek hizmet bedeli talep etmesini eleştirmektedir. Mikro finans kuruluşları doğası gereği risk taşıyan, finansal açıdan sorunlu bireylere finansal hizmetler sundukları için aldıkları hizmet bedelleri yüksek olarak değerlendirilmemelidir. Bununla birlikte, mikro finans kuruluşları yüz yüze etkileşim gerektiren işlemleri ve teminat veya kredi puanlaması yerine kişisel temas kurması nedeniyle ticari bankalara kıyasla daha yüksek hizmet bedeli talep etmektedir. Daha küçük miktarlardaki kredileri ödemenin maliyetleri, daha büyük miktarlardaki kredilere kıyasla yüzde olarak daha yüksektir. Faiz gelirleriyle karşılanması gereken maliyet türleri, fon maliyeti, risk maliyeti (kredi kaybı), işletme ve idari maliyetlerdir. TGMP, potansiyel mikro girişimcilerin finansal hizmetler için geri ödeme yapma potansiyelini inceler. TGMP üst yönetimi, mikro girişimcilerin krediyi ve hizmet bedelini uygun bir şekilde geri ödeyebilmeleri için hizmet bedeline ilişkin bir karar verirken toplam geri ödeme süresini de dikkate alır. Ek olarak, bir mikro finans kuruluşunun müşteri tabanına sunulan diğer finansal seçenekleri araştırması önemlidir. TGMP, farklı ürünlerde farklı hizmet bedeli uygulamalarına sahiptir. Hizmet bedeli, geri ödeme haftalarının sayısına ve kredi limitlerine göre değişir (TGMP, 2021).

3.4.6. Kredi Politikası

Kredi politikası, ödeme yapmayan mikro girişimciler nedeniyle oluşabilecek riskleri azaltmak için tasarlanmış bir dizi unsur içermektedir. Yönetimin portföyün izlenmesini ve varlıkların kalitesinin raporlanmasını düzenlemesi gerekmektedir. İşlem ve kredi riskini azaltmak için operasyonel prosedürler tasarlanmalıdır. Yönetim, portföy çeşitlendirmesi konusuna özel olarak dikkat etmelidir.

Bu politika, Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP) borçlularıyla ödeme şartlarının oluşturulması ve bu şartların izlenmesi için genel bir çerçeve çizmek amacıyla yazılmıştır. Bu nedenle, TGMP'nin kredi verme konusundaki tutumunu verilen kredinin risk oranı belirleyecektir. Kredi risk yönetimi sistemi kurulması ve geliştirilmesi, finansal bir kuruluşun güvenilirliğinin ve uygunluğunun sağlanması açısından son derece önemlidir. Bu nedenle, böyle bir sistemin geliştirilmesinden ve kurulmasından TGMP yönetimi sorumludur. Kredi, herhangi bir terör faaliyetinde bulunan kişilere sunulmamaktadır. Sadece düşük gelirli kadınlara TGMP Yönetim Kurulu Üyeleri tarafından belirlenen uygunluk kriterlerine göre kredi verilmektedir.

Kadınlar, gerekli belgeleri TGMP'ye zamanında ödeme yapacaklarını taahhüt etmek için imzalamalıdır. Ancak, TGMP'nin mikro finans hizmeti sağlayan bir kuruluş olması nedeniyle kredi için uygun teminat gerekliliği yoktur.

Sadece yoksul kadınlar 5 kişilik grup oluşturabilir. Bir aileden (yani bir hanede) 10 dönümden az ekilebilir alana sahip olan herhangi bir kadın, yoksul olarak kabul edilmektedir. Buna ek olarak, grubun tüm mikro girişimcileri aynı mahalle veya köyün sakinleri olmalıdır. Kiralık evlerde konaklayanlar da kredi almak için uygun sayılmaktadır. Ancak, herhangi bir grupta aynı haneden birden fazla mikro girişimci olmasına izin verilmemektedir. Aynı haneden birden fazla kişinin mikro kredi almak istemesi durumunda, farklı gruplara katılmaları gerekmektedir. TGMP'nin temel amaçlarından biri, yoksul kadınların kapasite arttırma

eğitimleriyle ve mikro kredi şeklinde sermaye kullanımıyla kendi girişimlerini kurmalarıdır. TGMP, ilk aşamada 1.000 TL tutarında temel kredi sağlamaktadır. Kredinin geri ödemeleri, haftalık veya iki haftalık olarak gerçekleştirilmektedir. Kredinin vadesi 48 haftadır.

TGMP'nin tüm şubeleri, mikro girişimcilerin işlemlerini gerçekleştirmek için Likom yazılımını kullanmaktadır. Likom yazılımı, mali ve muhasebe kayıtlarını denetlemek ve TGMP personeli tarafından hesap oluşturma işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılmaktadır. Buna ek olarak, Likom yazılım sistemi, TGMP genel merkezinde bulunan yetkililer tarafından yönetilmektedir. Taksitlerin ödenmemesi durumunda, personel mikro girişimcilerin evlerini ziyaret etmektedir. Geri ödemeleri zamanında yapmaları için ısrar ederler veya en azından kredinin bir kısmının karşılanması için gerekli tutardan daha azını ödemelerini talep ederler. Borçlular geri ödemeleri yapmayı reddederse, personel borçlulara zamanında geri ödeme yapmaları için ısrar ve motive ederler.

Bölge müdürü ve şube müdürü, kredi gözden geçirme ve onaylama ve finansal amaçlara uygun olarak tahsilat riskini en aza indirmek için alacak bakiyesini yönetmekle sorumludur. Kredi kabul durumu, kredi limiti değeri ve ödeme şartları ve yöntemleri ile ilgili tüm işlemleri yetkilendirmek iç denetim departmanının sorumluluğundadır (TGMP, 2021).

3.4.7. Kredi Yönetimi Politikası

Kadınların yaşadıkları ilçelerde bulunan şubelerden kredi almaları esastır. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP) kapsamında mikro girişimci olmak için aşağıdaki koşullara uyulması gerekmektedir;

1. TGMP tarafından sağlanan kredilere başvurmak için adayların aklında bir iş fikri olması gerekmektedir. İlk defa kredi alacak mikro girişimciler, maksimum 1.000 TL'ye kadar kredi kullanabilirler.
2. İş fikri olan 5 kadının bir grup oluşturması gerekmektedir. Aynı grupta bulunan kadınların birinci dereceden akrabalık bağları bulunmamalıdır. Örneğin; anneler ve kızları aynı grup içinde yer alamazlar.
3. Beş kadından oluşan bir grubun oluşturulmasının ardından, adaylar kurumun operasyonel sistemi ve kredi geri ödemeleri hakkında 3 gün boyunca eğitim almaktadır.
4. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı, belirli grupların başvuru formlarını ekonomik faaliyetlerine uygun olarak incelemektedir. Grup üyeliği, program kapsamında kredi almak için tek başına yeterli değildir. Grup üyeleri, programın kurallarını ve çalışma koşullarını yerine getirdikleri zaman programdan kredi almak için yeterli görülecektir. Şartlara uygun olan mikro girişimciler kredi alma hakkına sahip olacaktır.
5. Mikro finans programında, tüm krediler haftalık veya iki haftalık taksitler halinde geri ödenmektedir.
6. Verilen krediler, bir hafta içerisinde belirlenen amaçlar için kullanılmalıdır. Eğer mikro girişimciler bir hafta içinde kredilerini kullanmamışlarsa, paralarını kullanmak için uygun bir fırsat buluna kadar paralarını hesaplarında tutmak zorundadırlar. Bunun dışındaki eylemler ciddi bir disiplin kuralı ihlali olarak değerlendirilecektir.
7. Program tarafından mikro girişimcilere sağlanan krediler, mikro girişimcilerin geri ödeme disiplinine ve haftalık toplantılara düzenli olarak katılımına dayanmaktadır. Grup üyelerinin zamanında ödeme yapmaması ve toplantılara katılmaması durumunda,

grup üyeleri programın sağladığı fırsatlardan yararlanamayacaktır. Şubelerde çalışan saha çalışanları, her hafta gerçekleştirilen toplantılarda kredilerin tahsil edilmesinden sorumludur. Yeni mikro girişimcilere 100 TL'den 1.000 TL'ye kadar kredi verilmektedir ve kredi geri ödemesi 48 hafta içerisinde gerçekleştirilmektedir (TGMP, 2021).

3.4.8. TGMP'nin Borçların Ödenmemesi Politikası

TGMP'nin geri ödeme oranı şu anda %99'dur. Kredilerin geri ödemeleri haftalık veya iki haftalık taksitler halinde yapılmaktadır. Düzenli iş kontrolü ve eğitim mekanizması sayesinde, taksitlerin geri ödemesinde sorun yaşanmamaktadır. Mikro girişimcilerin, kontrol altında tutuldukları kredilerin geri ödemesinde güçlük çekmesi durumunda, yakın işbirliği ile süreç yönetilmektedir. Borçların geri ödemesinde sorun yaşayan mikro girişimciler, personelimiz tarafından onları zor durumda bırakmayacak bir miktarda ödeme yapmaları için ikna edilmeye çalışılır. Borcunu ödemek için ekonomik gücü olmayan mikro girişimcilerin borçlarını kapatmak amacıyla kullanmak üzere, bağış almak için diğer kurumlara başvurmaktayiz. Ancak, genel olarak kredilerin geri ödenmesinde sorun yaşanmamaktadır (TGMP, 2021).

3.4.9. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Hizmetleri

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP) kar amacı gütmeyen iktisadi bir kuruluştur. Mikrofinans ofisinin kredi hizmetleri aşağıda verilmiştir (TGMP, 2021):

Başlangıç Kredisi: Kredi limitleri 1.000-1.500 TL, hizmet bedeli oranı %5 ve taksit sayısı 33 hafta olan bir kredi şeklindedir.

Ana Kredi üç sınıfa ayrılmaktadır:

Faaliyet Kredisi: Kredi limitleri 1.000-5.000 TL, hizmet bedeli oranı %10 ve taksit sayısı 40 hafta olan bir kredi şeklindedir.

Temel Kredisi: Kredi limitleri 1.000-7.000 TL, hizmet bedeli oranı %10 ve taksit sayısı 48 hafta olan bir kredi şeklindedir.

Gelişim Kredisi: Kredi limitleri 5.000-7.000 TL, hizmet bedeli oranı %15 ve taksit sayısı 46 hafta olan bir kredi şeklindedir.

İşletme Kredisi iki sınıfa ayrılmaktadır;

Girişimci Kredisi: Kredi limitleri 1.000-7.000 TL, hizmet bedeli oranı %15 ve taksit sayısı 48 hafta olan bir kredi şeklindedir.

Büyüme Kredisi: Kredi limitleri 10.000-15.000 TL, hizmet bedeli oranı %15 ve taksit sayısı 60 hafta olan bir kredi şeklindedir.

Sosyal İşletmecilik Kredisi iki sınıfa ayrılmaktadır:

Sosyal Kalkınma Kredisi: Ürün fiyatı, hizmet bedeli oranı %10 ve taksit sayısı 46 hafta olan bir kredi şeklindedir.

Teknoloji Kredisi: Ürün fiyatı, hizmet bedeli oranı %10 ve taksit sayısı 46 hafta olan bir kredi şeklindedir.

3.5. Kadın Girişimcilerin Mikro Kredi Kullanması İlgili Çalışmalar

Mikro finans projesi, özellikle kırsalda yaşayan yoksul insanlar için hem sermaye azlığını ortadan kaldırmakta hem de istihdam oluşturmaktadır. Düşük gelirli haneler, finansal teminde sıkıntı ve zorluk çektikleri için oluşturulan mikro kredi uygulaması, zamanla gelir seviyesinin yükselmesinde pozitif etkisini göstermiştir.

Kırsal kalkınmada kadın girişimciliğinin etkisi ile ilgili dünyada ve Türkiye’de değişik yıllarda ve illerde mikro kredinin kullanılması ve sonuçlarının değerlendirildiği çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu konu ile ilgili yapılan benzer araştırmalar incelenmiş ve bu araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

Halkias ve arkadaşları (2011), Nijerya’da yaptıkları bir araştırmada; mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin, mikro kredinin ve aile dinamiklerinin işletme kurmaları ve şekillendirmelerinde çok önemli etkili olduğunu belirtmişlerdir. Kadın girişimcilerin %10’u kişisel sorunların, %18’i çevresel sorunların ve %10’u finansın girişimci olmalarının önündeki engeller olduğunu vurgulamıştır. Çabalarının sonucunda başarılı olacaklarına inananların oranı %58, başarılı olmak konusunda emin olmadıklarını belirtenlerin oranı ise %37 olarak belirtmişlerdir. Kadın girişimcilerin %18’i çocuklarının özellikle hastalıkları döneminde ilgi istedikleri için sorunlarla karşılaştıklarını belirtirken, %42’si çocuklarını büyütürken herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %81’inin aileleri tarafından desteklendiklerini hissettikleri tespit edilmiştir.

Javed ve arkadaşları (2006), mikro kredinin kadın girişimcilerin kredi kullanmaya başladıktan sonra gelirlerinin arttığını bir dereceye kadar olduğunu belirtenlerin oranı %78; büyük oranda olduğunu belirtenlerin oranı %22 olarak tespit edilmiş, bir dereceye kadar daha iyi gıdalar alabildiklerini belirtenlerin oranı %70, daha iyi giyinebildiklerini ifade edenlerin oranı %51 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların %76’nın ise ev içerisindeki durumlarının hiç değişmediği sonucu tespit edilmiştir.

Basher (2007), Bangladeş’te kadın girişimcilerin mikrofinans şubelerindeki grup toplantılarına katılımları, aynı alanda faaliyet gösteren girişimci kadınlarla finansal anlaşmalar yapmaları özgüvenlerini arttırdığını ve artan özgüven neticesinde girişimci kadınların ekonomik olmayan diğer sosyal faaliyetlere katılmaya cesaretlendirdiğini tespit etmiştir.

Parveen ve Chaudhury (2009), Bangladeş’de yaptıkları bir çalışma ile girişimci kadınların geliri, tasarrufları, mal varlıkları ve bunların kümülatif toplamaları karşılaştırılmıştır. Çalışma sonucunda mikro krediden faydalanan girişimci kadınların, farklı gelir sağlayıcı faaliyetlerde bulunduklarından toplum içerisinde sosyoekonomik olarak diğer kadınlardan daha güçlü ve daha ileri seviyede olduğu belirlenmiştir.

Panjaitan ve Cloud (1999), Endonezya’da yaptıkları bir araştırma sonucunda kredi kullanan kadın girişimcilerin ekonomik açıdan olumlu etkilendiği ve ekonomik açıdan güçlendiği sonucuna ulaşmıştır.

Sultana ve Hasan (2010), Bangladeş’te yaptıkları bir çalışmada, mikro kredi uygulaması sonucunda kırsaldaki kadınların kişisel gelirinin mikro kredi kullanmayan diğer kadınlara göre yaklaşık %16 daha yüksek olduğu, yıllık tasarrufun yaklaşık %35 daha fazla olduğu ve mal varlığının ise ortalama olarak %20 daha çok olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Burtan Doğan ve Kaya, yaptıkları çalışma sonucunda; mikro kredi alma sebebini kadınların %64,2'si kendi işini kurmak, %19,4'ü mevcut işini büyütmek, %16,4'ü ise ihtiyaç kredisi kullanmak üzere olarak belirtmiştir (2013:160).

Şengür ve Taban'ın yaptıkları çalışmada mikro kredi alan girişimci kadınların krediyi kullanış amaçları olarak %42,9'lık oranla en çok yeni bir iş kurmak için mikro kredi kullanırken, %36,3'ü mevcut işlerini geliştirmek, %13,7'si yeni bir iş koluna girmek ve %6,3'ü ise bir işe ortak olmak için kredi kullandıkları tespit edilmiştir.

Öz ve Çolakoğlu'nun yaptığı çalışmada; mikro kredi kullanan kadınların %21,1'i yeni bir iş kurmak, %60'ı mevcut işini büyütmek, %10'u aile bütçesine katkıda bulunmak, %6,7'si boş zamanını değerlendirmek, %2,2'si ise yardımda bulunmak ve üyesi oldukları dernekten burs alan öğrencilere destek olmak amacıyla mikro kredi almışlardır (2014:195).

Balkız ve Öztürk'ün yaptığı çalışmada girişimci kadınların %61,62'si ihtiyaçların karşılanması için, %32,32 parasızlık yüzünden ve %6,06'sı ise eşlerine yardımcı olmak için mikro kredi kullanmışlardır (2013: 14).

Adaman ve Bulut, Diyarbakır'da yaptıkları bir çalışmada; mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin, kendilerini “umulduğu veya basında duyulduğu gibi birdenbire girişimcilik dünyası”nda bulmadıklarını belirtirken; kadın girişimcilerden, ailesinin borçlarını ödemek için harcadığını belirtenlerin oranı %10,8, ailesine harcadığını belirtenlerin oranı %7,2, mevcut işinin borçlarını ödediğini belirtenlerin oranı %2,6, mevcut işini büyütmekte kullandığını belirtenlerin oranı %54,4 ve yeni bir iş kurduğunu belirtenlerin oranı ise %24,9 olarak tespit edilmiştir (2007:202).

Öz ve Çolakoğlu (2014:196) çalışmasında mikro kredi kullanan girişimci kadınların, %20'si el işi yapım satımı işinde, %12,2'si kozmetik-temizlik malzemesi alım satımı işinde, %12,2'si terzi, %10'nu dokuma, %10'nu çeyizlik eşya alım satımı işinde, %8,9'u çamaşır-giysi alım satımı işinde, %7,8'i kuaför, %6,7'si çiçekçi, %5,6'sı tarhana, turşu, makarna yapım satımı işinde, %2,2'si kafe işletmeciliğinde, %2,2'si bakkal ve %2,2'si ise danışmanlık hizmetleri iş kollarında faaliyet gösterdikleri tespit edilmiştir.

Balkız ve Öztürk (2013:15) yaptıkları araştırmada; mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin yaptıkları işlerin başında %78 oranı ile el işi gelmektedir. Bunu %7 nakış atölyesi ve terzi, %4 kozmetik ürün satıcılığı, %4 kuaförlük, %2 internet kafe işletmeciliği, %1 tuhafiyecilik, %1 market ve %1 ile de sebze-meyve satıcılığı takip etmiştir.

Şengür ve Taban'ın (2012:74,78) yaptığı çalışmaya göre; mikro kredi kullanan girişimci kadınların faaliyet gösterdikleri işlere baktığımızda el işi %48,5 ile ilk sırada yer almaktadır. Bu iş kolunu %22,3 ile ticaret, %31,1 ile seyyar satıcılık, %5,7 ile tarım, %2,4 ile hayvancılık ve %6,8 ile diğer iş kolları izlemektedir.

Adaman ve Bulut'un (2007:204) yaptığı çalışmada; mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin %22,4'ü gıda ürünleri üretimi ve satışında, %19,2'si hayvancılık sektöründe, %15'6'sı el işi/dantel işinde, %5,2'si kafe-kahve işletimi işinde, %4,4'ü bahçecilik işlerinde, %4,4'ü seyyar satıcılık-tezgah, %4,4'ü tuhafiye, %3,6'sı terzilik, %3,2'si fırın, %3,2'i kuaför, %1,6'sı takı/hediyelik eşya işi, %1,6'sı tekstil-giyim işi, %1,2'si kozmetik ve temizlik işinde ve %12,8'i ise diğer iş kollarında yer alan tesisat-inşaat-taksi vb. gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

Yapılan değişik araştırmalarda mikro kredi kullanan girişimci kadınların gelir seviyelerinde ve ekonomik durumlarında değişikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Adaman ve Bulut'un yaptığı çalışmada mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin %3,3'ü gelirinin önemli ölçüde arttığını belirtirken, % 20,7'si eski gelirimle aynı değişmedi derken, % 74,8'i ise gelirim biraz arttı diye ifade etmişlerdir(2007:210). Öz ve olakoğlu ile şengür ve Taban'ın yaptıkları çalışmalarda da mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin gelir düzeyinde artışların gerçekleştiği ancak kullanılan mikro kredinin yoksulları yoksulluktan kurtarma ve istihdam sağlama hedefi ekonomik göstergelere göre kısmen gerçekleşmiştir (Öz ve olakoğlu, 2014:197; şengür ve Taban, 2012: 79). Balkız ve Öztürk'ün (2013:16) yaptığı araştırmada ise mikro kredi kullanılarak yapılan işten elde edilen gelir miktarına bakılmıştır. Araştırma sonucuna göre girişimci kadınların %89'u mevcut ekonomik faaliyetlerinden ayda maksimum 500 TL gelir elde ettikleri görölmektedir. Bu durum mikro finans projelerinin hedeflediği başarılarda vurgulanan ekonomik güçlenme sonucundan uzak durmaktadır.

Haftalık ödeme yapan kadın girişimcilerin gecikme faiz oranının %15 gibi çok yüksek bir oranda olmasından dolayı geri ödemelerde zorlandığı yapılan çalışmalarda belirtilmiştir. Haftalık geri ödeme baskısı nedeniyle kadınlar farklı iş kollarından ziyade en iyi bildikleri işlere yönelmesine sebep olmaktadır. Bu baskıdan dolayı kadın girişimcilerin kamusal hayata sokan düzenli gelir getiren işlerden uzaklaşmasına sebep olmuştur. Faydalandırılan mikro kredi miktarlarının düşük miktarda oluşu da farklı ve yüksek gelir getiren işlerin yapılmasına engel olmuştur. Daha önce herhangi bir iş kolunda faaliyet göstermemiş kadın girişimcilerin kendisi için en doğru iş kolunu seçmesi kadar pazar şartları, piyasa bilgisi ve girişimcilik yeteneklerine sahip olması da çok önem arz etmektedir. Bunlara sahip olmayan kadın girişimcilerin yaptıkları işlerde başarılı olması çok zor görölmekte ve bu açıdan bakıldığında mikro kredi projelerinin "girişimci yaratmak" hedefi tartışılır duruma gelmektedir (Adaman ve Bulut, 2007:58).

Tewari ve Gakkhar (2011:178-181) Hindistan'da sütçölük yapan kadın girişimciler üzerine yaptıkları çalışmada; girişimci kadınların yaptıkları işle ilgili yeterli eğitim ve kredi desteği almalarına rağmen, geri ödemelerdeki yüksek faiz oranlarının ve mikro kredi kullanımında bürokratik işlemlerin fazla olmasının yardımları zorlaştırdığı, özellikle girişimci kadınların finansman ve pazarlama konusunda desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtilmişlerdir.

Kuzilwa (2005:131-161) ve Minniti (2010:294-312), Mat ve Razak (2011:124-130) yaptıkları araştırmalarda; kadın girişimcilerin mikro kredi kullanarak yaptıkları işlerde kadınların kişisel özelliklerden ziyade çevresel faktörlerin daha etkili olduğunu belirlemişlerdir. Mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin eğitim durumu, iş deneyimi ve iş enerjisi gibi kişisel yetenekler farklı ve eksik de olabilir, fakat kullanılan kredinin eksikliği, kırsal kent sınıfsal ayırımı, politik ve sosyo kültürel çevresel kısıtlamalar ve makro ekonomik yapı gelişmekte olan ölkelerde kadın girişimciliği önünde etkili engeller oluşturabileceği belirtilmiştir.

Stevenson (1998:113-126), yaptığı araştırmada; kadın girişimcilerin kullandığı mikro kredinin önemine vurgu yapmıştır. Mikro kredi sisteminin kadın girişimcileri desteklemedeki temel amacının, ekonomik olarak değerlendirilemeyen işgücü potansiyelinin ekonomiye kazandırılması olduğunu ifade etmiştir. Mikro kredi kullandırılarak girişimci kadınların kendi işlerini kurmalarını teşvik etmek o ölkedeki gayri safi milli hasılayı artırması yanında istihdam imkânlarının da artmasını sağladığını belirtmiştir.

Minniti ve Arenius'un (2003) yaptığı araştırmada; 37 farklı ülkede mikro kredi kullanan kadınların girişimciliğini etkileyen faktörleri sırasıyla; girişimci kadının demografik çevresi ve aile yapısı, eğitim durumu, sosyo-ekonomik çevresi, işgücü ve sektörel istihdam durumu, örgütlenme biçimleri ve ekonomik gelişme olarak tespit edilmiştir.

Cooper ve Artz (1995:439-457), yaptığı çalışmada kadın girişimcilerin finansal güvenliklerini sağlamanın yanında, ev ve iş dünyasındaki işlerini ve yaşamlarını bir arada götürmelerinde ve dengede tutmalarında zorluklarla karşılaşabileceklerini belirtmişlerdir.

Can ve Karataş'ın (2007) Muğla ilinde, Çakıcı'nın (2003) Mersin ilinde yaptıkları araştırmada; girişimci kadınların mikro kredi kullanarak üretim sürecine dahil edilip iş hayatına girişlerinin desteklenmesi ve bu amaçla devletin makroekonomik istikrarı sağlaması, sürekli eğitim hizmetlerini geliştirmesine bağlı olduğu belirtilmektedir.

Şahin (2006) yaptığı çalışmada; kadınların girişimci yönlerini geliştirecek farklı iş kollarında daha çok rol alması sonucu, bölgesel ekonomik farklılıkların giderilmesine ve ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasına önemli katkılar sağlayabileceğini ifade etmiştir.

Memiş ve Paksoy (2007:137-152). Berber ve Yılmaz (2008:317), Bedük (2005:106-117) ve Soysal (2010b) yaptıkları benzer çalışmalarda; kadının işgücü piyasası içinde yer alması, ülkenin ekonomik kalkınmışlığı ve refahı yönünden son derece önemli olduğunu belirtmişlerdir, Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısındaki aksaklıklar, kadının çalışma hayatında bazı sorunlarla karşı karşıya kalmasına sebep olduğu belirtilmiştir.

Yetim (2008), yaptığı çalışmada; kadın girişimciliğine yönelik çalışmaların desteklenmesinin ve çeşitlendirilmesinin, sosyoekonomik açıdan pek çok açıdan olumlu sonuçlar doğurduğunu, kadın girişimciliğinin toplumsal ve ekonomik yaşamla bütünleşmesinin alternatif bir yolu olarak giderek önem kazandığını ifade etmiştir.

Fidan ve Yılmaz (2013) ise yaptıkları çalışmada; kadın girişimciliği için “bir serüven ve maceradan ileri gidememektedir” ifadesini kullanarak, girişimci kadınların mikro kredi kullanmasına eleştirel yönden yaklaşmışlardır.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA MİKRO KREDİNİN KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNE ETKİSİ: İZMİR ÖRNEĞİ

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi, araştırmanın sınırlılıkları ve verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada; İzmir ili kırsal kesimdeki kadınların girişimciliğini artırmaya yönelik mikro kredi uygulamalarının sonuçları değerlendirilecektir.

Anket sonuçlarına göre; kırsalda küçük ölçekli kredilerle yeni işler kuran ya da mevcut işlerini finanse eden bu kadın girişimcilerin mikro krediden öncesi ve sonrasında sosyo-ekonomik durumlarındaki değişimler incelenecektir.

Ayrıca ev dışına çıkmaya, dış dünyayla kaynaşmaya başlayıp sosyalleşme konusundaki eşitsizliğin de sonunun geldiğinin kanıtı olan bu kadın girişimciler; hemcinslerine mikro-kredi kullanmalarını tavsiye ederek sürdürülebilir kırsal kalkınmaya öncülük edeceklerdir.

Kırsalda kullanılan mikro krediler ile kadınlara girişimcilik alanında imkan verilmesi halinde ve aynı zamanda teknik, sosyal ve ekonomik donanımlar yönünden kentte yaşayan kadınlarla aynı şartlar sağlandığında; faaliyet gösterdikleri alanlarda başarılı olabileceklerinin önemi de ortaya çıkarılmış olacaktır.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Mikro kredi uygulamaları ile ilgili örnekleme oluşturabilmek için öncelikle Türkiye Gramen Mikrofinans Programı (TGMP) İzmir Şubesi ile görüşülerek İzmir'deki mikro kredi uygulaması hakkında detaylı bir bilgi alınmıştır. Bu görüşmede, ilk önce TGMP Genel Merkezi'ne E-mail ile izin için müracaat edilerek araştırmanın anket soruları paylaşılmış ve araştırmada anket yapacağımız kadın girişimcilerin ne kadarına ve nasıl ulaşabileceğimiz ile ilgili görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın ana kütlesi olarak İzmir mikro kredi ofisinden 2021 Mart ayına kadar mikro krediden faydalanmış olan ve hala aktif olan mikro kredi kullanıcısı olan kadın girişimciler seçilmiştir.

İzmir'de yer alan Buca Mikrofinans Şubesi'nin verdiği bilgiler doğrultusunda 2021 Mart itibari ile en az 6 aylık aktif toplam 375 mikro kredi alan kadın girişimci tespit edilmiştir.

Araştırma alanındaki kadın girişimcilerin dağılımı dikkate alınarak, tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanacaktır. İzmir'deki kredi kullanan kadın girişimcilerin bulunduğu ilçelerinin kırsalında mikro kredi kullananların sayısal oranı dikkate alınarak tabakalama yapılmıştır.

En az 6 aylık mikro kredi kullanıcısı olan özellikle kırsalda yaşayan 375 civarında kadın girişimci araştırmanın anket uygulanacak örneklemin seçileceği grup olmuştur.

Örnek hacminin tespitinde ise Neyman eşitliği kullanılmıştır (Çiçek ve Erkan 1996). Pandemi dolayısı ile Haziran 2020 ayında İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi'ne bağlı en az 6 aylık kredi kullanıcısı aktif 375 kadın girişimci için %5 hata payı ve %95 güven aralığında n=90 örneklem sayısının yeterli olacağı tespit edilmiştir.

$$n = \frac{(\sum N_h S_h)^2}{N^2 D^2 + \sum N_h S_h^2}$$

Formülde;

n : Örnek hacmi,

N : Toplam üretici sayısı

N_h : Tabakadaki üretici sayısı

D=d/z (d: öngörülen sapma miktarı,

z : standart normal dağılım değeri)

S_h² : Tabaka varyansdır.

Ortalama =10.4, z=1.96 (Tablo değeri)

Bu araştırmada, İzmir Mikrofinans Ofisi çalışanı ile birlikte para tahsil günlerinde proje uygulama sahasına çıkmış, Kemalpaşa ilçesinden 140, Buca ilçesinden 108, Konak ilçesinden 53, Karabağlar ilçesinden 40, Menderes ilçesinden 24 ve Bornova ilçesinden 10 kredi kullanıcısı kadın ziyaret edilmiştir. Ziyaret esnasında tüm üyelere ulaşma imkânı kısıtlı olduğundan ödeme yapmaya gelemeyen üyelerin grup liderlerine anketler teslim edilerek üyelerin doldurulmalarına imkân verilmiştir. Bir hafta sonraki ziyarette ise anketleri grup lideri vasıtasıyla dolduran ve ziyaret sırasında yüz yüze yapılan anketlerle birlikte toplam 66 üyeye ait anket teslim alınmıştır.

4.3. Veri Toplama Yöntemi

Anketler mikro finans ofis çalışanları ile birlikte kredi kullanıcılarının adreslerine gidilerek gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze yapılan görüşmelerle uygulanmıştır.

Araştırmanın anket soruları oluşturulurken benzer anket çalışmaları incelenmiştir. Anket formu 52 soru içermektedir. Araştırmada “Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerinin” tespit edileceği 9 soru, “Mikro Kredinin Kullanma Durumu ve Özelliklerinin” tespit edildiği 16 soru ve “Mikro Kredinin Sonuçlarının” tespit edildiği 27 sorudan oluşan bir anket formu ile veriler toplanacaktır..

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

İzmir Mikrofinans Şubesi’nin haftalık ödeme ziyaretleri, önceden karar verilmiş günlerde, çoğunlukla grup liderlerinin işyerine yapıldığından, ziyarete az sayıda da olsa bizzat katılan kadın girişimcilere yüz yüze anketler uygulanmıştır. Ziyaretler de çoğunlukla grup liderlerinin grubundaki üyelerin paralarını toplayıp toplu ödeme yapmalarından dolayı, anket formlarının çoğunluğu grup liderlerine verilmiş ve grup liderleri grubundaki kadınlara dağıtarak anketler yapılmış fakat hedeflenen sayıya ulaşmada zorluk yaşanmıştır.

İzmir’de girişimci kadınların mikro kredi kullanımı ile ilgili yapmış olduğumuz anket çalışmasında bir takım sınırlamalarla karşılaşmıştır. Anketlerin doldurulduğu sırada şube görevlilerinin anket doldurma ortamlarında bulunması, girişimci kadınların sorulara cevap verme konusunda çekingen ve kararsız kalmalarına sebep olmuştur.

Anketleri doldurma döneminin Covid-19 pandemi dönemine ve tarım işlerinin yoğun olduğu mevsime denk gelmesi sebebiyle sadece 66 kadın girişimciye anket uygulanabilmiştir.

Ayrıca yüz yüze yapabildiğimiz görüşmelerde bazı katılımcıların anket şıklarının seçimlerinde kararsız tavır sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Yapılan geri ödeme toplantısına katılan Mikrofinans şubesi görevlilerinin kadın girişimcilere, yapılacak ankete izin verdiklerini ve dağıtılan anket formlarına isim yazmadan doldurmalarını talep ettikten sonra anket dağıtılmıştır. Ayrıca yapılan araştırmanın üniversitede bir yüksek lisans tez çalışması olduğunu, anket yapan kişilere güvenmeleri konusunda teminat vermeleri nedeniyle uygulamada herhangi bir güven sorunu yaşanmamıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Uygulanan anketler sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Anketin demografik özellikler, mikro kredi kullanma durumu ve mikro kredinin sonuçları hakkındaki sorulara ve kadın girişimcilerin verdikleri cevaplara ait frekans ve yüzde dağılımları incelenerek, sonuçları yorumlanmıştır.

4.6. Bulgular ve Değerlendirme

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi'nden mikro kredi kullanan kadın girişimcilere yönelik yapılan araştırma çalışmasına ait bulgulara ve değerlendirmelere bu kısımda yer verilmiştir.

4.6.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının demografik özelliklerine ait bulgular yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, eş seçim kararı, eşin yaptığı iş, evde yaşayan kişi sayısı, evde kararları kim verir ve oturdukları evin kime ait olduğu bağlamında ele alınmıştır. İzmir'deki mikro kredi kullanıcılarının hepsi kadınlardan oluştuğu için, cinsiyete ilişkin bir soru sorulmamıştır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanan 66 kadının %45,46'sı 36-45 yaş, %21,21'i 46-55 yaş, %18,18'i 26-35 yaş, %9,09'u 56-65 yaş ve %6,06'sı 17-25 yaş grubuna dahildir. İzmir'de mikro kredi kullanıcılarının genel olarak yaş dağılımı incelendiğinde çoğunluğu 26-55 yaş grubuna ait kadınların oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanan kadınların %6,06'sı okuma-yazma bilmemekte, %54,55'i ilkokul, %22,73'ü ortaokul, %7,57'si lise, %9,09'u ise üniversite mezunudur. Üniversite mezunu olan 6 kadının, 4 tanesi ön lisans, 2 tanesi ise lisans mezunudur. İzmir'de mikro kredi kullanıcılarının genel olarak eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde çoğunun ilkokul ve ortaokul mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı (n:66)

Demografik Özellikler	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Yaş	17-25 yaş arası	4	6.06
	26-35 yaş arası	12	18.18
	36-45 yaş arası	30	45.46
	46-55 yaş arası	14	21.21
	56-65 yaş arası	6	9.09
	66 ve üstü yaş		
Eğitim Düzeyi	Yok	4	6.06
	İlköğretim	36	54.55
	Ortaöğretim	15	22.73
	Lise	5	7.57
	Yükseköğretim	6	9.09
Medeni Durum	Bekâr	2	3.03
	Evli	56	84.85
	Dul/boşanmış	8	12.12
Çocuk Sayısı	Çocuk yok	2	3.03
	1Çocuk	12	18.18
	2 Çocuk	24	36.36
	3 Çocuk	20	30.31
	4 Çocuk ve Üstü	8	12.12
Eş Seçim Kararı	Görücü usulü	20	30.31
	Kendi kararım	46	69.69
Eş Çalışma Durumu	Evet	48	72.73
	Hayır	10	15.15
	Cevap yok	8	12.12
Eşin Yaptığı İş	Esnaf	6	9.09
	Memur	2	3.03
	İşçi	22	33.34
	Çiftçi	6	9.09
	Emekli	10	15.15
	Serbest	12	18.18
	Cevapsız	8	12.12
Evde Yaşayan Kişi Sayısı	2 kişi	6	9.09
	3 kişi	18	27.28
	4 kişi	28	42.42
	5 kişi	10	15.15
	6 ve daha fazla kişi	4	6.06
Evde Kararları Kim Verir	Eşim	10	15.15
	Ben	10	15.15
	Ortak karar alırız	44	66.67
	Aile büyükleri	2	3.03
Mikro kredi kullanan kadınların oturdukları evin kime ait olduğu	Kendi evi	24	36.37
	Kira	38	57.57
	Kendi evi değil ama ücretsiz oturuyor	4	6.06
	Lojman		

Araştırmamızda tespit ettiğimiz eğitim seviyesi sonuçları; Ufuk ve Özgen'in (2001a:299-308), Özkaya'nın (2009:56-72), Kutanis'in (2009:258-267); Çakıcı'nın (2006:54-78) ve Yağcı ve Bener'nin (2005:85-100) yaptığı çalışmalarda tespit edilen mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin eğitim seviyesi sonuçlarından farklılık göstermiştir.

Bu çalışmalarda genellikle ilkokul mezunu girişimci kadınların sayısı çalışmamızdan farklı olarak çok düşük bulunmuştur. İzmir'deki kadın girişimcilerin çoğunluğu kırsalda yaşamaktadırlar. Kırsalda yaşayan ve mikro krediden faydalanan kadın girişimcilerin eğitim seviyesi daha düşük tespit edilmiştir. Diğer taraftan başka bir araştırmada (Soysal, 2010:71-95) tespit edilen kadın girişimcilerin eğitim seviyeleri ile ilgili sonuçlara benzerlik göstermiştir.

İzmir'de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunu evli kadınlar (%84,85) oluşturmuştur. Evli girişimci kadınlar, mikro krediden daha fazla yararlanarak bekarlara oranla daha fazla aile bütçesine katkıda bulundukları iş hayatına girdikleri tespit edilmiştir.

Medeni durum açısından tespit edilen değerler; benzer çalışmalardaki sonuçlarla karşılaştırıldığında girişimci kadınların çoğunlukla evli olduklarına dair sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Yapılan benzer bir araştırmalarda (Yağcı ve Bener, 2005:85-100; Kutanis,2009:258-267) mikro krediden faydalanan kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun evli olduğu sonucu çalışmamızdaki sonuçlara benzerlik göstermiştir.

İzmir'de mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin genel olarak çocuk sayısı incelendiğinde büyü bir oranda iki ve üç çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre İzmir'de mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin aile planlaması konusunda bilinçli olduklarını ifade edebiliriz. Bu da kadınların iş hayatına girişlerini kolaylaştırıcı bir etkidir. Bu sonuç girişimci kadınların iş hayatına atılmalarını kolaylaştırması yanında, çocuk sahibi olmalarının bir iş kurmalarına ve çalışmalarına engel olmadığını göstermektedir. Tespit ettiğimiz sonuçlar, Can ve Karataş'ın (2007) çalışmasında ki sonuçlara benzerlik göstermiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanan kadınların %30,31'nin görücü usulü ile, %69,69'nun ise kendi kararı ile eşlerini seçtikleri görülmüştür. Kendi kararı ile eş seçenlerin kredi kullanım oranının daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin %72,73'ünün eşi çalışmakta, %15,15'inin herhangi bir işte çalışmadıkları, % 12,12'si ise boşandıkları için bu soruyu cevapsız bırakmışlardır. İzmir'de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir oranının eşlerinin çalıştığı görülmektedir.

Mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin çalışan eşlerinin %33,34'ü işçi, %18,18'i serbest meslek sahibi, %15,15'i emekli, %9,09'u esnaf, %9,09'u çiftçi ve %3,03'ü memur oldukları görülmüştür. Eşleri çalışan kadın girişimcilerin büyük oranının işçi, serbest çalışan ve emekli oldukları tespit edilmiştir.

Tabloda 1'de görüldüğü üzere; mikro kredi kullanan kadınların %9,09'u iki, %27,28'i üç, %42,42'si dört, %15,15'i beş ve %6,06'sı ise aynı evde altı ve daha fazla kişi yaşamaktadır. İzmir'de mikro kredi kullanan kadın girişimcilerinin büyük bir çoğunluğunun dört kişilik aileden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin evlerinde kararları eşleri verenlerin oranı %15,15, kendisi karar verenlerin oranı %15,15, ortak karar verenlerin oranı %66,67 ve aile büyükleri karar verenlerin oranı ise %3,03 olarak tespit edilmiştir. Ortak karar

verenlerin oranının yüksek olması girişimciliğin eşler tarafından desteklendiği ve aile yapısının ekonomik kararlar vermede önemli etkisinin olduğu görülmektedir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin oturdukları evin kendi evi olanların oranı %36,37, kira olanların oranı %57,57 ve kendi evi olmayıp ücretsiz oturanların oranı ise % 6,06 olduğu görülmüştür. İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun kirada oturdukları tespit edilmiştir.

4.6.2. Mikro Kredi Kullanma Durumuna İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanma durumuna ait bulguların verildiği Tablo 2’de; mikro kredi almadan önce çalışma durumu, kredi alma kararını kim verdiği, mikro kredi kullanımı öncesi yapılan iş, banka kredilerine başvurmama nedeni, mikro kredi alma nedeni, mikro kredi alma tarihi ve miktarı bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ankete katılan kadın girişimcilerin %51,52’si mikro kredi almadan önce çalıştığı, %48,48’inin ise çalışmadığı görülürken; kredi alma kararını %54,54’ü kendisinin verdiği, %42,42’si eşi ile birlikte verdiği ve %3,03’ü ise eşinin verdiği görülmüştür. İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun mikro kredi almadan önce çalıştığını ve kredi alma kararını kendisinin verdiğini belirtmiştir.

Mikro kredi kullanmadan önce kadın girişimcilerin %33,34’ü ev hanımı olduğunu, %21,21’i kendi işini yaptığını, %15,15’i esnaf olduğunu, %9,09’u işsiz olduğunu, %6,06’sı özel sektörde çalıştığını, %3,03’ü emekli olduğunu ve %12,12’si ise bunların dışında diğer işleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun mikro kredi kullanmadan önce ev hanımı olduklarını ve mevcut işlerini yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin banka kredilerine başvurmama nedeni olarak %66,66’sı bankaların uyguladıkları faiz oranlarını yüksek bulduğunu, %30,31’i bankaların kredi verme prosedürlerini çok karışık olduğunu, %3,03’ü ise banka kredilerine güvenmediklerini beyan etmişlerdir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ankete katılan kadın girişimcilerin %57,58’i mevcut işini büyütmek, %18,18’i yeni iş kurmak, %12,12’si geçimini temin etmek ve %12,12’si ise borç ödemek için mikro krediye başvurdıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin kredi alma tarihlerinin %27,28’i 2016 yılı ve öncesi, %3,03’ü 2017 yılı, %9,09’u 2018 yılı, %18,18’i 2019 yılı ve %42,42’si ise 2020 yılı olduğu görülmüştür. Alınan kredi miktarlarının ise %30,31’i 500-1000 TL, %24,23’ü 1001-2000 TL, %9,09’i 2001-3000 TL, %6,06’sı 3001-4000 TL ve %30,31’i ise 4001TL ve üstü olarak görülmüştür.

Tablo 2: Mikro Kredi Kullanma Durumuna Göre Frekans Dağılımı (n:66)

	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Mikro kredi almadan önce çalışma durumu	Evet	34	51.52
	Hayır	32	48.48
Kredi alma kararını kim verdi	Ben	36	54.55
	Babam		
	Eşim	2	3.03
	Eşi ile Birlikte	28	42.42
Mikro kredi kullanımı öncesi yapılan iş	Çalışmayı düşünmüyordu		
	İşsiz	6	9.09
	Ev Hanımı	22	33.34
	Kendi işini yapıyordu	14	21.21
	Çiftçi		
	Esnaf	10	15.15
	Emekli	2	3.03
	Devlet Memuru (Kamu)		
	İşçi (Kamu)		
	Özel Sektör	4	6.06
	Diğer	8	12.12
Banka kredilerine başvuramama nedeni	Banka kredilerine güvenmiyorum	2	3.03
	Bankaların uyguladıkları faiz oranlarını ödeme gücüm yok	44	66.66
	Bankaların kredi verme prosedürleri çok karışık	20	30.31
	Borç Ödemek	8	12.12
Mikro kredi alma nedeni	Geçimin Temini	8	12.12
	Çocukların Eğitimi		
	Eşin İsteği		
	Mevcut İş Büyütmek	38	57.58
	Yeni İş Kurmak	12	18.18
Mikro kredi alma tarihi	2016 ve öncesi	18	27.28
	2017	2	3.03
	2018	6	9.09
	2019	12	18.18
	2020	28	42.42
Alınan mikro kredi miktarı	500 – 1000	20	30.31
	1001- 2000	16	24.23
	2001- 3000	6	9.09
	3001-4000	4	6.06
	4001- ve üstü	20	30.31

4.6.3. Mikro Kredi Kullanma Özelliklerine İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanma özelliklerine ait bulguların verildiği Tablo 3’de; mikro kredi ile yapılan işler, krediyle yapılan işte çalışan kişiler, krediden elde edilen kârla yapılan harcamalar ve sigorta durumu ele alınmıştır.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile yaptıkları işler; iş ve ticaret %21,21, üretim ve işlem %21,21, gıda ürünleri (yöresel) %9,09, kuaförlük %6,06, terzi %3,03, kantin/kafe işletmeciliği %3,03 ve bu işler dışındaki diğer işlerde faaliyet gösterenlerin ise %36,37 oranında olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Mikro Kredi Kullanma Özellikleri (n:66)

Kategoriler		Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Mikro kredi ile yapılan işler	İş ve ticaret	14	21.21
	Üretim ve işlem	14	21.21
	Tarım ve Hayvancılık		
	Kuaförlük	4	6.06
	Terzi	2	3.03
	Gıda ürünleri (Yöresel)	6	9.09
	Kantin / Kafe işletmeciliği	2	3.03
	Diğer	24	36.37
Krediyle yapılan işte çalışan kişiler	Tek başıma çalışıyorum	52	78.79
	Eşim çalışıyor	2	3.03
	Yanımda işçi çalıştırıyorum		
	Eşimle beraber çalışıyoruz	12	18.18
	Cevap yok		
Krediden elde edilen kârla yapılan harcamalar	Temel ihtiyaç	28	42.43
	Genel ihtiyaç	14	21.21
	Eğitim ve sağlık	2	3.03
	Tasarruf	8	12.12
	Yatırım	4	6.06
	Diğer	10	15.15
Sigorta durumu	Hayır	42	63.64
	Evet, SSK	16	24.24
	Evet, Bağkur	6	9.09
	Evet, Emekli Sandığı		
	Evet, Yeşil kartlı		
	Evet, Eşimden Dolayı SSK	2	3.03
	Evet, Eşimden Dolayı Bağ-Kur		
	Evet, Eşimden Dolayı Emekli Sandığı		

Tablo 3’de görüldüğü gibi, alınan kredi ile yapılan işlerde tek başına çalışanların oranı %78,79, eşi ile beraber çalışanların oranı %18,18 ve eşi çalışanların oranı ise %3,03’tür. İzmir’deki mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun krediyle yaptıkları işlerde tek başlarına çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile yaptıkları işlerden elde ettikleri karla; %42,43’ü temel ihtiyaçlarını %21,21’i genel ihtiyaçlarını, %12,12’si tasarruf, %6,06’sı yatırım, %3,03’ü eğitim ve sağlık ve %15,15’i ise diğer harcamalar için kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcılarının %63,64’ü sigortalarının olmadığını belirtirken, %24,24’ü SSK,%9,09’u Bağ-Kur ve %3,03’ü ise eşinden dolayı SSK’lı olduklarını beyan etmişlerdir.

4.6.4. Mikro Kredi Kullanmanın Aile Gelirine Etkisine İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanmanın aile gelirine etkilerine ait bulguların verildiği Tablo 4’de; eşinin geliri, ailenin mikro kredi kullanmadan önceki aylık gelir miktarı, ailenin şu anki toplam aylık geliri ve mikro kredi kullanımı ile yapılan işte aylık geliri bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanan girişimci eşlerinin geliri; %36,37’si 2501-3000 TL, %21,21’i 3000 TL ve üzeri, %15,15’i 2001-2500 TL, %12,12’si 1001-1500 TL, %9,09’u 0-1000 TL ve %6,06’sı 1501-2000 TL olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Mikro Kredi Kullanmanın Aile Gelirine Etkisi (n:66)

	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Eşinin geliri	0-1000 TL	6	9.09
	1001-1500 TL	8	12.12
	1501-2000 TL	4	6.06
	2001-2500 TL	10	15.15
	2501-3000 TL	24	36.37
	3001 TL' den fazla	14	21.21
Ailenin mikro kredi almadan önceki aylık geliri	0-1000 TL	10	15.15
	1001-1500 TL	4	6.06
	1501-2000 TL	6	9.09
	2001-2500 TL	8	12.12
	2501-3000 TL	34	51.52
	3001 TL' den fazla	4	6.06
Ailenin şu anki toplam aylık geliri	0-2000 TL	8	12.12
	2001-3000 TL	28	42.43
	3001-4000 TL	14	21.21
	4001-5000 TL	16	24.24
	5001 ve üstü TL		
Mikro kredi kullanımı ile yapılan işte aylık gelir	0-500 TL	22	33.33
	501-1000 TL	18	27.28
	1001-1500 TL	8	12.12
	1501-2000 TL	8	12.12
	2001 ve üstü TL	10	15.15

Mikro kredi kullanmadan önce kullanıcıların aylık gelirlerine baktığımızda, %15,15’inin 0-1000 TL, %6,06’sının 1001-1500 TL, %9,09’unun 1501-2000 TL, %12,12’sinin 2001-2500 TL, %51,52’sinin 2501-3000 TL, sadece %6,06’lık kesimin 3001 TL’den fazla gelire sahip olduğu görülmektedir.

Mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullandıktan sonraki aylık gelirine baktığımızda ise %12,12’sinin 0-2000 TL, %42,43’ünün 2001-3000 TL, %21,21’inin 3001-4000 TL, %24,24’lük kesimin ise 4001-5000 TL aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.

Mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanımı ile yapılan işte aylık geliri %33,33’ünün 0-500 TL, %27,28’inin 501-1000 TL, %12,12’sinin 1001-1500 TL, %12,12’sinin 1501-2000 TL

ve %15,15'inin 2001TL ve üstü aylık kazanca sahip olduğu görülmektedir. Bu durum mikro kredi kullanıcılarının gelir düzeylerinde olumlu artışı göstermektedir.

4.6.5. Mikro Kredi Kullanmanın Ekonomik Etkilerine İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanmanın ekonomik etkilerine ait bulguların verildiği Tablo 5'de; mikro kredi ile yapılan işten sağlanan kazanç ile ne yaptığı?, sadece kendi parası mı arttı?, ailenin toplam parası mı arttı?, ekonomik kararlarını vermedeki yararı olmuş mu?, mikro kredinin gelir harcama konusunda karar vermede mikro kredi almadan önceye göre etkisi olmuş mu?, aile tasarrufları arttı mı? ve aile bütçesine katkı sağlıyor mu? bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 5'de görüldüğü gibi, mikro kredi ile yapılan işten elde ettikleri kazançlarını; mikro kredi kullanıcılarının %54,55'i hane halkının temel ihtiyaçlarını karşıladığını, %18,18'i çocukların ihtiyaçları için harcadığını, %12,12'si tümünü kişisel ihtiyaçları için harcadığını, %9,9'u bir kısmını eşine/ailesine verdiğini ve %6,06'sı ise tümünü eşine/ailesine verdiğini belirtmiştir. İzmir'de mikro kredi kullanıcılarının elde ettikleri gelirin büyük bir çoğunluğunu evin ihtiyacı için kullandıkları görülmüştür.

Tablo 5'de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanımı ile yapılan işten sadece kendi parasının arttığını belirtenlerin oranı %78,79, artmadığını belirtenlerin oranı ise %21,21; ailesinin toplam parasının arttığını bildirenlerin oranı %66,67, artmadığını bildirenlerin oranı ise %33,33'dür. Ekonomik kararlar vermede yararı olmuş diyenlerin oranı %96,97, yararı olmadı diyenlerin oranı ise %3,03 olarak tespit edilmiştir. Mikro kredinin gelir harcama konusunda karar vermede mikro kredi almadan önceye göre etkisinin olduğunu belirtenlerin oranı %96,97, etkisinin olmadığını belirtenlerin oranı ise %3,03 olarak görülmüştür. Aile tasarruflarının arttığını cevaplayanların oranı %93,94, artmadığını cevaplayanların oranı ise %6,06 olarak tespit edilmiştir. Aile bütçesine katkı sağladığını bildirenlerin oranı %96,97, katkı sağlamadığını bildirenlerin oranı ise %3,03 olarak bulunmuştur.

İzmir'de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun hem kendi parasının hem de ailenin toplam parasının arttığı, ekonomik karar vermede çok yüksek oranda yararının olduğu, mikro kredinin gelir harcama konusunda karar vermede mikro kredi almadan önceye göre etkisinin çok yüksek olduğu, aile tasarruflarının yüksek oranda arttığı ve aile bütçesine katkısının çok yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Mikro Kredi Kullanmanın Ekonomik Etkileri (n:66)

	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Mikro kredi ile yapılan işten sağlanan kazanç ile ne yapılmakta	Tümünü eşime/aileme veririm	4	6.06
	Bir kısmını eşime/aileme veririm	6	9.09
	Tümünü kişisel ihtiyaçlarım için harcarım	8	12.12
	Kendim ev harcamaları için kullanırım	36	54.55
	Çocukların giderleri için kullanırım	12	18.18
Sadece kendi parası artanlar	Evet	52	78.79
	Hayır	14	21.21
Ailenin toplam parası artanlar	Evet	44	66.67
	Hayır	22	33.33
Ekonomik kararlarını vermedeki yararı olanlar	Evet	64	96.97
	Hayır	2	3.03
Mikro kredinin gelir harcama konusunda karar vermede mikro kredi almadan önceye göre etkisi olanlar	Evet	64	96.97
	Hayır	2	3.03
Aile tasarrufları artanlar	Evet	62	93.94
	Hayır	4	6.06
Aile bütçesine katkı sağlayanlar	Evet	64	96.97
	Hayır	2	3.03

4.6.6. Mikro Kredi Kullanmanın Sosyal Etkilerine İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanmanın sonuçlarına ait bulguların verildiği Tablo 6'da; insanların kendilerine karşı davranışlarının gelişmesi, aile içi ilişkilerinin düzelmesi, arkadaş çevresinin çoğalması, saygınlığın artması, özgüvenin artması, eşinin desteğinin artması, daha girişken olması ve kendisini çalışan kadın olarak görmesi bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 6'da görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcılarından insanların kendilerine karşı davranışlarının geliştiğini belirtenlerin oranı %87,88, gelişmediğini düşünenlerin oranı ise %12,12; aile içi ilişkilerinin düzeldiğini düşünenlerin oranı %84,85, düzelmediğini düşünenlerin oranı ise %15,15; arkadaş çevresinin çoğaldığını belirtenlerin oranı %66,67, çoğalmadığını belirtenlerin oranı ise %33,33; saygınlığının arttığını bildirenlerin oranı %78,79, artmadığını bildirenlerin oranı ise %21,21; özgüveninin arttığını ifade edenlerin oranı %90,91, artmadığını ifade edenlerin oranı ise %9,09; eşinin desteğinin arttığını belirtenlerin oranı %89,66, artmadığını belirtenlerin oranı ise %10,34; daha girişken olduğunu bildirenlerin oranı %96,97, olmadığını bildirenlerin oranı ise %3,03 ve kendisini çalışan kadın olarak görenlerin oranı %96,97, görmeyenlerin oranı ise %3,03 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6: Mikro Kredi Kullanmanın Sosyal Etkileri (n:66)

	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
İnsanların kendilerine karşı davranışlarının geliştiğini düşünenler	Evet	58	87.88
	Hayır	8	12.12
Enler	Evet	56	84.85
	Hayır	10	15.15
Arkadaş çevresi çoğaldığını söyleyenler	Evet	44	66.67
	Hayır	22	33.33
Saygınlığı artanlar	Evet	52	78.79
	Hayır	14	21.21
Özgüveni arttılar	Evet	60	90.91
	Hayır	6	9.09
Eşinin desteği artanlar	Evet	52	89.66
	Hayır	6	10.34
Daha girişken olanlar	Evet	64	96.97
	Hayır	2	3.03
Kendini çalışan kadın olarak görenler	Evet	64	96.97
	Hayır	2	3.03

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu insanların kendilerine karşı davranışlarının geliştiği, aile içi ilişkilerinin düzeldiği, arkadaş çevresinin çoğaldığı, saygınlığının arttığı, özgüvenin arttığı, eşinin desteğinin arttığı, daha girişken olduğu ve kendisini çalışan kadın olarak gördüğü tespit edilmiştir.

4.6.7. Mikro Kredi Kullanmanın Sonuçlarına İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanmanın sosyal etkilerine ait bulguların verildiği Tablo 7’de; yeniden mikro kredi almayı düşünüyor mu?, kredi alarak ilerde kârlı işler yapmayı planlıyor mu?, mikro krediyi başka kadınlara önerir mi? soruları ile birlikte mikro kredinin yapılan ekonomik faaliyete etkisi, mikro kredi ile yaptığınız işte ne kadar süre çalışma düşünüldüğü, mikro kredi uygulamasından memnun olma durumu ve ailesi ve çevresi tarafından desteklenme durumu bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 7’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcılarından yeniden mikro kredi almayı düşünenlerin oranı %93,94, düşünmeyenlerin oranı ise %6,06; kredi alarak ilerde kârlı işler yapmayı planlayanların oranı %90,91, planlamayanların oranı ise %9,09; mikro krediyi başka kadınlara öneririm diyenlerin oranı %96,97, önermem diyenlerin oranı ise %3,03 olarak tespit edilmiştir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu yeniden mikro kredi almayı düşünmekte, kredi alarak ilerde kârlı işler yapmayı planlamakta ve mikro krediyi başka kadınlara önermektedir.

Tablo 7’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredinin yapılan ekonomik faaliyete etkisini; %51,52 oranında ürün çeşitliliğinin artması, %18,18 oranında karın artması, %18,18 oranında satışların artması şeklinde belirtirken, %12,12’si ise bir değişikliğin olmadığını belirtmişlerdir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının yarısı mikro kredinin yapılan ekonomik faaliyete etkisini ürün çeşitliliğinin artması şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir

Tablo 7’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile yaptığınız işte ne kadar süre çalışmayı düşündüklerini; %36,37 oranında sağlığını el verdiği sürece, %18,18 oranında daha iyi bir iş bulana kadar, %18,18 oranında emekli olana kadar, %12,12 oranında uygulama sürdüğü sürece, %6,06 eşim/babam izin verdiği sürece, %6,06 çocukların eğitimi tamamlanana kadar ve %3,03 oranında ise paraya ihtiyaç bitene kadar şeklinde ifade etmişlerdir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu sağlığı el verdiği sürece, daha iyi bir iş bulana kadar ve emekli olana kadar mikro kredi ile yaptığı işte çalışmayı düşünmektedirler.

Tablo 7’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi uygulamasından memnun olma nedeni sorusuna verdikleri cevapların % 57,58’i nakit para ihtiyacını karşılıyor, % 30,30’u mevcut işimi geliştirmemi sağladı ve %12,12’si ise iş kurmamı sağladı şeklinde olmuştur.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının yarıdan fazlası nakit para ihtiyacını karşıladığı için mikro kredi uygulamasından memnun kalmıştır.

Tablo 7’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcıları ailesi ve çevresi tarafından desteklenmesini %33,33 çok, %27,28 orta, %15,15 çok fazla, %9,09 fikrim yok, %9,09 çok az ve %6,06 az şeklinde ifade etmişlerdir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının çoğunlukla orta ve ortanın üzerinde düzeyde ailesi ve çevresi tarafından desteklenmektedir.

Tablo 7’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcıları mikro kredi kullanmanın yaşam kalitesini %60,61 oranında biraz yükseldi, %18,18 oranında değişim olmadı, %12,12 oranında çok yükseldi ve %9,09 oranında ise düştü şeklinde belirtmişlerdir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının yaşam kalitesi üzerine mikro kredi kullanmanın etkisi büyük bir oranda görülmüştür.

Tablo 7: Mikro Kredi Kullanmanın Sonuçları (n:66)

	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Yeniden mikro kredi almayı düşünenler	Evet	62	93.94
	Hayır	4	6.06
Kredi alarak ilerde kârlı işler yapmayı planlayanlar	Evet	60	90.91
	Hayır	6	9.09
Mikro krediyi başka kadınlara önerenler	Evet	64	96.97
	Hayır	2	3.03
Mikro kredinin yapılan ekonomik faaliyete etkisi	Ürün çeşitliliği arttı	34	51.52
	Kâr arttı	12	18.18
	Satışlar arttı	12	18.18
	Bir değişiklik olmadı	8	12.12
Mikro kredi ile yapılan işte ne kadar süre çalışmayı düşünüyor	Daha iyi bir iş bulana kadar	12	18.18
	Çocukların eğitimi tamamlanana kadar	4	6.06
	Emekli olana kadar	12	18.18
	Eşim/babam izin verdiği sürece	4	6.06
	Sağlığım elverdiği sürece	24	36.37
	Uygulama sürdüğü müddetçe	8	12.12
	Paraya ihtiyaç bitene kadar	2	3.03
Mikro kredi uygulamasından memnun olma nedeni	Nakit para ihtiyacımızı kolayca karşılıyor	38	57.58
	İş kurmamı sağladı	8	12.12
	Mevcut işi geliştirmemi sağladı	20	30.30
Ailesi ve çevresi tarafından desteklenenler	Fikrim yok	6	9.09
	Çok az	6	9.09
	Az	4	6.06
	Orta	18	27.28
	Çok	22	33.33
	Çok fazla	10	15.15
Mikro kredi kullanmanın yaşam kalitesine etkisi	Düştü	6	9.09
	Değişim olmadı	12	18.18
	Biraz Yükseldi	40	60.61
	Çok Yükseldi	8	12.12

4.6.8. Mikro Kredi Kullanmanın Sorunlarına İlişkin Bulgular

İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanmanın sosyal etkilerine ait bulguların verildiği Tablo 8’de; mikro kredi uygulamasında karşılaşılan genel sorunlar, katılımcıların mikro kredi ile ilgili karşılaşmış oldukları sosyal

sorunlar, katılımcıların mikro kredi ile ilgili karşılaşmış oldukları ekonomik sorunlar ve mikro kredi kullanıcısı olarak hangi önerilerde bulunulur bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 8’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi uygulamasında karşılaştıkları genel sorunlardan; kredi miktarı yetersiz bulanların oranı %54,55, grup kurmada zorlananların oranı %24,24, hayallerimi gerçekleştirebilmek için yeteri kadar birikim yapamayanların oranı %12,12, geri ödemelerde zorlananların oranı %6,06, ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşayanların oranı %3,03 olarak tespit edilmiştir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının “kredi miktarını yetersiz bulmaları” ve “grup kurmada zorlananların oranı” sorunlarını mikro kredi uygulamasında karşılaştıkları genel sorunlardan en önemli sorunlar olarak görmüşlerdir.

Tablo 8’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile ilgili karşılaşmış oldukları sosyal sorunlardan; mikro kredi ile beraber büyük bir sorumluluk alınmasının oranını %57,58, ailenin ve çevrenin olumsuz bakış açısının oranını %15,15, mikro kredi ile evde söz hakkının artmamasının oranını %15,15, kendilerine yeterince zaman ayıramamalarının oranını %6,06 ve aile ile gerekli şekilde ilgilenememelerinin oranını %6,06 olarak bildirmişlerdir.

Tablo 8’de görüldüğü gibi, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile ilgili karşılaşmış oldukları ekonomik sorunlardan; verilen kredi miktarının yetersiz olması %51,52, mikro kredinin geri ödenmesinde hizmet bedeli %18,18, kredinin ihtiyaçlar konusunda kullanılamaması %9,09, geri ödeme işlemleri yapılırken taksitlenme %6,06, kolaylığının yetersiz olması %6,06, oranlarının yüksek olması %3,03, kredi ile üretilen ürünlerde pazarlama sorunlarının yaşanması %3,03, oranlarının yüksek olması %3,03 ve kredi kullanma konusunda gerekli eğitimin verilmemesi %3,03 olarak belirtmişlerdir.

Tablo 8’de görüldüğü üzere, mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi kullanıcısı olarak bulundukları önerilerin oranı; kredi miktarı arttırılmalı %46,15, bireysel olarak verilen kredi için grup kurma şartı aranmamalı %15,39, ödemeler aylık olmalı %15,39, ürün satışı için yönlendirme yapılabilir %7,69, sigorta prim desteği verilebilir %7,69 ve gençlere yönelik olmalı %2,56 şeklinde tespit edilmiştir.

İzmir’de mikro kredi kullanıcıları en çok kredi miktarının arttırılmasını önermişlerdir.

Tablo 8: Mikro Kredi Kullanmanın Sorunları (n:66)

	Kategoriler	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Mikro kredi uygulamasında karşılaşılan genel sorunlar	Kredi miktarı yetersiz	36	54.55
	Geri ödemelerde zorlanıyorum	4	6.06
	Grup kurmada zorlanıyorum	16	24.24
	Ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşıyorum	2	3.03
	Hayallerimi gerçekleştirebilmek için yeteri kadar birikim yapamadım	8	12.12
	Geçirdiğim hastalık / kaza yüzünden, aldığım krediyi verimli kullanamadım		
Katılımcıların mikro kredi ile ilgili karşılaştıkları sosyal sorunlar	Ailenin ve çevrenin olumsuz bakış açısı	10	15.15
	Mikro kredi ile beraber büyük bir sorumluluk alınması	38	57.58
	Kendilerine yeterince zaman ayıramamaları	4	6.06
	Aile ile gerekli şekilde ilgilenememeleri	4	6.06
	Ürünlerini pazarlayamamaktan kaynaklanan ruhsal sorunlar (Vicedan azabı vb.)		
	Mikro kredi ile evde söz hakkının artmaması	10	15.15
Katılımcıların mikro kredi ile ilgili karşılaştıkları ekonomik sorunlar	Kredi kullanmam konusunda gerekli eğitimin verilmemesi	2	3.03
	Kredinin ihtiyaçlar konusunda kullanılamaması	6	9.09
	Verilen kredi miktarının yetersiz olması	34	51.52
	Kredi ile üretilen ürünlerde pazarlama sorunlarının yaşanması	2	3.03
	Geri ödeme işlemleri yapılırken taksitlenme	4	6.06
	Kolaylığının yetersiz olması	4	6.06
	Mikro kredinin geri ödenmesinde hizmet bedeli	12	18.18
	Oranlarının yüksek olması	2	3.03
	Gençlere yönelik olmalı	2	2.56
Mikro kredi kullanıcılarının önerileri	Üyeler arası işbirliği arttırılmalı		
	Bireysel olarak verilen kredi için grup kurma şartı aranmamalı	12	15.39
	Kredi miktarı arttırılmalı	36	46.15
	Kredi kullanımında sınır olmamalı	4	5.13
	Ödemeler aylık olmalı	12	15.39
	Ödemeler tek seferde alınabilir		
	Ürün satışı için yönlendirme yapılabilir	6	7.69
	Hizmet/işlem bedeli alınmamalı		
	Sigorta prim desteği verilebilir	6	7.69

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Mikro kredi projesinin hem gelir hem de istihdam yaratma ve sosyal yaşamı daha kaliteli hale getirmesi anlamında İzmir’de kullanılan her ilçede aynı oranda amacına tam anlamıyla ulaştığını söylemek mümkün değil. Sistemin amacına ulaştığı ilçe Kemalpaşa ilçesi olmuştur. İzmir Mikrofinans Şubesi’nden mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğu (140 kişi) Kemalpaşa ilçesinde faaliyet göstermektedir. Özellikle kırsalda yaşayan kadın girişimcilerin Kemalpaşa ilçesinden olması kırsal kalkınmaya olumlu etkilerini göstermektedir. Kemalpaşa ilçesine 6 kilometre mesafedeki Nazarköy mahallesinde kadın girişimcilerin çoğunluğu (23 kişi) ve uzun süreli Mikro krediden faydalanmaları ve yaptıkları işlerdeki sürekliliği kırsal kalkınmaya çok önemli bir örnek oluşturmuştur.

Mısır’dan İzmir’e göç eden bir boncuk ustasının, 1942 yılında bu köye yerleşmesiyle boncuk üretimi başlamış, Nazarköy, bir boncuk üretim merkezi haline gelmiştir. Nazarköy mahallesinde kırılmış cam atıkları kullanılarak cam nazar boncukları ve süs eşyaları yapılmaktadır. Nazarköy mahallesinde söz konusu faaliyeti gösteren 5 adet küçük işletme bulunmaktadır. İşlem sırasında odun ateşi kullanılarak toprak ocaklarda cam atıkları eritilip, renk ilavesi yapılarak değişik renk ve boyutlarda cam eşyalar yapılmaktadır. Söz konusu işletmelerde cam nazar boncukları ve süs eşyaları yapılabilmesi için her çeşit cam atığı kullanılamamakta olup, ürün yapımında züccaciye cam atıkları ve avize cam atıkları tercih edilmektedir. Nazarköy’de yılda yaklaşık olarak 5000 ton atık cam boncuk yapımında kullanılmaktadır. Son yıllarda Kemalpaşa Kaymakamlığı tarafından boncuğun değerlendirilmesi ve zenginleştirilmesi amacıyla takı tasarımı kursları açılmış, köyde bulunan kadınlar boncuğu zarif takılara dönüştürmektedirler. Nazarköy’de mikro kredi kullanan kadın girişimciler tarafından yapılan nazar boncuğu, zarif takı ve süs eşyaları yine kadın girişimciler tarafından köyde bulunan satış reyonlarında satışa sunulmaktadır.

Kırsalda yaşayan kadınların aile bütçesine katkı sağlayacak iş kurmaları ya da bir işte çalışmalarının zorluğu göz önüne alındığında, kırsaldaki kadınlara mikro kredinin tanıtılması ve daha çok faydalanmalarının sağlanması sürdürülebilir kırsal kalkınma için çok önem arz etmektedir. Mikro kredi uygulaması kırsalda yaşayan kadınların ücretsiz aile işçisi konumundan kendine ve ailesine gelir getiren bir birey konumuna getirmesine yardımcı olabilecek çok önemli bir sistemdir. Kırsaldaki kadınların mikro kredi ile kurdukları işlerde ürettikleri ürünlerin pazarlanması içinde desteklenmeye ihtiyacı olduğu önemini korumaktadır.

Düşük gelirli kadın girişimcilere verilen mikro kredi ile üretim faaliyetlerinde elde ettikleri gelirle evlerine maddi anlamda katkı sağlamalarına yardımcı olunması yanında, kadın girişimcinin aile ve toplum içerisindeki sosyal statülerine olumlu katkıları olmuştur.

Türkiye’deki kadınların %29,4’i ilkökul mezunu (TÜİK, 2021) olduğu dikkate alındığında, İzmir’deki mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin eğitim seviyelerinin Türkiye ortalamasına göre yüksek olduğu söylenebilir.

Kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğunu evli olması, kadın girişimcilerin eşleri tarafından desteklendiğinin bir göstergesi olabilir. Fakat tek olduklarında bir işe başlama cesaretlerinin yeterli olmadığı ya da ailesi tarafından girişimciliğe yeterince yönlendirilmediği de düşündürücü bir gerçektir.

Kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğunun 2 ve 3 çocuk sahibi olduğu sonucuna göre; kadınların çocuk sahibi olmalarının bir iş kurmalarına ve bir işte çalışmalarına engel olmadığını göstermektedir.

İzmir’de mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğunun mikro kredi almadan önce çalıştığını (%51,52) ve kredi alma kararını kendisinin verdiğini (%54,54) belirtmiştir. Mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun mikro kredi kullanmadan önce ev hanımı (%33,34) ve mevcut işini yaptıkları (%21,21) görülmüştür. Kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğunun banka kredilerine başvurmama nedeni olarak bankaların uyguladıkları faiz oranlarını ödeme gücünün olmadığını (%66,66) belirtmişlerdir. Mikro kredi kullanıcılarının yarısından fazlası mikro krediye mevcut işini geliştirmek amacıyla başvurmuştur. İzmir’de mikro kredi kullanan kadın girişimcilerin mikro kredi alarak yaptıkları işlerin büyük bir çoğunluğu vasıf gerektirmeyen işler olduğu görülmektedir.

Mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu krediyle yaptıkları işlerde tek başına çalıştıkları (%78,79) görülmüştür. Kadın girişimcilerin mikro kredi ile yaptıkları işlerden elde ettikleri karla temel ve genel ihtiyaçlarını karşılamak için (%63,64) kullanmışlardır. Anket bulgularından hareketle mikro kredi kullanan kadınların önemli bir kısmının sosyal güvenlik açısından yoksul kategorisinde (%63,64) yer aldığını söylemek mümkündür.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının önemli bir artış gösteren gelirlerinin büyük bir çoğunluğunu evin ihtiyacı için kullandıkları (%54,55) görülmüştür. Mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunun hem kendi parasının (%78,79) hem de ailenin toplam parasının (%66,67) arttığı, ekonomik karar vermede çok yüksek oranda (%96,97) yararının olduğu, mikro kredinin gelir harcama konusunda karar vermede mikro kredi almadan önceye göre etkisinin çok yüksek olduğu (%96,97), aile tasarrufların yüksek oranda arttığı (%93,94) ve aile bütçesine katkısının çok yüksek olduğu (%96,97) görülmüştür.

Kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğu insanların kendilerine karşı davranışlarının geliştiğini (%87,88), aile içi ilişkilerinin düzeldiğini (%84,85), arkadaş çevresinin çoğaldığını (%66,67), saygınlığının arttığını (%78,79), özgüvenin arttığını (%90,91), eşinin desteğinin arttığını (%89,66), daha girişken olduğunu (%96,97) ve kendisini çalışan kadın olarak gördüğünü (%96,97) bildirmiştir.

Mikro kredi kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu yeniden mikro kredi almayı düşünmekte (%93,94), kredi alarak ileride kârlı işler yapmayı planlamakta (%90,91) ve mikro krediyi başka kadınlara önermektedir (%96,97).

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının yarısı mikro kredinin yapılan ekonomik faaliyete etkisini ürün çeşitliliğinin artması (%51,52) şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğu sağlığı el verdiği sürece (%36,37), daha iyi bir iş bulana kadar (%18,18) ve emekli olana kadar (%18,18) mikro kredi ile yaptığı işte çalışmayı düşünmektedirler. Mikro kredi kullanıcılarının yarıdan fazlası nakit para ihtiyacını karşıladığı için mikro kredi uygulamasından memnun (%57,58) kalmıştır. Girişimci kadınların yaşam kalitesi üzerine mikro kredi kullanmanın etkisi büyük bir oranda (%60,61) görülmüştür.

İzmir’de mikro kredi kullanıcılarının “kredi miktarını yetersiz bulmaları” (%54,55) ve “grup kurmada zorlananların oranı” (%24,2) sorunlarını mikro kredi uygulamasında karşılaştıkları genel sorunlardan en önemi sorunlar olarak görmüşlerdir.

Kadın girişimcilerin “mikro kredi ile beraber büyük bir sorumluluk alınması” (%57,58) sorununu mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile ilgili karşılaşmış oldukları sosyal sorunlardan en önemi sorun olarak bildirirken; “verilen kredi miktarının yetersiz olması” (%51,52) ve “mikro kredinin geri ödenmesinde hizmet bedeli” (%18,18) sorunlarını mikro kredi kullanıcılarının mikro kredi ile ilgili karşılaşmış oldukları ekonomik sorunlardan en önemi sorunlar olarak bildirmiş ve öneri olarak en çok kredi miktarının arttırılmasını (%46,15) önermişlerdir.

Mikro kredi uygulamaları özellikle il ve ilçe merkezlerindeki kadınlar tarafından kullanılmakta ve ev hanımlarına yönelik olmasına rağmen küçük esnaf olan kadınlar tarafından daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Özellikle İzmir Grameen Bankası Mikrofinans Şubesi İzmir’in sadece Kemalpaşa, Buca, Konak, Karabağlar, Menderes ve Bornova ilçelerinde mikro kredi kullandırmıştır. Diğer ilçelerde mikro krediden faydalanılmamasının en büyük nedeni mikro krediden haberdar olmamalarıdır. Bir mahallede veya bir ilçede kullanılmaya başladığında kartopu misali büyüme göstermektedir. Kırsal kesimdeki kadınlara henüz yeterli olarak mikro kredi uygulamalarının iletilemeyişi de dikkat çeken önemli bir sonuçtur. Mikrofinans Şubesi tarafından mutlaka mikro kredi kullanmayan ilçelerde tanıtım toplantıları yapılmalıdır. Özellikle Küçük Menderes havzasındaki Selçuk, Tire, Bayındır, Ödemiş, Kiraz ve Beydağı ilçelerinde sürdürülebilir kırsal kalkınmaya güç verecek kadın girişimcilere mikro kredinin tanıtımı mutlaka yapılmalıdır.

İzmir’de mikro kredi uygulaması; kırsalda yaşayan kadın girişimcilere istihdam oluşturması, kurdukları işlerden gelir sağlaması ve sosyal yaşamlarına olumlu katkılarından dolayı faydalı ve başarılı olmuştur. Başarıya ulaşmada ve başarının devamlılığının sağlanmasında kredi mikrofinans ofisinde yeterli miktarda personel istihdam edilmesi, mikro kredi verilen kadınlara sosyal ve ekonomik konularda daha fazla bilgi verilerek kadınların büyük çoğunluğunun gündelik ihtiyaçlarını karşılamaktan öteye geçmeleri teşvik edilmelidir.

Başarısızlığın önemli nedenlerinden biri kredi miktarının çok düşük olması, diğeri ise mikro kredi kullanan kadınların girişimci kişilik özelliği taşımamasıdır. Kredi miktarı küçük olduğundan mikro kredi kullanan kadınların çoğu yeni bir iş kurmak yerine evinde elışı ve benzeri üretim işleri yaptıkları görülmüştür. Dar gelirli ve yoksulluk içinde geçim sıkıntısı çeken aileler aldıkları mikro krediyi, üretim ve yatırıma yönelik kullanmaktan ziyade tüketim ve acil ihtiyaçlar için kullanmaktadır.

Mikro krediler girişimci kadınların gelir ve refah düzeyini artırması yanında, kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması ile kırsal yerleşim yerlerinin kalkınmasına katkısı sağlamasından dolayı çok önemlidir. Mikro kredi uygulamasının hedeflenen amaca ulaşması ve beklenen faydaları sağlaması; girişimci kişilik özelliklerine sahip kadınlara verilmesine bağlıdır.

Mikro kredi uygulaması girişimci özelliklere sahip ancak maddi ve manevi destekten yoksun girişimci kadınları hedeflemelidir. İzmir’de girişimci özelliklere sahip olan, ancak maddi sıkıntılar nedeniyle girişimcilik özelliklerini kullanamayan kadınlar bulunmaktadır. Mikro kredinin gerçek girişimci kadınlara ulaşmasının sağlanması durumunda, bu girişimci kadınların küçük ölçekli girişimlerde bulunmaları da mümkün olabilecektir. Bu girişimci kadınlara daha fazla kredi sunulması girişimcilik potansiyellerini ortaya çıkmasına ve küçük ölçekli olsa bile işyeri sahibi olmalarını sağlayarak, kadın istihdamına katkı sunacaklardır. Bunun sonucunda kadın işsizlik oranının düşeceği ve özellikle de işsizlikten dolayı kırsaldan kentlere olan göçlerin

azalacağı öngörülmektedir. Kırsalda yaşayan kadınların sosyo-ekonomik açıdan güçlenmesi, hem toplum refahının artmasına, hem de kırsal kalkınma sürecini hızlandırmış olacaktır.

Mikro krediden faydalanmak isteyen kadınların girişimcilik potansiyeline ve özelliklerine sahip olup olmadığı, mikro finans ofislerinin yapacakları incelemeler sonucunda tespit edilebilir. Tespitler doğru yapılırsa mikro kredi uygulaması nihai hedefine ulaşacak ve kadınların girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmalarını sağlayabilecektir. Özellikle kırsal bölgelerde kadın girişimcilerin başarılı olması sürdürülebilir kırsal kalkınmaya da katkı sunacaktır.

Mikro kredi uygulamasında girişimcilik potansiyeli ve özelliklerine sahip kadınlara az miktarlarda mikro kredi verme yerine gelir getirici faaliyetlerde bulunabileceği daha büyük miktarlarda kredi verilirse söz konusu girişimci kadınlar iş yaşamında daha aktif rol alabileceklerdir. Bu durum mikro kredi programının etkinliğini de arttırmış olacaktır.

Mikro kredi uygulamaları ev hanımlarına yönelik olmasına rağmen İzmir’de küçük esnaf olan kadınlar tarafından daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Kırsal kesimde yaşayan ve mikro kredi uygulamasından haberi olmayan bölgelerin çoğunlukta olması dikkat çeken önemli bir sonuç olarak önemini korumaktadır.

İlk defa mikro kredi kullanarak işe başlayan girişimci kadınlar için, yaptıkları işlerle ilgili eğitimin verilmemesi onların çeşitli sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Özellikle pazarlama ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları, iş hayatının ve girişimciliğin getirdiği sorumluluğu tam olarak kavramamaları sonucunda; işlerini kurmuş olsalar dahi çoğu zaman işlerini sürdürebilme, büyütme ve geliştirme aşamalarında genellikle yeterli performansı gösterememektedir.

İzmir’de mikro kredi kullanarak yeni iş kuran girişimci kadınlar, mikro kredi miktarını yeterli bulurken, bir iş sahibi olup mikro krediden faydalanıp işini büyütme ve geliştirmek isteyen kadın girişimciler genel olarak kredi miktarlarını yetersiz bulmaktadırlar. Eğer mikro kredi daha önceden işi olan, işini büyütme ve geliştirmek isteyen girişimci kadınlara verilecekse, mikro kredi kullanma şartlarının ve miktarının ayrı olması gerekebilir.

Geri ödemeler için yapılan toplantıların sürekli aynı üyenin iş yerinde olması yerine, üyelerin bulundukları il ve ilçelerde mikro kredi kuruluşunun belirlediği farklı bir mekânda olması ya da haftalık olan taksitlerin aylık olarak toplanmasının daha iyi olacağı kadın girişimciler tarafından belirtilmiştir. Taksitlendirme şekli, katılımcıların gelir sıkıntısı ile bağlantılı olmalıdır. Kadın girişimciler, krediyi uygun işlerde kullanmak için eğitilmelidir.

Kadınlar, kendi işlerini kurarak veya mevcut işlerini genişleterek serbest meslek sahibi olmak veya bu işi sürdürmek için mikro krediye ihtiyaç duyarlar. Seçtikleri meslekte kapasitelerini ve güçlendirme düzeylerini artırmak için kadın girişimcilerin eğitim, öğretim, beceri edinme ve ekonomik güçlendirmeye ihtiyaçları vardır.

Gerçekten ihtiyacı olan kadınlara zamanında, uygun koşullarda ve yeterli miktarlarda mikro kredi verilmelidir. Kaynak yoksulu kadınlar, kolay faiz oranlarıyla kredi miktarını artırarak daha da güçlendirilmelidir. Daha fazla kadının mikro krediden haberdar olması için kitle iletişim araçları kullanılabilir. Bununla birlikte, şu anda mikro kredi kullanan ve deneyimi olan komşulardan ve arkadaşlardan gelen gayri resmi destekler, çoğu kadının mikro kredi kullanma kararı vermesine yardımcı olmada daha etkili olmaktadır. Bu nedenle, kadınların mikro krediye yönelik tutumlarını etkilemek için kişilerarası iletişim kanalları daha fazla kullanılmalıdır. Kadınların mikro kredi kullanımını etkileyen bir diğer önemli faktör de mikro kredi ofisi çalışanlarının kolaylaştırıcı davranışları olmuştur. Özellikle kredi kullanan kadınlarla yakın çalışacak kadın personel sayısının artırılması gerekir. Ayrıca girişimci kadınlar ürünlerini satacak

pazar bulmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle kadınların kendi aralarında işbirliği yapmaları ve ürünlerini mikro kredi şubeleri yardımıyla pazarlamaları gerekmektedir.

Proje alanındaki kadınlar farkındalık, sağlık, eğitim, güvenli gıdaya erişim konularında da güçlendirilmelidir, çünkü bu tür güçlenmeler gerçek ekonomik kalkınmaya yol açacaktır.

Daha önceki araştırmaların çoğu mikro kredinin kadının iş hayatına katkısına odaklanmış ve bölgesel ve yerel alanlarla sınırlı kalmıştır. Ancak, kırsal kesimdeki kadınlar arasında yayılmak için mikro kredinin benimsenmesine yönelik daha fazla araştırma yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acs, Z.J., David B. Audretsch, D.B. (1990). "Innovation and small firms". The Economics of Small Firms, pp 1-22.
- Adaman, F., Bulut, T. (2007). "500 Milyonluk Umut Hikâyeleri". İletişim Yayınları, İstanbul. Adekun, O. (2000). Women Empowerment and Reproductive Health: Progress and prospects for the Future in Nigeria. In Ebigbola, J. A. and Renne, E. F. (Eds), Population and Development Issues: Ideas and Debates. Ibadan: African Book Builders Ltd.
- Aina, T. A. and Salau A. T. Eds) (1992). "The challenge of sustainable development in Nigeria".Ibadan: Intec Printers Ltd.
- Akeredolu-Ale, E.O. (1975). "Poverty as a social issue: A theoretical note. In poverty in Nigeria"(43-61). Nigerian Economic Society (NES) Annual Conference. Ibadan: University Press.
- Altınöz, U. (2015). "Mikro Kredilerinin Kadın İstihdamı ve Kalkınmaya Etkileri: Türkiye Örneği". ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi / Cilt: 3 / Sayı: 1 / Ocak-Nisan 2015 / Sayfa: 7-14.
- Appah, E., John, M.S. & Soreh, W. (2012). "An analysis of microfinance and poverty reduction in Bayelsa State of Nigeria". Kuwait chapter of Arabian Journal of Business and Management Review, 1(7), 38-57.
- Arora, S. & Meenu, M. (2010). "Microfinance intervention: An insight into related literature with special reference to India". American Journal of Social and Management Sciences, 1(1), 44-54.
- Aysan, A.F., Dumandağ, D. (2014.). "Kalkınmada Yeni Yaklaşımlar, İmge Kitabevi, Ankara.
- Balkız, Ö. I., Öztürk (2013). "Neo-Liberal Gelişme Anlayışı ve Kadın: Mikro Finans Uygulamaları Kadınları Güçlendiriyor mu?", Mediterranean Journal of Humanities, III/2, 1-21.
- Barbier, E.B., Hochard, J.P. (2018). "Poverty, rural population distribution and climate change".Environment and Development Economics. 23 (3): 234-256.
- Basher, A. (2007). "Empowerment of Microcredit Participants and its Spillover Effects: Evidence from the Grameen Bank of Bangladesh". Journal of Developing Areas, 173-183.
- Bayraktaroğlu, S. (2005). "Girişimcilik Ders Notları". Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. Sakarya.
- Berber, M., Yılmaz, E.B.(2008). "Türkiye’de Kadın İstihdamı: Ülke ve Bölge Düzeyinde Sektörel Analiz", "İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 2 Sıra: 1,No: 317.
- Bedük, A. (2005). "Türkiye’de Çalışan Kadın Ve Kadın Girişimciliği", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, www.e-sosder.com, ISSN:1304-0278 C.3 S. 12, Bahar2005, 106-117.
- Bertrand, A., (1958). "Rural Sociology: An Analysis of Contemporary Rural Life". New York,Toronto: Londo:McGraw-Hill.454.
- Burtan Doğan B., Kaya, M. (2013). "Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Sistemi, Diyarbakır Örneği". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(45), 144-170.
- Bürkner H-J (2005) Polarization and Peripherization. In: Oswalt P (ed) Shrinking Cities: Volume 1: International Research. Ostfildern-Ruit: Hatje Cantz: pp 546-551.
- Byrd, W.A. (1987). 'Entrepreneurship, capital and ownership'. Washington, D.C. The World Bank.Mimeo.
- Can, Y., Karataş, A. (2007). "Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü Ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği", Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, s:251-261.
- Castaneda, R. et al., (2018). "A new profile of the global poor". World Development, Volume 101, pp. 250-267.

- Chowdhury, H.J. (2001). "Reintegration of internally displaced people: The need for microcredit". In S. Hossain and G. Rahman (Eds.), *Microfinance and Poverty* (Pp. 76-88). Oxford: Oxford University Press.
- Commins P (2004). "Poverty and social exclusion in rural areas: Characteristics, processes and research issues". *Sociologia Ruralis*, 44(1):60-75.
- Cooper, A. C., Artz, K.W (1995). "Determinants of Satisfaction for Entrepreneurs" *Journal of Business Venturing*, Vol: 10, No:6, November, 439-457.
- Copus AK (2001). "From Core-periphery to Polycentric Development: Concepts of Spatial and Aspatial Peripherality". *European Planning Studies*, 9(4):539-552.
- Çak, D. (2009). "Kalkınmanın Sağlanmasında Mikrokredi Yöntemi", *Derin Yayınları*, İstanbul.S:81-84.
- Çakıcı, A. (2006). "Mersin'deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörler". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54-78.
- Çiçek, A., Erkan, O., (1996). "Tarım Ekonomisinde Araştırma Örneklemeye Yöntemleri", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi*, Yayın No:12, Ders Notları Serisi No: 6, Tokat.
- Fidan, F., Yılmaz, T. (2013). "Kadın Girişimciliğine Alternatif Bakış Serüven mi? Macera mı?"<https://docplayer.biz.tr/8957893-Kadin-girisimciligine-alternatif-bakis-seruven-mi-macera-mi-yrd-doc-dr-fatma-fidan-sakarya-universitesi-i-i-b-f-fidan-sakarya-edu.html> (Erişim Tarihi: 02.07.2021).
- Geray, C., (1975). "Türkiye'de Kırsal Yerleşme Düzeni ve Köy Kent Yaklaşımı". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(1), pp. 45, 49, 65.
- Geray, C., (1999). "Kırsal Kalkınma Yöneltileri, İlçe Yerel Yönetimi ve 'İlçe Köy Birlikleri' Önerisi". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 8(2).
- Gökay, Ç.(2008). "Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları", *Türkiye İş Kurumu Uzmanlık Tezi*, Ankara 2008, s. 40.
- Gülçubuk, B. vd., (2015). "Kırsal Kalkınma Paradigması ve Yeni Yaklaşımlar". *Ankara, Türkiye Ziraat Mühendisliği VIII. Teknik Kongre*, pp. 1360-1382.
- Gülçubuk, B., (2017). "Kırsal Kalkınma Politika ve Uygulamalarında Öncelik Arayışları ve Türkiye Açısından Değerlendirme. Sürdürülebilir Yaşam Penceresinden Yerel ve Kırsal Kalkınma". *İstanbul: Özyeğin Üniversitesi*, pp. 53-67.
- Güneş, Samet (2009). "Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri", *Sosyal Uzmanlık Tezi*. 53-56, Ankara.
- Halkias, D., Nwajiuba, C., Harkiolakis, N., ve Caracatsanis, S. M. (2011). "Challenges Facing Women Entrepreneurs In Nigeria". *Management Research Review*, 221-235.
- Hallegatte, S., Fay, M., Barbier, E.B. (2018). "Poverty and climate change: introduction". *Environment and Development Economics*. 23 (3): 217–233.
- Haralambos, M., & Holborn, M. (2000). "Sociology: Themes and perspectives". London. Harper Collins Publishers Limited, 145-181.
- Hisrich, R.D. and, C. Brush (1984) 'The Women Entrepreneurs: Management Skills and Business Problems'. *Journal of Small Business Management*, 22, pp. 30-37.
- Ifelunini, I.A. & Wosowei, E.C. (2012). Does microfinance reduce poverty among women entrepreneurs in South-South Nigeria? Evidence from propensity score matching technique. *European Journal of Business and Management*, 4(21), 76-87.
- Irobi, N.C. (2008). "Microfinance and poverty alleviation: A case study of Obazu Progressive Women Association Mbieri, Imo State, Nigeria" (Unpublished master's thesis). *Sverigeslantbruks Universitet, Uppsala, Sweden*.p, 1-59.

- Janvry, A. de, E. Sadoulet, and R. Murgai. 2002. "Rural Development and Rural Policy." In B.GardnerG. Rausser (eds.), *Handbook of Agricultural Economics*, vol. 2, A, Amsterdam: NorthHolland: 1593–658.
- Javed, A., Luqman, M., Khan, A. S., ve Farah, A. A. (2006). "Impact of Micro-credit Scheme of NRSP on the Socio-economic Conditions of Female Community in District Rawalakot, Azad Jamu and Kashmir", *Pakistan. Journal of Agriculture&Social Sciences*, 142-144.
- Jazairy, Idriss; Alamgir, Mohiuddin; Panuccio, Theresa (1992). "The State of World Rural Poverty: An Inquiry into Its Causes and Consequences".
- Kalkınma Bakanlığı (2018). "Kırsal Kalkınma, Özel İhtisas Komisyon Raporu. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)" [https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/04/Kirsal KalkinmaOzellhtisas Komisyonu Raporu.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2020/04/KirsalKalkinmaOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf)
- Kakwani, N. & Pernia, C. (2000). "What is pro-poor growth". *Asian Development Review*, 8(1), 1-16.
- Kanbur, Ravi; Venables, Anthony J. (2005). "Spatial inequality and development". Oxford New York: Oxford University Press.
- Kay, C. (2009). "Estudios rurales en América Latina en el período de globalización neoliberal: ¿una nueva ruralidad?". *Revista Mexicana de Sociología*, 71(4), 607-645.
- Kersten J, Neu C, Vogel B (2012). "Demografie und Demokratie: Zur Politisierung des Wohlfahrtsstaates". Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung. Schriftenreihe 1317.
- Kitchen, L., Marsden, T., Milbourne, P. (2006). "Community forests and regeneration in post-industrial landscapes." *Geoforum*, 37: 831–843.
- Kreckel R (1992). "Politische Soziologie der sozialen Ungleichheit". Frankfurt/Main, New York: Campus.
- Kutunis, R. Ö. (2009). "Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları: Sakarya Örneği". *Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi*, (s. 258-267). Sakarya.
- Mat, I. E. N., Rezak, R. C. (2011). "Attributes, Environment Factors and Women Entrepreneurial Activity: A Literature Review" *Asian Social Science*, Vol. 7, No. 9, September, 124-130.
- Mehta, S & Sethi, N. (1997). "Targeting women for Development", *Social Welfare Journal*, vol.34, no.10.
- Memiş, H., Paksoy, M.H., Paksoy, S. (2007) "Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi: Gap Bölgesinde Bir Araştırma", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Dr. H. İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, 137-152.
- Miller, R. (1968). *Poverty: Changing social stratification*. In P. Townsend, *The concept of poverty* (211-231). London: Heinemann.
- Miller, K.K., Crandall, M. S. and. Weber B.A.. (2002). "Persistent Poverty and Place: How Do Persistent Poverty and Poverty Demographics Vary Across the Rural Urban Continuum". <https://www.researchgate.net/publication/265285098>.
- Minniti, M., Arenius, P. (2003). "Women In Entrepreneurship, The Entrepreneurial Advantage Of Nations": First Annual Global Entrepreneurship Symposium United Nations Headquarters April 29.
- Minniti, M. (2010). "Female Entrepreneurship and Economic Activity", *European Journal of Development Research*, 22, 294–312.
- Mosely, J. and Kathleen, M. (2004). "Spatial Variations in Factors Affecting Poverty." [permanent dead link] RUPRI Rural Poverty Research Center.
- Mundi, R., Zakariah. T.T., (2007). "Women Education as Strategy for Rural Development." *The Abuja Journal of Geography and Development*, 1 (2007): 9-19.
- Ndubuisi, A. F. (1992). "Education and Rural development. In Michael, S. O. and Johnny, I. O. (Eds), *Rural development in Nigeria, dynamics and strategies*. Awka: Mekslink publishers (Nig.).

- Nkpoyen, F., Bassey, G.E. (2012). "Micro-lending as an empowerment strategy for poverty alleviation among women in Yala Local Government Area of Cross River State, Nigeria". *International Journal of Business and Social Science*, 32(18), 233-241.
- Nweze, N. J. and Ojowu, O. (2002). "Poverty, well being and Wealth Creation in Benue State". A Draft Report, 2002:2-32.
- Ogundele, J.J.K., Akingbade, W.A & Akinlabi, H.B. (2012). "Entrepreneurship training and education as strategic tools for poverty alleviation in Nigeria". *American International Journal of Contemporary Research*, 2(1), 148-156.
- Oladunni, E. B. I. (1999). "The dimension of poverty in Nigeria: Spatial, sectoral, gender, et al. *Central Bank of Nigeria Bullion*", 23(4), 17-30.
- O'Riordan, T., Voisey, H. (1997). "The political economy of sustainable development". *Environmental Politics*, 6:1, 1-23.
- Otsuka, K., (2009). "Rural poverty and income dynamics in Asia and Africa". New York: Routledge.
- Öz, C. S. , Çolakoğlu C. (2014). "Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamasının Sakarya İli Özelinde İncelenmesi". *Çalışma ve Toplum*, 4, 177-206.
- Özkaya, M. O. (2009). "Kadın Girişimcilere Yönelik "Strateji Geliştirmede" Yerel Yönetimlerle İşbirliği İçinde Olmak, Mümkün mü?" *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 56-72.
- Panjaitan, R. D., ve Cloud, K. (1999). "Gender, Self-Employment and Microcredit Programs An Indonesian Case Study". *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 769-779 .
- Parveen, S., ve Chaudhury, S. R. (2009). "Micro-Credit Intervention and Its Effects on Empowerment of Rural Women: The BRAC Experience". *Bangladesh Research Publications Journal*, 641-647.
- Petrin, T. (1991)."Is Entrepreneurship Possible in Public Enterprises?" in J. Prokopenko and I. Pavlin (eds.), *Entrepreneurship Development in Public Enterprises*, ILO, Geneva and International Center for Public Enterprises in Developing Countries, Ljubljana, pp. 7-33.
- Petrin, P. (1992), "Partnership and Institution Building as Factors in Rural Development", *FAO/ECA Working Party on Women and the Agricultural Family in Rural Development*, Innsbruck, Austria.
- Plotnick, R. & Skidmore, M. (1983). "The redistributive impact of cash transfers, net of their labour supply inputs". *Public Finance Quarterly*, 4, 27-39.
- Redclift, M.R. (1987). "Sustainable Development: Exploring the Contradictions". London, Methuen.
- Reimer, B. (2004). "Social exclusion in a comparative context". *Sociologia Ruralis*, 44(1):76-94.
- Sharma, S. (2016). "Rural Development through Entrepreneurship". *International Journal of Social Impact*. 1,(4):1-4.
- Shucksmith M and Chapman P (1998). "Rural Development and Social Exclusion", *Sociologia Ruralis*, 38, 2, 225-242.
- Shucksmith M (2012). "Class, power and inequality in rural areas: Beyond social exclusion?" *Sociologia Ruralis*, 52(4):377-397.
- Soysal, A. (2010b). "Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5 (1), 71-95.
- Statistical Digest of Rural England (2018). "https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1002672/07_Statistical_Digest_of_Rural_England_2018_December_edition.pdf".
- Steinführer A, Küpper P (2013). "Lokale Lebensqualität: Definitionen und Gestaltungsoptionen unter Alterungs- und Schrumpfbedingungen. In: Maretzke S (ed) *Der demografische Wandel*". Eine Gefahr für die Sicherung gleichwertiger Lebensbedingungen? Bonn: pp 16-28.
- Steinführer A, Reichert-Schick A, Mose I, Grabski-Kieron U (2016). "European rural peripheries revalued?: Introduction to this volume. In: Grabski-Kieron U, Mose I, Reichert-Schick A,

- Steinführer A (eds) *European rural peripheries revalued: Governance, actors, impacts*. Berlin, Münster: Lit: pp 2-27.
- Steinführer A, Hundt C, Küpper P, Margarian A, Mehl P (2020). "Gleichwertigkeit der Lebensverhältnisse – wissenschaftliche Verständnisse und Zugänge". *Ländlicher Raum (ASG)* 71(3):12-17.
- Stevenson, L. (1998). "Women and Economic Development: A Focus on Entrepreneurship", *Journal of Development Planning*, No:18, 113-126.
- Sultana, S., ve Hasan, S. S. (2010). "Impact of Micro-Credit on Economic Empowerment of Rural Women". *The Agriculturists*, 43-49.
- Şahin, E. (2006). "Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama", *Yüksek Lisans Tezi*, Konya
- Şengür, M., Taban, S. (2012). "Yoksullukla Mücadele Stratejisi olarak Mikro Kredi Uygulaması: Eskişehir İli Örneği". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 59– 89.
- Taga, A. A. (2013). "Social capital and poverty alleviation: Some qualitative evidences from Lahore district". *International Journal of Basics and Applied Sciences*, 1(3), 681-693.
- Tarım Orman Şurası (2018). "Kırsal Kalkınma ve Kırsalda İstihdam Grubu Çalışma Belgesi". Ankara
- Temelova J, Novák J, Pospíšilová L, Dvořáková N (2011) "Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách". *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 47(4):831-858.
- Tende, S.B.A. (2007). "The place of informal sector in poverty alleviation: The Nigerian experience". *Journal of Management Research and Development*, 1(1), 46-58.
- Tewari, P., Gakkhar, A. (2011). "A Study Of Opportunities Extended To Dairy Women Entrepreneurs Under Women's Dairy Development Scheme", *J. Dairying, Foods & H.S.*, 30 (3) : 178 – 181.
- TGMP (2021). "Mikrofinans Nedir". <http://www.tgmp.net/tr/sayfa/mikrofinans-nedir-- /127/1.21.10.2020>.
- Townsend P (1987) Deprivation. *Journal of Social Policy* 16(2):125-146.
- TÜİK, (2019). "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi". [Çevrimiçi] Available at: www.tuik.gov.tr [Erişildi:10 Eylül 2020].
- TÜİK (2021). "Eğitim İstatistikleri", [Çevrimiçi] Available at: www.tuik.gov.tr [Erişildi:10 Eylül 2020].
- Tyson, L., T. Petrin and H. Rogers (1994). "Promoting Entrepreneurship in Central and Eastern Europe", *Small Business Economics*, 6, 1-20.
- Twaalfhoven, B.W.M. and N. V. Indivers (1993). "The Role of Dynamic Entrepreneurs' in Dynamic Entrepreneurship in Eastern Europe", D.F. Abell and T. Koellermeier (eds), *Delwel Publisher*, The Hague, 1993, pp. 7-13.
- Ufuk, H. and Ozgen, O. (2001a), "Interaction between the business and family lives of women entrepreneurs in Turkey", *Journal of Business Ethics*, Vol. 31 No. 2, pp. 95-106.
- Ufuk, H. and O. Ozgen (2001b), "The profile of women entrepreneurs: a sample from Turkey", *International Journal of Consumer Studies*, Vol. 25 No. 4, pp. 299-308.
- Ukaga, U. , Maser., C. , & Reichenbach, M. (2011). "Sustainable development: principles, frameworks, and case studies". *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 12(2), Emerald Group Publishing Limited.
- Ulrich-Schad, J.D., Duncan, C.M. (2018). "People and places left behind: work, culture and politics in the rural United States". *The Journal of Peasant Studies*, 45(1):59-79.
- United Nations. (2007). "The Millennium Development Goals Report: 2006." Archived June 14, 2021, at the Wayback Machine United Nations Development Programme.
- United Nations. (2018). "The Millennium Development Goals Report: 2006." Archived June 14, 2021, at the Wayback Machine United Nations Development Programme.
- Van Der Ploeg, J.D., Henk Renting, H. (2000). "Rural development: From practices and policies towards theory". *Sociologia Ruralis*, 40 (4) pp. 391-408.

- World Bank (1996). "Nigeria, poverty in the midst of plenty: The challenge of growth with inclusion". Washington DC: World Bank.
- Wedderburn, D. (1974). "Poverty in Britain today: The evidence". Sociological Review, 10(3), 257-282.
- Yağcı, F., Bener, Ö. (2005). "Girişimci Kadınların Demografik ve Genel Karakteristikleri ile Kadınları Girişimciliğe Motive Eden Faktörler", Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 33: 85-100.
- Yetim, N. (2008). "Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/556800.20.10.2020>.

İnterener Erişim Kaynakları

www.icev.org.tr,E.T
http://www.israf.org
http://www.tgmp.net/tr
https://www.izmirdergisi.com
https://acikders.ankara.edu.tr/
www.microfinancegateway.org
www.mikrofinansurkiye.org
www.bddk.org.tr
https://www.oecd.org
http://www.rcc.int/
www.tuik.gov.tr
www.worldbank.org
http://www.zmo.org.tr
https://ec.europa.eu
http://www.gundem.tv
https://www.sbb.gov.tr

EKLER

Ek 1.Anket Çalışması

ANKET FORMU

Adı Soyadı:

.... /... /2020

A) DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Yaş Dağılımı?

- a) 17-25 yaş arası
- b) 26-35 yaş arası
- c) 36-45 yaş arası
- d) 46-55 yaş arası
- e) 56-65 yaş arası
- f) 66 ve üstü yaş

2. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Eğitim Durumu?

- a) Yok
- b) İlköğretim
- c) Ortaöğretim
- d) Yükseköğretim

3. Mikro Kredi Alan Kadınların Medeni Durumları?

- a) Bekâr
- b) Evli
- c) Dul/boşanmış

4.Mikro Kredi Alan Kadınların Çocuk Sayısı?

- a) Çocuk yok
- b) 1Çocuk
- c) 2 Çocuk
- d) 3 Çocuk
- e) 4 Çocuk ve Üstü

5. Eş Seçim Kararınız?

- a) Görücü usulü
- b) Kendi kararım

6. Eşin Çalışma Durumu?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Cevap yok

7. Eşin Yaptığı İş?

- a)Esnaf
- b)Memur
- c) İşçi
- d)Çiftçi
- e)Emekli
- f)Serbest
- g)Cevapsız

8. Evde Yaşayan Kişi Sayısı?

- a)2 kişi
- b)3 kişi
- c)4 kişi
- d)5 kişi
- e)6 ve daha fazla kişi

9. Evde Kararları Kim Verir?

- a)Eşim
- b)Ben
- c)Ortak karar alırsınız
- d)Aile büyükleri karar verir

B) MİKRO KREDİ KULLANMA DURUMU VE ÖZELLİKLERİ

10. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Oturdukları Evin Kime Ait Olduğu?

- a)Kendi evi
- b)Kira
- c)Kendi evi değil ama ücretsiz oturuyor
- d)Lojman

11.Mikro Kredi Almadan Önce Çalışıyor muydun?

- a)Evet
- b)Hayır

12.Kredi alma kararını kim verdi?

- a)Ben
- b)Babam
- c)Eşim
- d)Eş ile

Birlikte

13. Mikro Kredi Kullanımı Öncesi Yaptığınız İş Neydi?

- a)Çalışmayı düşünmüyordu
- b)İşsiz
- c)Ev Hanımı
- d)Kendi işini yapıyordu
- e)Çiftçi
- f)Esnaf
- g)Emekli
- h)Devlet Memuru (Kamu)
- ı)İşçi (Kamu)
- i)Özel Sektör
- j)Diğer

14. Banka Kredilerine Başvurmama Nedeniz?

- a)Banka kredilerine güvenmiyorum
- b)Bankaların uyguladıkları faiz oranlarını ödeme gücüm yok
- c)Bankaların kredi verme prosedürleri çok karışık

15. Mikro Kredi Alma Nedenleri?

- a)Borç Ödemek
- b)Geçimin Temini
- c)Çocukların Eğitimi
- d>Eşin İsteği
- e)Mevcut İş Büyütmek
- f) Yeni İş Kurmak

16. Mikro Kredi Alma Tarihi?

- a)2016 ve öncesi
- b)2017
- c)2018
- d)2019
- e)2020

17. Alınan Mikro Kredi Miktarı?

- a)500 - 1000
- b)1001- 2000
- c)2001- 3000
- d)3001-4000
- e)4001- ve üstü

18. Mikro Kredi ile Yapılan İşler?

- a)İş ve ticaret
- b)Seyyar satıcılık

- c)Üretim ve işlem
- d)Hayvancılık
- e)Tarım
- f)Kuaförlük
- g)Terzi
- h)Gıda ürünleri (Yöresel)
- ı)Kantin / Kafe işletmeciliği
- i)Diğer

19. Krediyle Yapılan İşte Çalışan Kişiler?

- a)Tek başıma çalışıyorum
- b>Eşim çalışıyor
- c)Yanımda işçi çalıştırıyorum
- d>Eşimle beraber çalışıyoruz
- e)Cevap yok

20. Krediden Elde Edilen Kârla Yapılan Harcamalar?

- a)Temel ihtiyaç
- b)Genel ihtiyaç
- c>Eğitim ve sağlık
- d>Tasarruf
- e)Yatırım
- f)Diğer

21.Sigortalı mısınız?

- a)Hayır
- b)Evet, SSK
- c)Evet, Bağ-kur
- d)Evet, Emekli Sandığı
- e)Evet, Yeşil kartlı
- f)Evet, eşimden dolayı SSK
- g)Evet, eşimden dolayı Bağ-kur
- h)Evet, eşimden dolayı Emekli Sandığı

22. Eşinin Geliri Ne Kadar?

- a)0-1000 TL
- b)1001-1500 TL
- c)1501-2000 TL
- d)2001-2500 TL
- e)2501-3000 TL
- f)3001 TL' den fazla

23. Ailenizin Mikro Kredi Almadan Önceki Aylık Gelir Ne Kadar?

- a)0-1000 TL
- b)1001-1500 TL
- c)1501-2000 TL
- d)2001-2500 TL
- e)2501-3000 TL
- f)3001 TL' den fazla

24. Ailenizin şu anki toplam aylık geliri ne kadardır?

- a) 0-2000 TL
- b) 2001-3000 TL
- c) 3001-4000 TL
- d) 4001-5000 TL
- e) 5001 ve üstü TL

25.Mikro kredi kullanımı ile yaptığınız işte aylık kazancınız nedir?

- a)0-500 TL
- b)501-1000 TL
- c)1001-1500 TL
- d)1501-2000 TL
- e)2001 ve üstü TL

C. MİKRO KREDİNİN SONUÇLARI

26.Mikro kredi ile yaptığınız işten sağladığınız kazancınız ile ne yapıyorsunuz?

- a)Tümünü eşime/aileme veririm
- b) Bir kısmını eşime/aileme veririm
- c)Tümünü kişisel ihtiyaçlarım için harcarım
- d) Kendim ev harcamaları için kullanırım
- e) Çocukların giderleri için kullanırım

27. Sadece Kendi Parasınız mı Arttı?

- a)Evet
- b)Hayır

28. Ailenin Toplam Parası mı Arttı?

- a)Evet
- b)Hayır

29.Ekonomik Kararlarını Vermedeki Yararı Olmuş mudur?

- a)Evet
- b)Hayır

30. Mikro Kredinin Gelir Harcama Konusunda Karar Vermede Mikro Kredi Almadan Önceye Göre Etkisi Olmuş mudur?

- a)Evet
- b)Hayır

31. İnsanların kendilerine karşı davranışlarının geliştiğini düşünüyor musun?

- a) Evet
- b) Hayır

32. Aile içi ilişkilerinin düzeldiğini düşünüyor musun?

- a) Evet
- b) Hayır

33. Arkadaş çevresiniz çoğaldı mı?

- a) Evet
- b) Hayır

34. Saygınlığınız Arttı mı?

- a) Evet
- b) Hayır

35. Özgüvenin Arttı mı?

- a) Evet
- b) Hayır

36. Eşinin desteği Arttı mı?

- a) Evet
- b) Hayır

37. Daha girişken Oldunuz mu?

- a)Evet
- b)Hayır

38. Aile bütçesine katkı sağlıyor musun?

- a)Evet
- b)Hayır

39. Aile tasarruflarımız arttı

- a)Evet
- b)Hayır

40. Yeniden Mikro Kredi Almayı Düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

41. Kredi Alarak İlerde Kârlı işler yapmayı planlıyor musunuz?

- a)Evet
- b)Hayır

42. Mikro krediyi başka kadınlara önerir misiniz?

- a) Evet
- b) Hayır

43. Mikro Kredinin Yaptığınız Ekonomik Faaliyete Etkisi Ne Oldu?

- a)Ürün çeşitliliği arttı
- b)Kâr arttı
- c)Satışlar arttı
- d)Bir değişiklik olmadı

44.Mikro kredi ile yaptığınız işte ne kadar süre çalışmayı düşünüyorsunuz?

- a) Daha iyi bir iş bulana kadar
- b) Çocukların eğitimi tamamlanana kadar
- c) Emekli olana kadar
- d) Eşim/babam izin verdiği sürece
- e) Sağlığım elverdiği sürece
- f) Uygulama sürdüğü müddetçe
- g) Paraya ihtiyaç bitene kadar

45. Kendinizi çalışan kadın olarak görüyor musunuz?

- a)Evet
- b)Hayır

46. Mikro kredi uygulamasından memnun olma nedenleriniz nedir?

- a)Nakit para ihtiyacımızı kolayca karşılıyor
- b)İş kurmamı sağladı
- c)Mevcut işi geliştirmemi sağladı

47. Aileniz ve çevresiniz tarafından destekleniyor musunuz ?

- a)Fikrim yok
- b)Çok az
- c)Az
- d)Orta
- e)Çok
- f)Çok fazla

48.Mikro Kredi Kullanmanın Yaşam Kalitesine Etkisi Oldu mu?

- a)Düştü
- b)Değişim olmadı
- c)Biraz Yükseldi
- d)Çok Yükseldi

49. Katılımcıların Mikro Kredi İle İlgili Karşılaşmış Oldukları Sosyal Sorunlar

- a)Ailenin ve Çevrenin Olumsuz Bakış Açısı
- b)Mikro Kredi İle Beraber Büyük Bir Sorumluluk Alınması
- c)Kendilerine Yeterince Zaman Ayıramamaları
- d)Aile İle Gerekli Şekilde İlgilenememeleri
- e)Ürünlerini Pazarlayamamaktan Kaynaklanan Ruhsal Sorunlar (Vicdan Azabı Vb.)
- f)Mikro Kredi İle Evde Söz Hakkının Artmaması

50. Mikro Kredi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar Nelerdir?

- a)Kredi miktarı yetersiz
- b)Geri ödemelerde zorlanıyorum
- c)Grup kurmada zorlanıyorum
- d)Ürettiklerimi pazarlamada sorun yaşıyorum
- e)Hayallerimi gerçekleştirebilmek için yeteri kadar birikim yapamadım
- f)Geçirdiğim hastalık / kaza yüzünden, aldığım krediyi verimli kullanamadım

51. Katılımcıların Mikro Kredi İle İlgili Karşılaşmış Oldukları Ekonomik Sorunlar

- a) Kredi Kullanmam Konusunda Gerekli Eğitimin Verilmemesi
- b) Kredinin İhtiyaçlar Konusunda Kullanılamaması
- c) Verilen Kredi Miktarının Yetersiz Olması
- d) Kredi İle Üretilen Ürünlerde Pazarlama Sorunlarının Yaşanması
- e)Geri Ödeme İşlemleri Yapılırken Taksitletme
- f) Kolaylığının Yetersiz Olması
- g) Mikro Kredinin Geri Ödenmesinde Hizmet Bedeli
- h) Oranlarının Yüksek Olması

52.Mikro Kredi Kullanıcısı olarak hangi öneride bulunursunuz?

- a)Gençlere yönelik olmalı
- b)Üyeler arası işbirliği artırılmalı

- c)Bireysel olarak verilen kredi için grup kurma şartı aranmamalı
- d)Kredi miktarı arttırılmalı
- e)Kredi kullanımında sınır olmamalı
- f)Ödemeler aylık olmalı
- g)Ödemeler tek seferde alınabilir
- h)Ürün satışı için yönlendirme yapılabilir
- ı)Hizmet/işlem bedeli alınmamalı
- i)Sigorta prim desteği verilebilir

